PROFIRA SADOVEANU

MORMOLOCUL

ROMAN

Editura „CARTEA ROMÂNEASCĂ”
BUCUREŞTI, 1933

Există în biroul cel vechi cu postav verde o fotografie care păstrează chipurile unor copii ce nu mai sunt: Lia la zece ani, Miti la nouă şi Profirița la opt. De câte ori dau peste cartonaşul acela prăfuit, mă uit vreme uitată la fetița aceea mititică şi plinuță, cu nasul cât un bumb, cu ochii blonzi, cu fruntea bombată sub pălăriuța de pai cu boruri întoarse; cu picioruțele cuminți şi timide în ghetuțe noi – cu guleraş de şosete căzute. Sunt eu.

I.

Scot apă din fântână. Cureaua tatei. Sunt nenorocită. Somnambulism. Discuţii filozofice. Cine zice tot acela-i. Merele. Privata. Puica.

— Lasă, Miti! Să ţii minte!...

Şi ies supărată din Balconaşul de sticlă.

Afară e înnourat. Livada e udă încă după ploaia de ieri. Aerul rece îţi încreţeşte subţire pielea înfiorată.

— Tocmai acum şi-a găsit şi el să scrie la Caligrafie pentru vacanţă!... mormăiesc cu ciudă, uitându-mă la cada cea mare rotundă din faţa casei, plină cu apă proaspătă de ploaie. — Lasă, are să mă roage şi el vreodată ceva!...

Pământul mi se lipeşte umed sub tălpile goale.

„Acuma, cu ce să mă joc?...”

Apa clipeşte spre mine răcoroasă şi argintie, îndemnându-mă cu poftă spre adâncurile ei de-un verde ca muşchiul.

Aşa. Repede, repede, tot mai repede! Aplecată deasupra căzii, cu suflet de argat harnic şi mâini grăbite, scot într-una apă din fântână, aproape tot aşa de iute ca Teofil. Pe-un beţişor, am depănat puţină sfoară, de capătul căreia am legat o cutie de tinichea în care a fost cacao. Dau drumul sfoarei de pe beţişor: tinicheaua coboară legănându-se uşoară, ajunge la apă, se umple şi urcă greoaie spre lumină. Azvârl apa, dau drumul iar funiei de pe sul; ciutura coboară în fântână, se umple şi urcă grabnic la suprafaţă. — Inima mi-e plină de mândrie şi mâinile lucrează, fericite. „Vezi ce frumos joc am inventat? Păcat că apa e-aşa de aproape şi funia atât de scurtă...”

Într-un fulger ascuţit, sufletul mi-a tresărit, zbârnâind fierbinte. Straşnică idee!... Cu inima tropăind grăbit, mă reped în zbor spre Sufragerie.

— Unde alergi aşa de repede? mă întreabă mama, din uşa bucătăriei.

— Nimic!... răspund izbit, oprindu-mă brusc din fugă, ca prinsă asupra faptului. Apoi trec mai repede, cu pas mai domolit.

— Mă duc oleacă în casă...

Nu-i nimeni. Mă apropii cu fereală şi trag încetişor saltarul din dreapta al maşinii de cusut *Singer.* Cuprind în mână cu dragoste mosorul cel mare cu aţă albă groasă, pe care l-a cumpărat mama ieri

de la un negustor cu şapcă cadrilată şi ies iute pe din faţă.

*

Iată-mă la fântâna cea mare, adevărată, de lângă mesteacăn. M-aplec deasupra, peste ghizdele şi privesc la ochiul de lumină din fund – limpede ca sticla – apoi, dând drumul din gură unei bobite mari de spumă albă, mă uit cum peste o clipă oglinjoara se sfarmă brusc, tulburându-se în cercuri mari.

— Treizeci de stânjeni!... mă uimesc, fudulindu-mă că nimeni nu mai are o fântână aşa de adâncă.

Apoi, apucând cutiuţa şi vârând-o pe gâtul fântânei, încep a slobozi cu luare aminte aţa de pe mosorul pe care îl ţin cu putere în mână. Tinicheluţa coboară ameţită, izbindu-se de pietrele pereţilor. Aştept cu înfrigurare clipa când va ajunge la apă, se va umple şi va urca greoaie spre lumină.

*

Ce s-a întâmplat? Toţi aleargă. Într-un ţipăt ascuţit, casa şi livada s-au despicat, aruncând spre mine pe toţi locuitorii ei: tata din birou, Lia de la pian, mama şi bunica de la bucătărie, Teofil din ogradă şi Miti la fereastra odăii naţionale. Cu inima răcită, îngrămădită toată în faţa crispată şi ochii ficşi, depăn într-una cu mâinile, trăgând din fântână un fir nesfârşit de lung.

— Ce s-a întâmplat?

S-au oprit cu toţii din fugă şi privesc spre mine cu uimire, ca la o dihanie de pe altă lume.

— A căzut mosorul în fântână!... răcnesc cu durere – ca şi cum aş fi căzut eu – depănând într-una cu iuţeală din mâini şi răspândind în jurul meu o claie de aţă zbârlită, udă şi încâlcită.

— A! Asta căutai tu în Sufragerie! râde mama, întorcându-se liniştită spre treburile casei. Mi-ai stricat un mosor de-o mie de iarzi...

Şi toţi izbucnesc într-un râs nestăpânit, cu palme pe genunchi şi ochi în lacrimi, în vreme ce eu, cu faţa crispată şi ochii ficşi, depăn, depăn într-una cu mâinile...

Teofil se apropie liniştit, ia firul şi-l rupe. Eu mă uit cu spaimă şi nedumerire; cum s-a întâmplat, cum a căzut mosorul în fântână? Nu-mi aduc aminte de clipa când l-am scăpat din mână...

*

— Profira, vin’ aici!...

Vocea tatei, deodată întunecată, a lovit în mine, înfiorându-mă până-n creştet cu gheaţă.

— Nu! Nu!... mă apăr, tremurând, dându-mă cu groază înapoi.

— Vin' aici, când îți spun!...

Tata nu-i obişnuit să nu fie ascultat.

Fac doi paşi înainte, cu fereală, îndată însă mă reped iar înapoi. Mi-i prea frică, nu pot.

— Vin' aici!... strigă tata poruncitor, abia stăpânindu-şi râsul; în vreme ce eu, înfricoşată, scâncesc şi scârțâiesc, neîndrăznind să înaintez, cu toate că mi-i frică tare să nu ascult. Eu ştiu că tot are să trebuiască să mă duc, căci trebuie să-mi primesc pedeapsa pentru obrăznicia mea – căci e-o obrăznicie să iei mosorul cel mare din saltar ca să cobori cu el o tinicheluță în fântână. Trebuie să-mi primesc răsplata. Eu ştiu că tot prin asta am să sfârşesc, dar mi-i prea frică.

Vocea tatei, tunătoare: Vin' aici, când îți spun!...

M-apropii cu coada între picioare, schelălăind.

*

...Una, două, trei, patru, cinci, şase, şapte!.. Au! Au! Văleu!... Tată, iartă-mă! N-am să mai fac!...

În poziție orizontală, agățată cu mâinile de hainele tatei, țip înfricoşată, număr loviturile cu admirație, în timp ce locul care primeşte pedeapsa mă usturǎ – foc şi bici.

Tata mă pune la pământ, îşi încinge cureaua şi-mi spune:

— Ai să mai faci?...

— N-am să mai fac!... strig eu în acelaşi timp, făcând fără voie o mişcare de apărare cu mâinile.

— Poți să te duci! îmi aruncă tata dezlegarea.

Ies încet, cu mâinile la ochi, spăsită şi umilită.

*

Stau în fundul grădinii, în popuşoi, şi plâng cu spasmuri.

„Cât sunt de nenorocită! Ce tare m-a bătut tata! Mi-a tras şapte curele!... Vai, ce tare mă doare, ce nenorocită sunt!..."

Plâng cu disperare. Mai tare, mai tare, tot mai tare. Îmi vărs tot necazul, care totuşi îmi place, căci sunt o martiră.

De la o vreme, lacrimile se isprăvesc. Din plânsul amplu nu mai rămâne decât un tânguit monoton şi trăgănat.

„Şapte curele! Grozav m-a bătut tata! Şapte curele! Data trecută mi-a dat numai cinci. Şi ce tare usturǎ!"

Ridic rochița şi mă uit: e roş şi umflat...

„Vai! Ce tare m-a bătut!...".

Floarea soarelui aproape e coaptă.

„Şapte curele! nu-i glumă!..."

Apuc o coroană galbenă şi-ncep să-i smulg dinţii cenuşii.

„Da, da; e-aproape coaptă. Şi-i bună... Şapte curele... Grozav m-a bătut tata!”

*

— A căzut mâţa-n fântână!! A căzut mâţa-n fântână!...

În picioare, pe marginea de macat roş a patului, ţip ascuţit – din arcuş de ferăstrău – aţintind ochi căscaţi de groază spre groapa neagră şi adâncă a şanţului de sub mine.

— Linişteşte-te, Profiriţă! Nu-i nimic, nicio mâţă. Ai visat.

Mă mângâie mama, blând, luându-mă în braţe şi scoborându-mă de pe ghizdelele fântânei.

— A căzut mâţa-n fântână! A căzut mâţa-n fântână!...

Plâng eu cu inima buimacă, zbătându-mă şi căutând în jur cu ochi holbaţi.

— Aha!... A căzut mâţa-n fântână?... — Tata s-a trezit şi-a intrat în cămaşa de noapte să vadă ce-i.

— A căzut mâţa-n fântână!... Stai că te lecuiesc eu îndată...

Şi fără să asculte pe mama care-l ţine de mâini, ia cana cea mare de pe lavoar şi mi-o ridică deasupra capului, răsturnând-o.

— Ih!... Haaaa!...

Într-un spasm violent şi hârcâit – vrând parcă să trag în piept tot aerul lumii – mă trezesc brusc, sub ploaia de gheaţă a apei, în vreme ce-n gură dulceaţă lucioasă şi tare de linguriţă îmi alină-ntr-un oftat spaima şi necazul.

*

Miti s-a sculat în aşternut, cu ochi orbi de somn, a întors perna şi-a scociorât lung după dânsa, cotrobăind.

— Ce cauţi?

S-a lăsat pe spate, în lumina tare a sculatului ce-i limpezeşte treptat lacurile dezamăgite ale ochilor.

...E pe-nserat. Pe la o portiţă cu ostreţe cenuşii, pe zarea galbenă a cerului, a venit un negustor cu mai multe perechi de aripi de vânzare. Sunt ca şi aripile de gâscă, numai mai mari şi legate două câte două.

Miti iese şi cumpără.

De pe vârful casei, ca meşterul Manole. Întinzi aripile şi sari. Te prăbuşeşti în gol, uşor ca un fulg. Vântul căderii îţi ridică fiori dulci pe suflet. Pluteşti lin, până atingi cu picioare de aer pământul... Creşti, asta-nseamnă.

— Miti, dar ce-ar fi să visezi şi, a doua zi, să găseşti chiar sub

pernă?!…

Mă uit într-un ochi, ca rața la uliu, gândindu-mă cum face de-o dată țic! şi te lungeşti în sus c-un centimetru…

— Nu se poate, bre?…

— Cred şi eu că nu se poate – dă din umeri Miti. — Dacă s-ar putea, le-aş fi găsit sub pernă.

Ştiu că nu se poate. Dar ce-ar fi dacă s-ar putea? Ei!… Ce bine-ar fi… Aşa-i întotdeauna, lucrurile cele mai frumoase nu se pot niciodată.

— Miti, da' mata ai visat vreodată un vis de două ori?

Îmi aduc aminte de visul pe care l-am visat odată şi pe urmă mi s-a părut că l-am mai visat întocmai, peste un an… O cruce neagră pe-un cer de-nserat, un deal înalt cu drum cotit, şi-un suflet trist şi greu ca după cineva scump care-a murit… Dar nu mi-l mai aduc bine aminte.

— E nostim când visezi că eşti într-o primejdie mare – spune şi Miti – şi tocmai când e cel mai rău şi nu mai ai nicio scăpare, deodată parcă te priveşti tu pe tine însuți cu şiretenie – parc-ai face cu ochiul – şi-ți spui: „Ei, parcă eu nu ştiu că-i numai un vis!…" Şi te simți deodată uşurat. Cred că ți s-a întâmplat?…

— Daa!… De multe ori.

— Bre, da ți s-a întâmplat vreodată să visezi că eşti treaz şi că visezi ceva foarte frumos – înțelegi, vis în vis – şi tocmai când eşti cel mai fericit, te trezeşti deodată şi spui dezamăgit: „Ce păcat c-a fost numai un vis!" Dar asta tot în vis, înțelegi!…

Asta-i şi mai nostim. — Amândoi visăm foarte mult, toată noaptea, şi lucruri foarte frumoase. Păcat numai că a doua zi dimineață, când ne trezim, cu toate că strângem din ochi şi ne întoarcem cu fața la perete ca să nu vedem lumina, nu ne putem aduce aminte decât foarte puțin.

— Bre, ştii ce vis am avut odată eu, când eram mică, în casa din vale? Am visat un gard de scânduri cenuşii – parcă era ca cel de alăturea de la Zuzu, numai mai înalt şi cu țepuşe de fier în vârf – şi nu puteam privi după dânsul. Ziceam că-i marginea pământului, *sfârşitul lumii,* şi mă întrebam după el ce poate fi?…

— Ştii, bre, spune Miti smârcâind şi cu ochi lucitori, că eu odată, gândindu-mă şi muncindu-mă mult, pot să zic c-am ajuns aproape să-mi închipui Infinitul?

Mă uit la el într-un ochi, cam cu neîncredere.

— N-aş putea să-ți spun cum, dar l-am simțit. Ei! E foarte greu,

aproape imposibil. Eu cred că puțini oameni pot să şi-l închipuie. Îți trebuie muncă al dracului!… Tu ai încercat vreodată?

— Bre, Miti, – pornesc eu să mă dezvinovățesc cu obidă – eu nu pot să-mi închipui ca ceva să n-aibă sfârşit… Orişice are o margine…

— Apoi tocmai asta-i. Stai c-am să-ncerc să te ajut eu. Uite, de pildă, cutia asta; e patrată, are margini, dar afară de dânsa nu mai este nimic? Ea stă pe masă. Dar masa, unde-i? În odaie. Odaia-i în casă, casa în Fălticeni, Fălticeniul în România, România în Europa, Europa în Lume, Lumea în Univers şi Universul în Infinit. Înțelegi acuma? Infinitul nu poate avea margini, e ceva care nu se mai sfârşeşte niciodată.

Şi Miti, profesor în cămaşă de noapte cu pui şi canaf roş la gât, îmi demonstrează cum stau lucrurile, arătându-mi cu mâna Infinitul.

Cu fața crispată şi ochiul privind pieziş în sus, încerc să mi-l închipui şi eu; trebuie să mi-l închipui… Un gol mare, ca o prăpastie galbenă… În el mintea-mi aleargă într-una, cercând să nu se mai oprească niciodată. Dar fără voie Infinitul se încovoaie, rotunzindu-se ca o minge ori se opreşte deodată, în zid nepătruns. Aerul se continuă însă iarăşi şi iarăşi, dar nu pot să mi-l închipui fără sfârşit. Trebuie să aibă o margine.

— Parcă aproape mi-aş închipui oleacă, spun eu minciuni, ca să nu rămân prea de ruşine în fața lui Miti. Da-i greu al dracului!…

— Mitică, – schimb apoi repede vorba – vroiam de mult să te-ntreb: ştii că eu nu pot deloc să-mi închipui c-aş putea să mor?

— Ei!… Cum? mormăie Miti.

— Da. Nu pot să spun, dar simt foarte bine. Eu trăiesc şi privesc lumea. Dacă eu aş muri, n-aş mai fi, nici lumea n-ar mai exista. Nu pot să-mi închipui că eu aş muri şi lumea ar trăi mai departe. Eu sunt lumea. De asta mie nici nu mi-i frică de moarte.

— Ba eu îmi închipui foarte bine c-aş putea muri şi tot nu mi-e frica deloc de moarte – râde Miti cu finețe.

— Bre, Miti, să ne-auda pe noi Gică ori Guriță vorbind aşa… Eu cred că n-ar pricepe nimic. Ar crede că suntem nebuni. Şi nici fetele de la şcoală, nimeni, n-ar pricepe nicio vorbă. Bre, zău, noi suntem… deştepți… deosebiți. Aşa şi cu cuvintele colorate; eu cred că puțini sunt.

— Ba trebuie să fie ei… dar poate văd în mai puține culori.

— Mata în câte culori vezi?

— Eu văd un verde albăstrui spălăcit, cum e 3, Joi. Pe urmă un albastru palid – aşa-i 4, io, Suceveanu, Dimitriu. Un cafeniu roşcat.

Pe urmă un cenuşiu, un galben auriu, un albicios…

— Bre, Miti, ți-aduci aminte ce tare s-a mirat tata când a aflat că eu văd şi lucrurile cu nume de oameni? Ce tare-a râs când i-am spus că pe casa lui Sorin Ionescu o cheamă Pompiliu Pârvescu? Zău, bre, mie mi se pare că şi lucrurile seamănă cu oamenii: lampa cea cu muc mare alb, din bucătărie seamănă perfect cu domnul Chițoiu!

— Miti, ascultă! matale nu ți se-ntâmplă câteodată…

— Iraa!… Bre!… Da' mai isprăveşte odată, că m-ai plictisit!

Mă opresc brusc, clăpănind în sec. Într-un duş cu apă rece, m-am trezit izbită dureros în inimă. Sunt în cămaşă, cu picioarele goale, în fața lui Miti care-şi bea cafeaua cu lapte, la masa din Sufragerie.

— Hai, du-te şi te îmbracă mai repede, să mergem afară la bătut cercurile…

Râde-ntr-un dinte, cum am tăcut eu deodată, pleoştită.

*

— Voi nu-nțelegeți omeneşte?…

În răcnet cumplit, inimile ni s-au mutat din loc; Bunica a apărut în uşa Bucătăriei pentru a treia oară. Țipând zăngănit, cercurile de fier o pornesc la întâmplare, țupăind strâmb. Într-un galop rupt, am ajuns la adăpost, în ogradă.

— Ardă-v-ar para focului şi n-ați mai ajunge, se tânguie Bunica, călcând şchiopătat pe picioarele fripte de bătături, spre gura larg deschisă a uşii cerdacului.

— Obraznicilor! Proştilor! Căpcăunilor!…

— Cine zice tot acela-i! Cine zice tot acela-i! sărim noi într-un picior, după obicei, dupăcind în pumni a ciudă, îndrăznind să înfruntăm şi să zvârlim cu ocări în Duşmanul nostru cel Mare.

— Ucigă-vă crucea, satanelor!… răcneşte Bunica din răsputeri, prăvălindu-se în vârtej, spre noi. Las' că pun eu mâna pe voi!…

Noi am pornit-o în galop, cu inima zgâlțâită strechiet, că pune Smeoaica mâna pe noi.

— Câine roş! Caiafă! ne trăsneşte şi ne-ajunge din urmă pleoscăind papucul de postav țesut cu trandafiri – cumpărat cu optzeci de bani de la Tuchner.

Facem zburând înconjurul casei. Ajunşi la privata din dosul bucătăriei, ne oprim gâfâind şi ne uităm îndărăt… Nu se aude nimic. Colțul casei e pustiu şi mut. Ne uităm unul la altul râzând. Ce proşti suntem! Bunica s-a întors desigur de mult la treburile ei.

*

Odată cu soarele care a deschis geană aurie, intrăm pe portița

grădinii. Livada, până-n fund, spre popuşoi – unde se mai zăreşte încă ruina morii – e semănată cu grămezi mari de mere, de toate soiurile. Rădăşenii, cu găleți adânci din coajă de copac, stau cucuiați pe scări grozav de înalte şi culeg merele noastre. Mi-i ciudă pe ei şi mi-i ruşine că ne iau toate merele.

— Şi tata cela, numaidecât să vândă copacii!

Nici nu înțeleg. Parcă Rădăşenii n-au destule mere în livezile lor. Trebuie numaidecât să le ia pe-ale noastre.

Se uită pe furiş spre noi, de după pălăriile lor negre şi zâmbesc răutăcios pe sub mustață. Nu pot să-i sufăr!

Lângă ulm, e mărul cel crăcos *crăciunesc,* cu mere albe pistruete cu bube de coji aspre. Nu-mi plac chiar aşa de mult. *Renetele* 's bune al dracului. Sare zama din ele, acrişor, şi felia se desprinde tare şi netedă, ca la gutui. Dar cel mai mult îmi plac *vieştile,* pitite în grămăjoara lor vineție de sub gardul de draniță dinspre drum. Sunt mici şi tuciurii, cu gust de mere murate, parfumat cu tămâie parcă.

— Profiră, Profiră!

Gică Ionescu şi cu Miti vin spre mine, făcând semne de tăcere cu mâinile. Gică rânjeşte ca de obicei în dinții lui lungi şi lați – sub nasul ascuțit de vulpe roşcovană. — E vorba de vreo poznă, desigur.

— Ce-i?

— St! Ascultă. Ştii ce-am făcut? Dar să nu spui la nimeni. Am spurcat merele Rădăşenilor, fir-ar al dracului să fie! Uite! toate grămezile celea cu mere domneşti, crețeşti, fragă şi cele acre de lângă mesteacăn.

— Cum… ați făcut pipi pe ele?… întreb eu fără cuvinte, înroşindu-mă.

— Da… răspunde neruşinat râsul răutăcios şi obraznic al lui Gică, veselindu-se grozav. Să nu cumva să mai mânânci din ele!…

Într-o imagine iute şi aprigă, îmi închipui pe Miti şi pe Gică, înaintea grămezilor cu mere. Şi-n timp ce sângele mi se ridică în ochi, izvoraşul de apă caldă din fundul adâncului năvăleşte iute şi furnicat, cerând să iasă cu orice chip.

„Numai de-aş ajunge la timp…”

— Vin îndată!… strig în grabă către băieți şi mă reped ca fulgerul spre casă, ținându-mă din toate puterile, icnind.

Bocănesc în goană pe cerdacul de lemn.

În mieunat aspru şi gros uşa se deschide, smuncit.

Întuneric; se zăresc abia într-un colț cumaraşele de faianță albă. Miroase iute şi înțepat de-ți dau lacrimile. „Lua-l-ar dracu de formol!

De asta nu-mi place mie să vin aici din faţă”.

Mă cocoţez pe lada înaltă de lemn c-un suspin de fericire.

Jos, în groapa adâncă de dedesuptul meu luceşte baltă.

Mă cutremur.

„Grozav trebuie să fie să cazi acolo, înăuntru. Cea mai îngrozitoare moarte! Oare cum s-a întâmplat cu fetiţa lui domnu’ Frunză?”

I-a alunecat desigur întâi un picior, nu s-a putut ţine, după aceea a intrat cu tot trupul pe bortă şi-a căzut huştiuliuc înăuntru.

Când au scos-o, rochiţa verde era moartă, înecată în…

„Brrr!…” cum fac personagiile din Alecsandri.

Ce-ar fi să cad şi eu acuma?

Pun repede capacul la iazul necuratului şi mă tot duc.

*

— Bunic’ bunic’!… Cum o chema pe căţeaua ceia care-a murit?…

De deasupra plitei unde trebăluieşte, Bunica îmi aruncă o privire pe jumătate, numai c-un ochi.

— Ce căţea? Parcă eu am grija căţelelor acuma!…

— Nu, Bunică… Ştii, Bunică, căţeaua ceia care-i îngropată sub piatra de lângă mărul cel dulce alb. Mi-ai mai spus mata odată de dânsa… dar am uitat.

— Ia lasă-mă-n pace! Nu-i nicio căţea îngropată sub nicio piatră! răspunde scurt Bunica şi se-ntoarce cu spatele.

— Bunică! Cum, Bunică!… Doar mata mi-ai spus că-i îngropată acolo!… mă frământ eu cu disperare, ascuţind vocea.

— Ian să nu-mi răcneşti! C-apoi ştii!… îmi face faţă deodată Bunica, răstit. — Tu pesemne că vrei să spui de Puica, căţeaua cea roşie, „de divale”. Cuminte şi deşteaptă căţea! O adusese tată-tu de la d-l Chiţoiu. Ia aşa venea la mine şi cerea de mâncare numai cu ochii… Vocea Bunicăi s-a muiat şi s-a înblânzit, domoală. — Săraca!… Tare mi-a fost jale când a murit!

A murit…

— Bunică, da de ce-a murit? a mâncat sticla pisată?

— Ei, nu! Acela-i Leu. Puica a murit c-a făcut odată zece căţei. Intâia oară, ea mititică… I s-a rupt ceva într-însa şi gata!… Da ia mai bine de ici papanaşi şi mănâncă şi du şi lui frate-tău. Şi nu te mai gândi la prostii…

Un nod tare şi umflat îmi apasă dureros pe suflet, stând gata să se spargă în lacrimi de milă înciudată. De ce-a murit saraca Puica! Eu nu vreau să fi murit!

— Bunică, da de ce-a murit!…

— Ei! D-apoi tu când începi nu mai isprăveşti! se supără Bunica, întorcându-se către altele. A murit pentru că aşa i-a fost scris, i s-a împlinit veleatul!

— Ileană, ia mai adă vreo două lemne şi pune pe foc, că ne-ajunge amiaza…

În iarbă, piatra sub care doarme Puica oftează înăduşit, în muşchiul moale şi pufos.

II.

Şcoala. Intrigă şi amor. Toamnă mică. Natură. Problemă. Bileţelul. Urmările unei aventuri. Bayer. Sărutarea. Peisaj.

A stat de tot. Geamul Sufrageriei e limpede şi tăcut şi ploaia a dispărut în sus după nourii subţiaţi.

În şorţul cenuşiu cu platcă, cu bereta în cap şi cu taşca atârnând leneş în mână, ridic frunte încreţită a plâns spre ornicul din perete care arată mare şi lat „opt fără zece”.

— Nu pot să mă mai duc la şcoală! E prea târziu!…

Mama, ca totdeauna, nu ia în seamă la scâncetele mele.

— Ai vreme berechet! Hai, porneşte fuguţa!… îmi spune simplu, lovind rece în inima mea care gâfâie încordată.

Să mă duc la şcoală? Nu vreau să mă duc la şcoală! Şi-acuma, chiar să vreau, e prea târziu; Doamna are să fie de mult intrată. Dacă ştiam aşa, încaltea mă porneam devreme. Acuma cum am să mă mai duc?

Inima mi s-a împotmolit dulce – de dimineaţă de când s-a trezit cu ploaia pe dânsa – în ideea îndărătnică de-a sta acasă. Şi-acuma mama în loc să-mi spună să rămân – parcă ce-i dacă am să lipsesc o zi? – m-a lăsat să-ntârzii şi mă trimite numaidecât la şcoală. Nu vreau să mă duc! Nu pot să mă duc!

— Mamă… nu mai pot să mă mai duc la şcoală! Nu vezi ce tare am întârziat?…

— Ira!… Tare mi-i urât când te văd sclifosindu-te aşa! De-atunci erai cine ştie unde…

Şi văzând că lăcrămez şi mă smârcâi după fustele ei, prin antret:

— Hai, hai, Profiriţă! Porneşte repede la şcoală, că se supără tata!…

Va să zică trebuie să mă duc. S-a hotărât c-o lovitură tare care a

oprit o clipă inima în loc şi-apoi a zvâcnit-o fierbinte în toate părţile. Să mă duc? Vai! Opt fără cinci! Ce mă fac eu? Ce mă fac eu! spun lacrimile în gâtlejul tare şi dureros. Dacă ştiam mă porneam de când! Parcă ce-i dacă lipsesc o zi?

Şi mă reped în goană pe poartă, pe strada Rădăşeni, la vale, să câştig în zbor cât mai mult timp pierdut.

A ieşit şi soarele. În aerul limpede, bălţile neclintite oglindesc rece copacii şi cerul. Strada Rădăşeni e lungă şi pustie. La colţul străzii Spitalului ceasul Adormirii arată opt, cu acul cel mare aproape trecut din cruce. Repede! Mai este o bucată bună.

— Ce-am să spun? Ce-am să spun?... Doamnă, vă rog să mă iertaţi c-am întârziat...

În sfârşit am trecut de Banca Naţională şi fac cotul spre Şcoală. Strada Boian se-ntinde înaintea mea în pantă lungă şi covăţită: ultimul vânt, cu călcâile şi şorţul sfârâind.

— Doamnă, vă rog să mă iertaţi c-am întârziat... Doamnă, vă rog să mă iertaţi c-am întârziat... Va să zică, cum am să spun? Trebuie să ştiu bine, ca să nu mă încurc...

Cu vorbele dârdâind în fugă, m-apropii de şcoală. Nu-i nimeni. Nimeni. Drumul e gol şi mut, parcă toţi oamenii au dispărut; de mult, de mult au intrat şi toţi şcolarii în clase la adăpost, numai eu am rămas pe dinafară, alergând. Poate chiar e mai târziu, ceasul a stat şi-acuma e opt jumătate, ori nouă...

— Doamnă, vă rog să mă iertaţi c-am întârziat...

Pe poartă, în ogradă, în sala cea mare de recreaţie pe vârful picioarelor, la uşa clasei a III-a pe loc – ascultând glasurile care răsună din vata clasei închise în golul cel rămas pe dinafară.

— Un sătean avea 1000 decalitri de vin...

Vocea Doamnei dictează în tăcere, după uşă, la urechea mea.

Trebuie să intru. Pun mâna pe clanţă. Aşadar, cum am să spun? Inima bate ciocane de plumb în gât. Hai, s-apăs acuma şi s-apar. Acuma.

Nu pot. Nu-ndrăznesc să-nfrunt.

— ...Şi dacă litrul costă 2 lei, cât va câştiga el la tot vinul?...

Glasul a stat şi s-a făcut tăcere.

Acuma. Acum ori niciodată. Cu fiecare clipă e tot mai greu. Apăs fără ochi şi fac un pas...

Clasa apare înaintea mea, cu ochi nenumăraţi umblând pe mine. Doamna pe catedră se-ntoarce mirată.

— Ce-i cu tine, Suceveanu? De ce-ai întârziat?...

— Doamnă, vă rog să mă iertați c-am întârziat – spun eu cu buze de carton – dar ceasul nostru a stat şi n-am mai ştiut cât e ceasul.

Clasa zâmbeşte, curioasă, cu mâinile la piept. Doamna se uită la Macovei Elena de lângă mine din ungherul uşii – unde stau cei care vin târziu după ce-a intrat profesorul.

— Bine, Suceveanu, treci în bancă. Te iert, pentru că ştiu că stai departe...

Cu apa lină a destinderii revărsându-se în tot trupul, trec în bancă, fericită, îmi aşez taşca, îmi scot cărțile, privind în jur cu ochi de abur peticit.

În cotlonul ei de lângă uşă, Macovei Elena a rămas umilită, cu picioarele goale şi prăfuite, cu trăistuța ei de macat roş atârnând pleoştită spre pământ.

*

Se țese ceva misterios.

După amiaza e liberă şi caldă, în bănci se scrie leneş la Caligrafie, prin clasă umblă fetele fără rost de la o bancă la alta, zumzăind neîntrerupt – ca muştele închise în casă pe-o zi frumoasă.

Lila, fata profesoarei noastre, ne „arată” la Caligrafie; Doamna a plecat în oraş cu trăsura cu doi cai, la vizite.

— Dora, vino să te-ntreb ceva...

Chemată la catedră, cu fusta ei scurtă, s-a plecat la chemare şi i s-au văzut, vai, pantalonaşii până în fundul fundului.

Oare ce-i spune? Tare-i mai place Lilei să facă de-acestea. Legănându-şi cozile negre legate cu panglică albastră, Dora se-ntoarce în bancă, în privirile curioase şi jinduite ale clasei.

— Coculeano, vin' să-ți spun ceva!...

Lila zâmbeşte poznaş în ochii lungi de migdală cafenie. Oare ce i-a mai trăsnit prin cap?

Trece şi Viorica Postelniceanu, pieptoasă, şi cu moț roz fudul şi Tanța Ionescu cu ochii mari de bou şi gura dispreţuitoare.

Mi-a venit rândul şi mie căci şi eu fac parte din suita Lilei.

— Profirița, vin' să te-ntreb ceva...

S-a aplecat cu mare taină la urechea mea.

— Pe cine iubeşti mai mult, pe Gigi ori pe Mieluțu Calistrat?

O nedumerire şi o jenă insuportabilă îmi ridică în flacără sângele în obraji şi mă face să mă încrunt. Îmi dau seama nedesluşit de nepotrivirea unei astfel de întrebări. Răspund totuşi repede, fără să stau la îndoială asupra alegerii:

— Pe Mieluțu Calistrat.

— Şi el te iubeşte! îmi suflă fierbinte în ureche fata profesoarei mele.

Mă duc în bancă ameţită. Mi-e neîndemână, mi-e ruşine şi sunt fericită. Să fie oare-adevărat?

*

Pe truda încleiată a clasei, clopoţelul tresare deodată strident.

— Hai, Profiriţă, nu mergi?

Liza Gogu mă strigă să mă grăbesc, îndemnându-mă cu nasul ei obraznic.

În larmă surdă cu tăiuşuri de ţipete, ieşim în grupuri pe poarta şi ne împiestriţăm în toate direcţiile.

Eu cu Liza pornim c-un grup la deal, pe strada Boian.

Merg încet, vorbind, cu pelerina fâlfâind uşor în vântul subţire al amiezii. Deodată, fără să mă uit, simt o altă pelerină care vine din deal. Se apropie. E Mieluţu care coboară spre casă. Ţeapănă, fără să mă uit nici în dreapta nici în stânga, am tăcut deodată, cu privirile-nainte. Inima-mi bate nebuneşte, obrajii îmi ard. Trecem unul pe lângă altul ca nişte străini, ca şi cum nu ne-am fi cunoscut niciodată.

— N-auzi? Vii după amiază la mine? îmi strigă Liza la ureche.

Sunt sigură că şi-n el se petrece exact ceea ce e în mine.

*

Afară plouă.

În argintul auriu al dimineţii, frunzele cad pieziş şi fluturat, prăfuind geamul Balconaşului.

„Să-mi fac oare problemele?”

Pe lumina rece a Duminecii s-au zvârcolit amar viermii şcoalei.

„Ar trebui să-mi scriu şi la gramatică...”

Vântul cu păr de hârtie sfărmată îmi suflă răcoare de portocală peste suflet. — E mult până diseară, în noapte.

— Miti!... Miti!... Hai, nu vrei să ne jucăm de-a căruciorul?

În şura cu lemne, aplecat peste rândea şi sfredel, lucrează cu mânile, ochii şi urechile.

Diana aleargă după mine, pe cărare, să m-ajungă.

— Fic-fic!... Fic-fic!... Fic-fic!... picură fâşâit paşii ei pe frunzele uscate.

Iarba încă-i verde.

Lângă cornul cu frunzele ca chitonagul, zac lungi şi greoaie crăcile gutuiului despicat de furtună... Au venit nori în rotocoale cenuşii, a curs apă în duruit de tunet şi-un fulger alb a pleznit în grădină, zguduind casa. În livada ostenită – cu picături de rouă pe picioare –

craca enormă gemea la pământ, sub greutatea bostăneilor verzi cu musculiță pufoasă în vârful capului. Acuma găsesc numai unul, între două frunze ruginite. Mai sunt ş-acum cărbuni în scorbura tulpinei – atunci fumegau roşii. Şi-o aşchie zdrențuită se ascute în sus, cenuşie.

Fluturele galben, – ca un ochi de frunză de tei de toamnă – tremură pe deasupra, smuncindu-mă după el. Flueră din țignal un pițigoi în şurubul înălțimii.

Soarele pe-o nară suflă cald şi pe-alta rece.

Cu fălcile întinse a căscat, încolțesc adânc pietroiul verde al gutuii. Felia se desprinde tare şi neted, ca dintr-o bucată de cremene. Furnicile se pornesc aprig, strângând pungă fălcile acrite. E bună zeama, dar îți rămâne în gât ca un nod de odgon.

„Văleu! Copacii parcă-s de mămăligă pe cerul albastru ca de pe pozele de scos. Când dracu' s-a făcut aşa de repede toamnă?”

Se lățeşte, fluturând din aripi negre pe bolta lui Dumnezeu, croncănitul gâtuit şi disperat al unei ciori.

„Cioara e musca cerului!...”

*

M-am lăsat jos ca moşul care mestecă mămăliga la puia-gaia. Nu mă vede nimeni. E umbră caldă, cu ochi de soare printre crengile cornului.

Pe albia de frunze uscate a şanțului sângerează picăturile coarnelor coapte şi mingile aurii ale nucilor dezghiocate de coajă: Acreală dulce şi lapte migdalat cu gust de durere de gât...

— Diana!...

M-am ridicat deasupra şanțului, în lumină, cu fruntea în bolta cornului.

A răspuns în spate sfărâmarea frunzelor; Diana e lângă mine, cu nările umflate smuncit către aburii calzi.

— Pentru dânsa e ca o prăjitură...

Se linge pe bot, clefăind.

*

— Mamă! Mamă!... Vin' să-ți arăt ceva...

La masă, aplecată adânc asupra caietului cu pătrățele albastre, privesc cu spaimă greşeala pe care nu înțeleg cum am putut s-o fac: *Am aflat* e scris c-o pătrățică mai sus decât trebuie, aşa că tot rândul ar veni vârât în cel de sus, miop şi beteag.

— Uite ce-am pățit... ce să fac acum?...

Mama, venită-n grabă la strigătul meu, se apleacă pe caiet, se uită

la ochii mei plini de suflet umed şi spune simplu:

— Nu-i nimic, Profiriță! Rade frumuşel cu radiera şi n-are să se cunoască deloc.

Înăuntru, ciuda sfredelitoare se zbate şi se întortochează, căutând ceva care s-o linişească.

— Cum să şterg cu radiera, mamă? Am mai ras eu odată şi s-a făcut bortă-n caiet. Nu pot să şterg cu radiera!

— Atunci ştii ce? Taie ce ai greşit şi scrie dedesubt. N-are deloc a face, numai să fie bine făcută problema.

Să tai ce-am greşit? Mă-ngrozesc cu ochi holbați, închipuindu-mi pe caietul meu o linie groasă de cerneală, de-alungul.

— Cum să tai, mamă? Să fac aşa porcărie pe caiet? Ce-are să zică Doamna?

— Ei, Profiriță, tu iar ai început cu ale tale. Parcă mare lucru c-ai făcut o greşeală! Fă orişicum că tot e bine.

Şi mama se întoarce la papucaşii ei de lână roz.

Aplecată pe caiet cu pieptul dureros, mă uit cu ochii înpăienjeniți la „lua-l-ar dracul" de *am aflat,* care se desface în doi şi-n trei, umflat şi tremurat. Cum de-am greşit? Oare cum de-am greşit? Acuma ce mă fac eu? Oricum voi face, are să fie urât şi stricat. Pagina are să fie cu greşeală şi eu nu vreau să fie cu greşeală.

— Mamă, spune-mi, mamă, cum să-ndrept!... Nu pot să las aşa...

Vocea mi-e gâtuită şi stă gata să izbucnească în cioburi.

— Ascultă, Profiriță, de ce mă chinuieşti tu aşa pe mine, de câte ori îți faci lecțiile? De ce nu eşti înțelegătoare? Mare lucru c-ai făcut o greşeală! Rupe foaia şi s-a mântuit! Scrii din nou frumos şi n-are să se cunoască nimica.

Să rup foaia? S-a oprit o clipă, căutând.

— Cum să rup foaia, că Doamna ne-a spus c-are să ne numere foile şi vai de-aceia căreia are să-i lipsească vreuna.

— Ei, că Doamna nu mai are altceva de făcut decât să vă numere vouă foile. Păzeşte-ți treaba! Rupe foaia şi n-ai nicio grijă.

— Nu pot să rup foaia! Cum am să rup foaia?

— Apoi tu aşa eşti! Nici în căruță, nici în teleguță, nici călare şi nici pe jos. Fă cum ştii şi nu-mi mai scoate sufletul.

Cu capul căzut pe foaie, simt cum inima mi se rupe în sfârşit în lacrimi de noduri amare – care demult aşteptau supărarea mamei ca să țâşnească afară.

— Mamă, spune-mi, mamă, cum să fac...

Plâng din tot sufletul cu sughițuri şi coarde dureroase în rădăcinile

frunții, până ce, cu albia sufletului secată, mă opresc golită să privesc pe sub mână ce face mama în scaunul ei de lângă sobă.

Priveşte în jos, cu pleoape oarbe şi oftează încet, din adânc.

— Mamă, uite ce bine am îndreptat!... Nu se mai cunoaşte nimica!...

Îi întind caietul, timid şi fericit.

Mama nu răspunde.

*

„Te iubesc atât de mult, încât pentru tine sunt în stare să mă arunc cu capul în fântână".

Din cartea de Geografie, bilețelul mă priveşte turtit, cu ochişor de floricică roşie presată!

Mi l-a dat Coculeana ca din partea lui Mieluțu, fratele ei, alaltăieri după amiază, când am ieşit de la şcoală.

Să fie oare de la el? Parcă nu aşa mi-ar fi scris băiatul care trecea pe lângă mine, înroşindu-se ca o fetiță.

Pun cărțile înapoi în geantă, adaug şi caietele şi plumiera; şi-n soarele orbitor al lămpii mă pregătesc de culcare, cu ochii arşi de plânsul aritmeticei.

Când mă întorc la douăsprezece de la Şcoală, la cotitura spre strada Prefecturii ne încrucişăm cu grupul de băieți care urcă pe strada Boian.

„Colo-n vale la Bârlad,
Şade-un câine gulerat
Care-l cheamă Calistrat!..."

Mieluțu purta guler tare, alb şi cravată colorată..

Corul, neruşinat, se depărtează, urcând de-andăratul spre casă. Disting gura lunganului de Wolf, căpetenia obraznicilor. N-am întors capul, n-am auzit; am suferit însă. Grăbesc pasul. Din urmă mă mai ajunge un ultim strigăt:

— Suceveanuuu!...

Aşadar şi şcoala de băieți ştie?

*

— Mamă, cu care rochie să mă-mbrac?

În dulapul cafeniu, scociorăsc printre haine, răscolind.

— Cu cea de la Paris! râde mama – care nu ştie de ce vreau eu să fiu azi frumoasă.

Gătită cu rochița de lână bleumarine, cu şnur alb de mătasă la

cingătoare, cobor încântată spre cinematograful Bayer, unde se dă azi matineu şcolar.

O sală mare, lungă, cu fereşti multe căptuşite cu hârtie albastră ca să nu se vadă ziua de-afară. Stăm pe scaune străine şi aşteptăm cu sufletul pâlpâind nerăbdător şi cu viermele emoţiei muşcând din pântece – să se înceapă reprezentaţia.

Întotdeauna aştepţi o mulţime, până ce te plictiseşti şi-ncepi să crezi că s-a întâmplat ceva grozav; – s-a stricat aparatul ori a ars filmul şi n-are să mai fie nimic. Şi bănuţul sticlos care apare din când în când pe pânza cu creţuri, numai îţi înşală aşteptarea.

— De ce nu mai începe oare? – întreabă Costăchescu. Eu m-am plictisit!

E cald şi miroase greu. Viermuiala din jur a început să bată nerăbdătoare din picioare, întâi mai rar şi mai încet, apoi din ce în ce mai tare, într-o duduire neîntreruptă, ridicând parcă podeaua în tavan.

— Să-nceapă! Să înceapă!…

Vocile ţipă ascuţit, îndemnându-se unele pe altele. Şi-n vreme ce zgomotul creşte, făcând joacă, gâturile se uită strâmb în sus, spre podul misterios al aparatului care rămâne surd şi orb.

— Doamnelor şi Domnilor!…

Într-o mişcare scurtă întreaga sală s-a întors spre uşă de unde se ridicase vocea neaşteptată.

Bayer, stăpânul cinematografului, în pantaloni cadrilaţi şi jiletcă, cu şapcă soioasă pe cap, cere tăcere cu mâna ridicată.

— Doamnelor şi Domnilor!… vă rog scuzaţi întârzierea; băiatul meu şi-a dat ghetele la dres şi, ca să poată veni să opereze, am fost nevoit să i le trimit pe ale mele. Iaca, vedeţi, am rămas desculţ.

Şi-n râsetele şi şuierăturile nesfârşite, Bayer ne arată la vedere două picioare mari şi păroase.

*

Când ieşim din visul mut al filmului în lumina vie de-afară, Lila ne ia, pe noi favoritele ei, la dânsa acasă.

Şcoala e alta în pustia după amiezii şi-o privim cu ochi noi prin partea cealaltă, pe la intrarea cu geamuri a profesorilor.

În bucătăria Doamnei Directoare, ordonanţa râşneşte cafea şi apa din căldarea de smalţ albastru ne răcoreşte setea cinematografului.

A venit şi Mieluţu. Îl privesc de sub geamul mare, deschis, al clasei I-a, cu inima tremurând timid pe zidul de zgrunţuri albi. Niciodată nu l-am văzut de-aşa de aproape. Şi mi se pare nu ştiu cum să mă

joc cu el, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

M-avânt în zbor uşor, tăind larg ograda în toate direcțiile, cu ochii emoției fugărindu-mă din urmă. Nu pot să-mi închipui c-ar putea să m-atingă cu mâna; mi s-ar zbate prea tare inima în agonie fericită şi cred că mi-ar veni rău. Nu ne jucăm de-a prinsul decât de formă, căci ce-am putea face altceva? De când am venit n-am scos amândoi nicio vorbă, parcă ne-a legat cineva limbile.

— Profiriță şi Mieluțule!… Veniți aici!…

Lila ne cheamă, din uşa bucătăriei.

Oare ce vrea cu noi? Ne apropiem pe rând, fără să ne uităm unul la altul.

— Sărutați-vă!… Ne ordonă stăpâna, împingându-ne cu forța unul către altul.

Inima a izbucnit buimacă şi nebună.

— Sărutați-vă!…

Luptăm tăcuți, întorcând fețele cuprinse de flăcări, smuncindu-ne din răsputeri să scăpăm din mâinile călăilor care ne apropie cu violență, ciocnindu-ne capetele.

S-a sfârşit: o sărutare moartă mi-a atins obrazul. Țâşnim la fugă, aiuriți, cu sufletul lovind din aripi speriate.

*

Afară soarele-i gol şi palid pe cerul albastru pleşuv. O frunză de tei, trandafirie, sclipeşte legănat în lumină.

După bucătărie, sub zidul văruit alb, un coş mare – cusut cu sac la gură – îmi înghite mâna. Struguri de la Galați, de la Nenea Iancu. Sunt reci, umezi, cu gust de putrezeală dulce. „Data trecută ne-a trimis o ladă cu mandarine. Ce bine că are şi struguri şi mandarine în grădină!…”

Pe sub geana soarelui, cornul pare înflorit verde.

În umbră e tristețe albastră.

III.

Liza. Dă foc la gunoaie. Zenobia. Ninge! Vine tata de la vânat. Poveştile. Încearcă să ningă şi nu poate. Anghel şi Costache a Lupoaei.

— A turbat Liza!…

Cu leul scăpat din cuşcă pe urmele mele, mă reped în goană nebună spre cel mai apropiat adăpost. Uşa a căzut, trântită, între

mine şi primejdie. Cu inima gâfâind întretăiat, mă uit din colivia de sticlă a Balconaşului afară, de unde-am scăpat.

Aleea de tei, cu frunzele căzute la pământ, e uscată şi goală în dimineaţa limpede. O clipă. Apoi, deodată, în ochii mari de spaimă, apare Liza mititică şi roşcată, mişcându-se din coadă şi din labe c-o repeziciune de prâsnel. Face înconjurul fântânii, hăpăind cu botul plin de spume în vânt, apoi dispare în goană, pe poartă.

— Să iasă Teofil cu puşca!... strigă tata cu glas de tunet.

— Vai de mine şi de mine!... se frige Bunica cu mâna la gură. De n-ar muşca pe careva!

Şi-n vreme ce toată lumea se mişcă agitată şi speriată, apare şi Teofil de după colţul casei, cu puşca-n mână, alergând.

Cu răsuflarea oprită pe inima care aleargă îngrozită, aştept cu degetele înfundate în urechi şi ochii strânşi, să nu se întâmple ceva atât de groaznic ce nici nu pot măcar să-mi închipui.

Au tresărit ţipete. Apoi o voce groasă s-a ridicat supărată, răcnind. Şi-n încremenirea tremurată din mine deodată o bufnitură a izbucnit, plesnind în fior crâncen până-n fundul adâncului... Liza se rupe în schelălăituri de oţel, zvârcolindu-se rotund în stropi de sânge...

Casa a pornit spre poartă, în val; apa de gheaţă se prăvale peste mine şi peste peisajul trist şi gol cu frunzele uscate la pământ.

*

— Of! Of! N-ar avea parte şi n-ar mai ajunge! Mânca-l-ar viermii cei neadormiţi pe cel care m-a calicit!

În uşa cerdacului, aplecată deasupra ligheanului cu sublimat, femeia cu tulpan verde se tânguie subţire, în vreme ce mama îi spală mâna sângerată, ruptă zdrenţuit de colţi turbaţi.

— Nu blestema, nevastă! o ţine Teofil de mână ca să nu mişte. Cine a putut şti c-are să turbe căţeaua!...

De departe, cu slăbiciune leşinată la lingurică, mă uit cu coada ochiului.

...Rădăşanca venea din deal, de-alungul gardului, cu coşul plin de unt şi brânză cu smântână. Liza i-a ieşit înainte, sforăind şi s-a repezit la dânsa. Ea a ridicat coşul, apărându-l. Şi turbata a clămpănit-o de mână...

Săraca Liza! Culcuşul ei e gol şi lanţul rupt.

*

Tremur încet cu nările, ţinându-mi cu groază proptit adâncul.

De pe lângă plop, se afumă spre crengile goale – ca nişte beţe ciunte – sufletul otrăvit al grămezilor de gunoaie strânse nu ştiu

când. Fumul e albastru pe cerul cenuşiu fără soare.

Neculai Tărăboiu bate-n poloboc.

Miros albastru leşietic – ca de cioară putredă dezgheţată în primăvară – amestecat cu înecăciune ascuţită şi secată de măduvă.

A umplut lumea şi pântecele meu şi nu mai pot trăi oriunde m-aş ascunde.

*

Zenobia spală cămăşi. Mă strecor şi eu în bucătărie, unde mă loveşte în faţă un abur cald care miroase a săpun şi rufe spălate. Văd ca printr-o ceaţă pe Zenobia, în faţa a două vene enorme, pline cu albituri: O polcuţă cadrilată şi două mâini albicioase, cu pielea încreţită, care săpunesc, freacă şi storc. Mă uit o vreme cu admiraţie şi poftă, apoi mă hotărăsc. Aduc un lighenaş de tablă, îl aşez pe scaunul cel roşu de metal, pun apă călduţă, după aceea încep a necăji pe Zenobia:

— Dă-mi şi mie să spăl ceva!

Zenobia se face că nu m-aude.

— N-auzi, Zenobie? Dă-mi şi mie să spăl ceva!

Lipoveanca a întors spre mine ochii ei albaştri şterşi şi parcă mă măsoară cu privirea.

— Ei, duduiţă! Parcă mata ştii să speli!

— Sigur că ştiu! răspund eu indignată. Am mai spalat!

Nu poate scăpa de mine. Vede după atitudinea mea încăpăţânată că trebuie să cedeze. Îmi alege câteva batiste subţiri din mormanul de rufe care-i stă dinainte şi mi le pune în lighean. Foarte satisfăcută, mă aşez pe lucru. Zolesc, săpunesc, frec, şi storc cu înverşunare, întocmai ca Zenobia. Ei, vezi că ştiu şi eu să spăl?

*

A doua-zi dimineaţă, mă înfăţişez iar. Îmi aşez lighenaşul, îmi torn apă tacticos, apoi aştept. Zenobia se face că nu mă vede. Vorbeşte cu bucătăreasa şi cu Alexe, omul din ogradă. Aştept o vreme, apoi îmi pierd răbdarea:

— Zenobie! Dă-mi şi mie să spăl ceva!

Bluza cadrilată s-a întors spre mine.

— Ce să-ţi dau, duduiţă? Nu mai sunt batiste.

— Dă-mi altceva!

Spălătoreasa a aruncat o pereche de ochi complici către prietenii ei. Linioarele-i albastre spălăcite s-au întors apoi spre mine, privindu-mă poznaş.

— Să-ţi dau altceva, duduiţă? Ce să-ţi dau?

— Orice! îi răspund scurt şi încruntat.

Sunt hotărâtă să nu mă dau bătută, cu toate că observ că se petrece ceva neobişnuit. În adevăr, Zenobia a luat un ghemotoc de pânză neagră dintr-un lighean de lângă ea şi mi-l trece în lighenaşul meu.

— Poftim, duduiță! Spală bernevicii lui Alexe! îmi zice Zenobia foarte serioasă, dar abia stăpânindu-şi veselia.

Am rămas pe loc, împietrită de ruşine. Nu mai pot face nicio mişcare, nu mai pot zice nimic. Râsul celor din jurul meu mă biciuieşte în voie. Şi dacă nu mi-ar fi decât ruşine, n-ar fi nimic. Dar o altă durere se adaugă la necazul meu: De-acum încolo, s-a isprăvit cu spălatul!...

*

— Ninge!... a strigat o voce sughițată.

Într-o rostogolire scârțâită şi ruptă, ne-am repezit cu toții la geam.

Pe cerul cu o clipă înainte înalt şi luminos în rotocoale de nori albi, s-a lăsat brusc o întunecare de zâmbet cenuşiu.

Ploaia albă de bobițe umede stropeşte săltat peste livada verde şi rece. Jos în ogradă, grămăjoarele de sâmburi de gheață îmi joacă minune pe suflet. Vin pe sub nori jocurile albe ale iernii?

— Măzăriche! zice liniştit glasul mamei, trecând nepăsător peste geamul bucuriei.

M-am uitat la dânsa, izbită în inimă. Când întorc capul, măzărichile se topesc, în ploaie subțire şi măruntă. Sfarmă şi soarele cerul, făcându-şi loc să iasă. Punctulețe albe, rare, dispar în pământ. Pe acoperiş luceşte apă, apoi pătrate de luciu mat. Şi lumina se ridică albă, revărsată proaspăt peste lume.

Mâinile mi-s reci ca gheața.

În sobă focul bolboroseşte buzat şi cepeleag.

*

Clopoțeii uşii sună argint rupt şi tremurat. În dughenița strâmtă, scobor cu-n pas de trepte.

După tejghea, Băbuța cea mititică bea lapte. „Horp, horp, horp!”... sorb mărunt şi usturat buzele uscate, parcă s-ar frige.

— De cinci bani zahăr de gheață...

Ochii de lapte tulbure mă privesc, fără să mă vadă parcă.

— Da-da-da...

Spune însă într-una capul mic şi boțit, ca o perjă uscată scuturată de vânt.

Aştept un ceas de-acuma, până ce-mi pune zahărul în hârtie, până

ce mi-l cântăreşte, până ce mi-l întinde.

„Să-i păstrez şi lui Miti...” Bulgăraşii de gheață sunt creți şi dulci sub limbă.

Câți ani să aibă oare? o sută?

— Da-da-da-da-da...

*

Vine tata de la vânat: pasul gros şi rar pe cerdac, împletiturile şi pocniturile de coadă tare ale Dianei, puşca şi cartuşiera de fier greu, torba, cu limbă de piele şi mustăți de şnur, umflată şi unsuroasă.

— De spălat!..

Încruntat, tata-şi suflecă mânicele pe brațe grăsulii şi-aşteaptă să i se verse în palmele făcute căuş apă multă din căni, ca să împroaşte, să stropească şi să sforăiască – umplând ligheanul ochi de-aproape dă pe dinafară.

— Profiriță! Scoate prepelițele şi dă-le la bucătărie!

Mă dau înapoi cu groază. Nu pot, doamne fereşte, să mai simt în mână trupuşoarele calde încă ale păsărelelor zdrobite, cu capul atârnând moale, de petică. Mi le-a pus odată tata în mână fără veste şi-am crezut că mor. Chem pe Ileana, să le ducă ea. Eu am altele destule de făcut, de care nu scap oriunde m-aş ascunde.

Apuc de vârf şi de călcâi piciorul tatei şi trag. Cizma mare de piele groasă, mirosind a iuft şi grăsime de porc, rămâne neclintită. Trag din toate puterile de-l lunec şi pe tata de pe pat.

— Naaaa!... Nu aşa!... răcneşte, lăsând la o parte gazeta. Apucă de ici, nu de piciorul meu!...

Trag, trag... cizma se-nşiră spre mijlocul odăii şi mai că nu cad cu dânsa peste mine.

— Aşa!... Acuma cealaltă...

Cu lacrimile stăpânite în gură, aduc ligheanul, oala cu apă fierbinte, săpunul şi m-aşez pe podea – turceşte – sub uriaşul care-mi întinde la spălat picioarele suflecate alb la genunchi. Cel mai amar dintre toate necazurile mele! Şi dacă ar fi numai spălatul n-ar fi nimic; pe urmă este ce este.

Apuc pe rând câte-un picior, îl săpunesc şi vărs apoi peste el apă arzătoare. Le spăl bine. Când s-au muiat îndeajuns, tata începe a rade cu briceagul pielea moartă de pe talpă, călcâi şi scobitura piciorului, de se adună pe marginea ligheanului multă făină albă. Asta îmi place foarte mult. Sufletul scrâşneşte de plăcere când la călcăi se ia ca untul, mult şi gros.

— Usucă bine!...

Întâi printre degete, unde apa chifteşte cleios, pe urmă pe talpă, pe deasupra piciorului, la călcâi şi pe părţi. Pe ici, pe colo, şi pe dincolo.

— Usucă la călcăi...

— Mai dă pe la degete...

— Freacă bine, că nu ştiu de ce mă mănâncă pielea.

Miroase a picior de bărbat şi carnea e moale şi umedă parcă-i gumă. E târziu şi mi-e somn. De ce tocmai eu întotdeauna?

— Gata, tată!

Celălalt picior. Printre degete, pe talpă, pe deasupra, la călcâi şi pe părţi.

— Freacă bine. Mai dă pe deasupra. Usucă la călcâi.

În dinţii mâinilor am apucat prosopul şi-ncep a răşpălui din toate puterile, în sus şi-n jos, cu ciudă. Încaltea să se sature odată şi să se isprăvească. Dar tata nu bagă în seamă. Îi place.

— Aşa! Bine, Profiriţă. Mai dă pe talpă...

Nu mai pot. Mi-au secat mâinele. Mai dau de câteva ori pe deasupra, de feţuială şi mă opresc.

— Gata, tată! Nu mai pot.

Tata mă mângâie pe sub bărbie.

— Am să vă spun mâine seară o poveste frumoasă. Acuma mi-e somn.

*

— Am să vă spun în astă seară povestea feciorului de împărat care şi-a omorât pe tatăl şi mama sa...

Mă-ncrâncen. — Cuibărită în fundul patului, cu picioarele ascunse în rochiţă, aştept cu nerăbdare şi inima bătând să văd ce-are să se-ntâmple. Tata s-a lăsat într-un cot, privind înainte cu ochi ceţoşi.

„Adună povestea... Oare cum poate să inventeze aşa?... Care a omorât pe tatăl şi pe mama sa...”

— Aşa... spune tata, deschizând în sfârşit ochii. A fost odată un împărat şi-o împărăteasă...

...Şi n-aveau copii. Şi-a venit o băbuţă. Şi-au uitat să cheme pe-a treisprezecea ursitoare. Şi-atunci a blestemat că feciorul de împărat să aibă toate darurile, dar când va împlini şaisprezece ani să se facă ucigaş şi să omoare pe tatăl şi pe mama sa...

...E-o zi frumoasă, cu soare de aur rece. Împăratul e plecat la război. În turnul lui înalt, feciorul de împărat priveşte pe fereastră la un corb bătrân care s-a aşezat pe creanga unui brad înalt şi se uită la el.

— Cronc! Crenc!... Scrâşneşte acru şi negru, ţintindu-l răutăcios

cu boldurile ochilor.

— N-auzi să-mi dai pace? Pleacă de-aici!.. răcneşte băiatul şi apucând arcul şi săgeata ruginită găsită în podul prăfuit, ocheşte drept în duşmanul nesuferit, săgetându-l. Pasărea cade, înroşind cu sânge pământul. Atunci, la vederea aceasta crâncenă, o flacără izbucni deodată în ochii copilului şi ieşind din castel se năpusti în codru, cu inima furtună.

Şi-atâta a omorât, că se făcuse roşu codrul; păsări, cerbi, căprioare, lupi, vulpi cădeau săgetate de arcul lui. Şi la vederea sângelui, inima îi zvâcnea cu putere şi tot mai mult, tot mai mult ar fi omorât.

Şi-a ucis atât până ce braţul i-a obosit şi-a căzut jos zdrobit de trudă. Şi-atunci, fără să înţeleagă de ce şi-a simţit inima deodată tristă şi privind în jur la atâtea vietăţi zdrobite, a început a plânge. Şi plângând, a adormit… Iar în vis i-a apărut Maica Domnului şi i-a spus.

„Căieşte-te de ce-ai făcut, Fecior de împărat, şi nu mai pierde atâtea suflete nevinovate! Că eşti sortit şi blestemat să-ţi ucizi pe tatăl şi pe mama ta”.

Şi sculându-se înspăimântat din vis, feciorul a hotărât să nu se mai întoarcă acasă la părinţi şi să pornească undeva în lume – ca să fugă de blestem.

Şi ajutând pe împăratul Verde să-şi învingă duşmanul, acesta i-a dat pe fiica lui de soţie şi l-a urcat pe tron în locul său.

…Împăratul a sărutat pe împărăteasă de rămas bun şi-a plecat la vânătoare. E pe-nserat. Pe alee teii se îneacă în umbră şi-n odăi se aprind lămpile. Cine vine încet spre Balconaş, urcă scările şi bate în uşa de sticlă, cerând găzduire? Un moşnegel şi c-o băbuţă. Moşnegelul e în straie albe de ţară, cu chimir lat şi căciulă în cap – ca Tata Bătrânu – iar băbuţa are caţaveică gălbie şi tulpan negru şi merge săltat – ca Bunicuţa de la Liteni; are şi geamandănaşul ei de pânză cafenie, cu care vine de obicei, are să-l deschidă acuşi şi-am să găsesc în el iepuri de turtă dulce, busuioc şi ceasuri de şocolată…

— Poftim intraţi… zice împărăteasa. Veţi fi osteniţi şi însetaţi. Cine sunteţi dumneavoastră şi de unde veniţi?

— Apoi noi, draga mătuşii, suntem împărat şi împărăteasă şi-am pornit în lume să ne căutăm feciorul…

Şi-i povesteşte toată istoria dintru început şi blestemul ursitoarei.

— Of! Of! Dragu mamii! Tare de mult îl mai căutăm şi nu-l mai găsim!… zice Bunicuţa, clătinând din cap. Vai de bătrâneţele mele! c-

atâta fecior am şi tare mi-i frică c-oi muri şi nu l-oi mai vedea la faţă…

Şi moş-Bătrânu tuşeşte răguşit şi se ştireşte.

Iar împărăteasa îi ia de gât, îi sărută şi-i pofteşte cu dragoste să se odihnească în cămara de cinste, chiar în patul împărătesc.

…E noapte. În odaia naţionala întunericul pâlpâie orb. Ceasul din Sufragerie ticăie rar şi greu, peste somnul ostenit al moşnegeilor. Se aude un glas de câine. Botfori bat grăbit pe scări, o cheie scrâşneşte în broască… Bunicuţa doarme în caţaveica-i gălbie, lângă capul pletos al lui Tata-Bătrânu. Paşi înceţi şi tiptil… împăratul se pleacă cu dragoste să-şi deştepte soţia din somn…

Ce s-a întâmplat?

C-un ţipăt zvâcnit în inimă, împăratul s-a tras înapoi, îngrozit. Şi-a smuls jungherul. Un cap bărbos pe pernă lângă împărăteasă?… A răcnit şi-a lovit cumplit, de două ori. Moşnegeii nici n-au avut când ţipa. Au tăcut şi-au dormit mai departe, sângeraţi.

— Ce-ai făcut?… Erau tatăl şi mama ta!…

…Se face ziuă. Împăratul nu s-a culcat. Stă neclintit şi nu plânge. A închis uşa şi nu mai vrea să vadă pe nimeni. Şi-a luat rămas bun de la împărăteasă şi n-are s-o mai vadă niciodată. Căci la ureche Maica Domnului i-a şoptit, că dacă vrea să moară liniştit, descărcat de păcate, să se ducă singur în pustie, în post şi rugăciuni. Şi când ea îi va face semn, să sădească un pom, să-l crească şi s-aştepte să deie roade. Iar când aceste roade se vor coace şi se vor scutura, atunci abia îl va fi iertat Dumnezeu pentru fărădelegile lui.

— În coate şi-n genunchi se târâie, urcând dealul spre copăcelul fraged. Mânile şi trupul îi sângera în pietrele colţuroase, înroşind calea. Abia suflând, slab şi nevrednic, cară în pumni şi-n gură apă, ca să crească şi să înflorească copacul păcatelor, pe dealul de piatră. Părul i-i alb. Hainele îi curg în zdrenţe pe ciolanele uscate. Scoboară şi urcă, târâindu-se zdrobit, adună apă, o varsă, scoboară iar, lăsându-şi gemătul pe pietre. Nu-i nimeni. Soarele arde şi-ncleie în moarte zvârcolirile sfârşite ale pustnicului.

Şi copacul a legat şi-a dat roade. Şi-aşa erau de multe, că ramurile se plecau în jos, până la pământ, sub greutate. Iar schivnicul, căzut cu faţa spre Răsărit, se ruga tăcut, fără cuvinte.

Şi-au început să cadă. Şi-au căzut, au căzut, de parcă ploua rar, cu piatră. Şi-au căzut toate, fără decât în vârful copacului două au rămas, mari şi frumoase, şi acelea erau sufletele părinţilor lui. Iar schivnicul se ruga într-una, neputându-se alina. Şi iată-l. Cu ultimile

puteri, se târâie gemând spre copăcel şi apucând în mâinele-i slabe trunchiul, îşi adună puterile şi scutură. Şi cele două mere, care nu căzuseră de furtună şi de ploaie, au căzut sub suflarea slabă a mortului. Şi astfel s-a stins pustnicul, când cele două fructe s-au desprins şi-au picat, uşurându-l de păcate.

— Şi cum şi-a dat sufletul schivnicul, pădurea deodată s-a trezit în urlete şi gemete. Veneau lupii, urşii, căprioarele şi cerbii jelind şi plângând că le-a murit stăpânul. Căci toate îl iubeau şi-l ascultau pentru bunătatea şi blândețea lui.

Şi-au plâns şi l-au jelit, de răsuna codrul de durerea lor – până a apărut luna pe cer, albă şi senină, ca fața moartă a pustnicului. Atunci, sărutându-l şi mirosindu-l, fiarele pădurii i-au săpat groapă cu ghearele şi punându-l în pământ l-au astupat cu țărnă şi s-au întors încet la vizuniile lor…

Vocea tatei e moale şi duioasă, curgând în muzica de lacrimi.

— Ce-i, Profiriță? De ce plângi?

Vrăjitorul mă mângâie pe cap, privindu-mă amuzat. Lia şi Miti râd, arătându-mă cu degetul.

— Nu-i nimic, Profiriță. Du-te de te culcă. E numai o poveste doar…

Dar eu plâng, plâng cu disperare şi nimic nu-mi poate alina ruptura din suflet.

*

S-a învăluit un vânt puternic în rotocoale, trosnind acoperişurile şi prăfuind spre cer făina uscată a pământului. Şi deodată nu mai e nimeni pe-afară. De pe geam, privim entuziasmați cum a început a năvăli un nor mărunt de bombonele albe – ce plesnesc scurt şi săltat pământul împietrit şi se rostogolesc în pulbere.

— Ninge! Ninge!…

Ninge cu măzăriche tare pe cerul searbăd, înflorind alb copacii goi.

— Vine iarna! Ninge!…

Curge de sus, înecând lumea, plesnind, țâşnind şi fulgerând orbeşte, din mâna furioasă a furtunii, albind mărunt şi rotund pământul.

— Dacă ține tot aşa, mâine putem ieşi cu sania…

— Miti! Mata nu crezi că s-aşează omăt?

De pe „din-față”, cu urechi şi fălci încleştate roş, a apărut şi Miti. Fără să se uite la geam, se apropie de sobă.

— Ce omăt? C-a început să plouă! E-o porcărie nemaipomenită afară!

Şi-şi apropie de foc mâinile violete stropite cu gheață.

Ne repezim la geam. Bombonelele tari s-au zăhărât cu apă, s-au muiat şi curg în lapoviță udă pe pământul negru.

În odăi e vânăt.

Ies afară, în lumina de cristal rece. Zloata s-a zbătut cu furie câteva ceasuri, împletind încrucişat şi lovind cu putere în geamuri. Acuma a stat; nu se clinteşte un fir. Cerul e albastru ghețos, să-l spargi cu mingea; o undă de soare trandafiriu luceşte pe după geamul lui, fulgerând dulce. E proaspăt şi fraged, livada sticleşte mirat în cioburi de zăpadă.

*

Zori de ziua se revarsă…

*

E-un cântec care a izbucnit deodată, rupând somnul. Mă zbat o clipă între realitate şi vis, apoi zgomotul infernal care îmi ajunge la urechi cu viori, ghitară, contrabas şi voce îmi alungă iluzia dulce a visului care-mi cânta suav şi îngeresc. E Anghel care-a venit ca de obicei să vestească tatei ziua lui.

Sar în picioare, mă-mbrac şi ies în uşă; înşirați de-alungul cerdacului, muzicanții, cu fețe măslinii şi ochi bulbucați, mă privesc neclintiți, în timp ce instrumentele din mâinile lor se zbuciumă şi țipă.

Mai deoparte, urcat pe marginea balconului, un bătrân gârbov cântă din gură, acompaniindu-se din ghitară… Un cap dat pe spate, o gură larg deschisă cu dinți rari şi fantastic de mari. Cum stau şi-ascult vocea fonfăită care se tânguie şi răcneşte, nu mai văd decât gura aceea dată pe spate cu colții negri şi enormi.

*

În antretul de lângă sufragerie, Costache-a-Lupoaei, cu cei doi băieți ai lui şi cu încă vreo doi țigani, cântă fără oprire, în picioare, cu capul plecat pe-un umăr.

Eu trec într-una, foarte aferată, din sufragerie în odaia noastră şi-napoi, din odaia copiilor în sufragerie. Nu vreau să ştiu nici de masă, nici de nimic. Pentru mine nu există în momentul acesta decât Costache-a-Lupoaei şi cântecele lui.

Un țigan mititel, cu ochi bulbucați şi tulburi, de-un verde lăptos. Mie îmi face impresia că are albeață. O față boțită, părul cărunt. Cântă blând, fără să țipe, modulând cuvintele şi notele. Tata zice că e „mare artist”. Eu am pentru el dragoste şi admirație.

— Costache! zice tata ieşind în uşă. Cântă „Murguleț, călutul

meu.”

Lăutarul se ploconeşte, se întoarce puțin spre ceilalți tovarăşi şi începe.

Un cântec duios şi trăgănat... Viorile plâng, vocea curge melancolică şi cotită:

Frunză verde de dudău,
Murguleț, căluțul meu!
Ce oftezi aşa de greu?
Ori ți-i foame, ori ți-i sete,
Ori ți-i dor de codrul verde?...

În sufragerie s-a făcut tăcere. Toți ascultă mişcați, cu ochii împăienjeniți. Cântecul acesta întotdeauna aduce tristețe în casa noastră. Poate pentru că nu e mult de când a murit Bogdănel cel mititel, mă gândesc eu. Bogdănel, Bogdănel a murit!

Nu mi-e foame, nu mi-e sete,
Nu mi-e dor de codrul verde...

Bogdănel vorbeşte şi se tânguie! E vorba de Murguleț în cântec, dar mie îmi sună în minte Bogdănel. Ceva mă gâdilă în suflet, atmosfera aceasta de jale îmi face rău.

M-am refugiat în odaia mamii. În fața oglinzii de la şifonieră, mă privesc cum plâng. Inima mă doare, gândul flutură chinuit deasupra amintirilor... Bogdănel se tânguie în depărtare, prin uşile închise.

IV.

Ninge peste noapte. Săniuşul.

— Ce s-aude?...

Urechile mi s-au trezit deodată în zgomot gros şi plin, parc-ar cotrobăi cineva cu melesteul în tingirea cu dulceață:

— Cotrobonț!... Cotrobonț!...

— A nins!... Geamul e înghețat, dincolo de floricelele lui zâmțate cineva râneşte zăpada de pe cerdac; se aude scârțâitul acru al paşilor pe ninsoarea geruită.

A nins!... A nins peste noapte!...

Mă îmbrac în fulger.

— Miti!… A nins!… Mamă, ai văzut c-a nins?

— A nins!… A nins!…

În odăi e lumină vânătă astupată de ferestrele cu albeață. Afară e strălucire, e zăpadă, e iarnă.

Îmi leg repede capuşonul sub bărbie şi-mi trag turtit şi strâmb şoşonii.

— Unde mi-s mănuşile?…

Uşa de la antret se deschide greu, măturând zăpada făinoasă. În față, în piept, mă izbeşte răcoare tăioasă, cuprinzându-mă în brațe. Ploapele mi se închid fără voie, usturate; steluțe verzi şi roşii îmi joacă pe noaptea lor cafenie. Capul îmi fulgeră. Când deschid ochii iar, orbită, cerdacul e îngust şi strâmt, căptuşit tot cu zăpadă. Stâlpii, parmaclâcul, podelele sunt groase şi moi, tainice în lumina scăzută a cerului cenuşiu. Paşii mi se-nfundă scârțâind surd – spre capătul de umbră al cerdacului.

Mai fulguie încă. O steluță a căzut de sus peste căciula albă a bucătăriei şi s-a prins de nasul meu.

*

E Duminică. Pe Strada Rădăşeni, zăpada s-a bătucit îndesat şi sticleşte în scântei colorate pe urmele lucioase ale săniilor cu oplene. Săniuțe de tot felul trec la deal şi la vale, în trap repede. Un băiat de la Gimnaziu – cu manta închisă în nasturi de aur – conduce spre deal o sanie lungă cu cârmă. Pe zarea largă a străzii Petrari, cerul e bomboană de sticlă albastră ce se topeşte în aurul soarelui.

— Mitică, lasă-mă să mă sui şi eu!…

Tucă Tărăboiu, şi-a lăsat la o parte săniuța lui turtită – o scândurică care atinge aproape pământul – şi se ține scai de noi.

— Urcă-te la coadă! îi dă voie Miti, aşezându-se cu grijă pe cât mai puțin loc posibil.

Mă-ndes în spatele lui, călare, adunându-mi bine pe genunchi grosimea paltonului.

— Urcă picioarele! îmi porunceşte Miti şi să nu le pui în pământ decât atunci când ți-oi spune eu.

— Gata? întreabă Tucă.

— Dă-i drumul! răspunde şeful.

Într-un avânt smuncit, împinsă galopat de Tucă, sania o porneşte în vârtej, prăvălindu-se înainte.

— Suie, măi! răcneşte Miti.

Două mâini grele mă apasă pe umeri şi-o matahală mă turteşte din urmă, înăbuşindu-mă. Sania îşi conteneşte o clipă elanul,

smuncind într-o parte. Bătând grăbit cu potcoavele călcâielor, Miti o îndreaptă îndată şi-n lunecuş neted o pornim la vale, cu tăierea vântului bătându-ne faţa.

Până la Hoişii nu-i chiar aşa de bătucit. Aici, e gheaţă în faţa crâşmei şi sania alunecă deodată mai grăbit, luând vânt. Mai repede, din ce în ce mai repede. Spre dugheniţă, prindem iuţeală, sania parcă se asculte. Tălpile vuiesc din ce în ce mai gros şi mai unit, într-un duruit greu de coardă întinsă. Şi când ajungem la Gogu, unde pântecele străzii e mai ridicat şi face cot, începem a zbura cu-aşa iuţeala, că şinele aruncă scântei iar omătul spulberă făină de gheaţă în faţă şi pe dedesubt, unde paltonul s-a dat în laturi. Cu inima dârdâind în dinţi m-am apucat de mâinile lui Miti şi-l strâng din ce în ce mai tare, pe măsură ce vântul vâjâie mai grozav.

— Dă-mi drumul, bre! îmi strigă Căpitanul surzeşte în mugetul furtunii; nu pot cârmi!

Nu mai văd şi nu mai aud nimic. Cu inima zgârcită, mă-ncord în spaimă şi-n atenţie, cu gândul că, dacă am cădea acuma, ne facem praf.

Am ajuns pe la „Ghiletă”. De-aici începe să se mai oprească. Pe nesimţite, zborul se moaie, mai lin şi mai cuminte. Coborâm în mers blajin panta din urmă spre Adormire. De-acuma s-a isprăvit. Am ajuns. Mai avem numai o bucăţică, prin faţa Prefecturei. Pe-aici trebuie să mai ajutăm şi noi cu călcâile, ca să nu se oprească; ambiţia e să ajungem pe deluşorul din capăt de unde să scoborâm câţiva metri pe ulicioara îngustă a Jidovimii. Alunecăm încet şi coborâm în hop pe Strada Mică. S-a isprăvit. Ne-am oprit, încetişor, în bot, ca o mârţoagă ostenită. De-acuma, săniuţa se întoarce la deal, s-o tragem noi de frânghioară şi ea să urce smuncit, lunecând mereu într-o parte, îndărătnică.

Te taie la mână frânghia, tare şi-ngheţată.

— Lasă să-ţi mai ajut şi eu, Miti.

— Nu, că tu n-ai putere.

Pe drumul greu al întoarcerii ne întâlnim cu întârziaţii. Coboară încetişor.

— Hei, noi de când am ajuns!… Mi-i milă de ei cum lopătează grăbit din picioare, mânându-şi strâmb săniuţele joase fără şine. Sania noastră e făcută la stolerul Dumitriu, e zveltă şi înaltă în picioare potcovite cu fier lucios şi niciuna n-o întrece din fugă. Dar şi ca Miti nu mai conduce nimeni.

— Bre, grozav am mai mers… se minunează Tucă, smârcâind. Ca

fulgerul!

Miti urcă potolit la deal, cu sania de funie, ca un zeu în aureola-i de zâmbet modest.

*

— Hai, Suceveanu, nu porneşti?

Pe culmea de sus a drumului, am întors săniuța, i-am întins codița frânghiei pe spinare şi ne-am aşezat deasupra. În jur, corăbioarele de toate mărimile ale săniilor stau gata să pornească de sub piciorul care le stăpâneşte.

— Treceți dumneavoastră înainte... răspunde Miti bob-sleighului frumos şi lustruit pe care s-au aşezat călare flanelele pufos colorate, pantalonii bufanți în careuri şi ghetele speciale cu cătărămi. Tare-s nesuferiți! De ce-au mai venit şi-aceştia ca să nu-mi ticnească mie datul?

Georgeştii au pornit-o la vale, lunecând uşor. Miti se pregăteşte, mai bine.

— Hai, Miti, mai repede, ca să-i ajungem! îmi zbat eu repede inima, neliniştită. Au luat-o cu mult înainte, şi-au şi dispărut acuma după cotitura lui Hoişii.

O pornim şi noi. Repede. Sania lunecă, zuruie, duruie din ce în ce mai iute. M-am apucat cu mâinile de umerii lui Miti. Am trecut de Hoişii, coborâm în furtună spre cotul lui Gogu. Iată-i! Îi ajungem din urmă! Sunt pe la Voinescu! În scânteieri de cremene şi-n tunet învălmăşit cu zăpadă şi ticăit de inimă crispată, ne prăvălim spre ei, gata-gata să-i ajungem.

— La o parte!... strigă Tucă, din cucuiul lui, de deasupra mea.

O săniuță joasă merge drept prin mijlocul drumului, tăindu-ne calea.

— Barda!... răcneşte Tucă.

A întors capul repede, a cârmit într-o parte şi s-a prăvălit în latura drumului, intrând în omăt. Noi am trecut dârdâind şi-am prins de coadă bobul lui Georgescu.

— Pf! Pf!... Pf! Pf!... Stați pe loc!

Zăpadă a început să azvârlă pe coadă de ciudă sania răutăcioşilor; văzând că-i ajungem din urmă, au înfipt frâna în părnânt şi-au început a ne stupi bulgari de omăt în cale, ca să ne oprească.

— Vââj! Vâj!... Nimic nu ne poate opri!

Am trecut cu viteză prin gunoiul zăpezii şi-am coborât ca gândul spre vale, lăsând în urmă pe Mama-Pădurii.

Inima-mi saltă şi mi se frământă de fericire. Din coardă întinsă

dureros, s-a muiat în linişte, suflată de fiorii vântului. Nici nu mai întorc capul în urmă; duşmanii au rămas îndărăt, aşa cum le şi se cuvine. Tucă chiuie haiduceşte, vânturându-se deasupra mea. Coborâm la vale lin, în beția izbândirii.

*

— Ascultă, bre!

Miti s-a alăturat de mine, stingherit.

— Lasă de data asta să iau pe Gică şi pe Octav; sania lor nu-i bună, săracii! Tu ne aştepți în deal.

Bine.

— Să se deie şi ei odată cumsecade! se mai scuză Miti, cerându-mi oarecum iertare.

Am rămas singură în capul dealului. Strigătele şi săniile au pornit-o la vale, înghițite de cotitura drumului. De-acuma e mult până ce se vor întoarce, înviind liniştea moartă.

Nu mai este nimeni pe-aici. Gâtul dealului e singuratic în omătul alb, casele tac închise, înghețate parcă de ger. E frig al dracului! Aşteptarea a şi-nceput să mă muşte răutăcios de vârful degetelor de la picioare şi de la mâini. Fac paşi îndesați, la vale şi la deal. Aici, sus, la noi, vântul e subțire ca briciul; te taie deasupra ochilor parc-ar vrea să-ți facă bortă-n frunte; iar pe sub haine caută să intre la piele, furnicându-te şi amorțindu-te în biciu usturat. E frig tare! Zăpada scrâşneşte ca sacâzul sub zâmții şoşonilor şi, odată cu stingerea soarelui, înserarea care se-apropie se-ntunecă în suflu tot mai aspru. Casa noastră-i aproape. O fugă de-alungul gardului şi intru la căldura dulce. Dar dacă în timpul cât lipsesc se-ntorc săniile? Acuma trebuie să fi ajuns la Adormire; îi văd lunecând încet pe dâmbul de la Strada Mică; se scoală, întorc sania şi-o pornesc spre mine, vorbind şi dând din mâni. Ori poate ce s-a întâmplat acolo, în vale, în tăcerea neclintită? Poate s-au lovit, şi-au rupt piciorul?... Nu, nu se poate. Dar poate s-au răsturnat şi-acuma se întorc sus; am să-i văd apărând după colț, mişcând mărunt.

Dar liniştea tace-nainte, cu gura strânsă, sforăind numai pe nări şuierat şi uitându-se în jur cu ochi de crivăț.

Mai este mult pe inima-mi părăsită uitat în vârful dealului, lângă cocioaba lui Tărăboi.

— Încă odată şi gata!

Când s-a făcut aşa de repede seară? Lampionul de la Hoişii se ridică de-alungul stâlpului, scârțâind. Lumini roşcate aruncă pâlpâiri de foc pe drumul alunecos. Pe la cotituri e întuneric, abia se vede. O

sanie c-un cal trece sunând obosit din zurgălăi; birjarul se ridică pe capră şi se uită neclintit după noi, până ne pierde din vedere, pe coasta de sticlă din fața lui Gogu. Ne ducem vâjâind în cea din urmă cursă. Când ne ridicăm din vale, urcuşul e munte acum spre casă, unde nu ne mai aşteaptă nicio altă „dată".

Ce grea-i sania de gheață! Picioarele mi-au amorțit, de-abia le port. Şi-abia acuma bag de seamă ce obosită sunt, cu mădularele de plumb, c-un somn adânc şi nesfârşit în aburul nopții care m-aşteaptă acasă, colo sus, în capul străzii Rădăşeni.

V.

Sf. Vasile. Banda pestriță.

Şi deodată, a început să însereze; funingine căruntă a căzut pe nesimțite de sus, peste movila noastră de omăt, pe care ne dăm de ceasuri cu săniuța.

Teofil a isprăvit de mult rânduiala în ogrăjoara dintre cerdacuri unde vor dansa „damele"; a ras şi-a măturat toată gheața şi zăpada şi-acum trece cu felinarul aprins să-l agațe în stâlpul din fața uşii, ca să sclipească roşcat chelia albă a locului care aşteaptă musafirii Sfântului Vasile.

Am aruncat sania sub cerdac. E târziu, trebuie să-nceapă a veni urătorii.

Cu inimă deodată împresurată de presimțiri neliniştite şi vagi, mă reped în casă să-mi încălzesc la foc mâinile ude şi să văd dacă tata a pregătit bani mărunți pentru urători; altfel ce mă fac eu, cu ce plătesc?

Tata şi mama sunt nu ştiu pe unde, ocupați cu nu ştiu ce fel de lucruri cu totul fără rost acuma. Bunica e la bucătărie, mama înfaşă pe Mircea cel mititel şi stă de vorbă cu Anica.

— Tată, nu mergi s-asculți urătorii? Au şi început să vină!

De-abia a pălit ziua şi pe poartă au şi prins a suna zurgălăi subțirei. Două fetițe de țară şi Adriiță Stoleriu au apărut la colțul casei, s-au suit pe cerdac şi-au început să ure la geamul luminat al Sufrageriei.

Hopuri hopuri hopurele,
La mulți ani cu viorele.
Hopuri hopuri hopurate,

La mulți ani cu sănătate!

Clopoțelul se zbate mărunt şi neregulat, într-una, în țipăt speriat.

Logofete, logofete,
Pune spata la perete
Şi urechea la fereastră
Şi-ascultați povestea noastră!...

Alți copii pe care nu-i cunosc au răsărit furnicat, au trecut pe cerdac şi-au spus dintr-o suflare ce-aveau de spus. Apoi s-au retras la o parte, aşteptând în linişte, cu priviri sfioase.

— Tată! Tată! Au urat o mulțime de copii! Aşteaptă!

Tata, într-un cot pe divanul cel roşu, mută regina în colț, mănâncă turnul, mişcă în fund pe regele cel negru, aşteaptă o clipă nemişcat, apoi deodată răstoarnă piesele fără veste clinchetind amestecat pe podeaua şahului şi se scoală.

— Cum?

— Au venit urători şi-aşteaptă să le plătim!...

— Ce să le plătim? Eu n-am auzit nimic. Să-mi mai ure mie odată ca s-aud şi eu.

Aşa mă necăjeşte tata pe mine totdeauna.

— Eu ți-am spus matale să vii s-asculți, dar mata n-ai răspuns nimica. Şi cei de-afară aşteaptă de când! Ce-au să zică, sărăcii? Te pomeneşti că pleacă aşa.

— Da? N-am răspuns nimica? Ei, atunci e altă chestie.

Tata a tras săltarul din mijloc al biroului şi a scos la iveală câteva fâşicuri învelite în gazetă.

— Câți-s?

Nu i-am numărat. Mă reped în goană spre cerdac. Au mai venit o mulțime; în întunericul care creşte repede, ograda şi cerdacul e plin de urători de toate mărimile. Au început să vină şi de cei mai mari şi-n vreme ce tata se instalează la masa din Sufragerie c-o movilă de bani în față, eu mă frământ într-una de la fereastră la uşă, de la uşă la tata, de la tata în antret, cu inima plină de grijă ca nu cumva să rămână unul neplătit şi mai cu seamă ca să nu-mi fie ruşine că-i dau unuia prea puțin. Mă duc şi mai cer şi de la mama când banii de la tata îmi par neîndestulători.

A venit şi Gică. Împreună cu Octav şi cu Fănică Mihăilescu spun o urătură mai lungă. Gică trage într-una din muzicuță de la un capăt

la altul al gurii, fără nicio melodie. Octav trage cu clopotul.

Vine şi Tucă şi Guriță şi sumedenie de necunoscuți. Sunt mulți, că nu mai au rând. Se duc, vin, se duc, vin, în vreme ce întunericul creşte măreț şi glasuri de buhai încep a mugi la fereastră.

Copiii au dispărut. E negru acum afară şi nu se mai zăresc decât fețele roşcate când trec în lumina geamului. Au început a veni băieți mari. Urăturile-s mai lungi, glasurile mai groase, clopotul sună mai tare şi mai rar şi răcnete de „hăi! hăi!" tresar într-una în mijlocul urăturii care nu se aude deloc.

Sufletul a început să se neliniştească. Bătăi grele şi rare se leagănă fricoase pe inimă. Buhaiul, cu mugetul lui profund şi zbârnâit, nu-mi face nicio plăcere. Ştiu că n-are de ce să-mi fie frică – tata ascultă cu tâmpla lipită de geam – dar nu ştiu de ce mă scormone şi fără să vreau mă duc în fund, tocmai în odaia mamii, ca să aud cât mai puțin.

*

— Vin damele!...

Cu inima gâfâind încordat, mă arunc în casă prăpăstios, să nu m-apuce din urmă dracul. Din întunericul drumului s-au spart deodată strigăte şi chiuituri, izbindu-mi pieptul în spaimă ruptă. Ca şi cum nişte dihănii înfricoşătoare, hoți ori balauri s-ar fi apropiat de poarta noastră, s-o găsească deschisă şi să intre în furtună, pocnind şi zuruind.

— Hei! La mulți ani!... Primiți nunta?...

— Să treacă şi să joace! porunceşte vocea groasă a tatei.

Au ieşit cu toții pe cerdac. Şi Bunica şi mama; în fața bucătăriei Teofil priveşte amuzat, cu mâinile în bondiță. Mă împinge şi pe mine tata înainte.

În lumina felinarului, pe albeața zăpezii, o hărmălaie colorată se zbate şi răcneşte sălbatic. E un fel de nuntă. Uite pe mire, cu haine de sărbătoare, cu beteală în piept şi la pălărie. Mireasa, un flăcău îmbrăcat în rochie albă, are mâini mari roşii şi ghete negre ce se zăresc băiețeşti când se rotesc fustele în vârtejul sârbei. Este şi capră înzorzonată cu tot felul de mărgele, salbe şi panglici; clămpăneşte lemnos din fălci lungi şi se smunceşte în tact într-o parte şi-ntr-alta. Lăutarii, țigani adevărați, cântă cu foc, scârțâit, în vreme ce nuntaşii chiuie din toate puterile, făcând un zgomot asurzitor.

Stau la o parte şi aştept cu frica să contenească jocul şi să înceapă teatrul, când *Jidanul* – dihania aceea urâtă cu nas bleg şi greţos spânzurând în moț de curcan – va începe târguiala cu țăranul, ca să

cumpere capra cea lăptoasă. Mai sunt şi alţi caraghioşi, mânjiţi cu cărbune pe faţă, cu tot felul de zdrenţe şi de cozi animate, cu ciori moarte în mână, cu jobene rupte şi mănuşi albe.

În vreme ce ceilalţi râd şi fac haz, eu sufăr cu inima mititică ca nu cumva să m-atingă prin surprindere vreuna din dihănii. Am impresia că mi s-ar despica sufletul de groază, într-un spasm smuncit.

— Nu te teme, Profiriţă, că nu-ţi face nimic!

M-am zvârlit îndărăt, apărându-mă. Jidanul era cât pe ce să m-atingă cu cioara; a trecut pe lângă mine, hoţeşte, vânturându-şi răutăcios chiar pe sub nasul meu maţul lui de petică.

Tata râde de mine cu glas mare.

„Parcă eu nu ştiu că n-am de ce mă teme! Dar ce-are a face?”

— Sărut mâna, cucoane Mihai! spune o voce omenească la sfârşit, apropiindu-se de stâlpul cerdacului. La mulţi ani cu sănătate!

— Să trăieşti, Costane! spune tata şi-i dă cinci lei de argint.

Şi nunta porneşte iar, în chiote sălbatice şi-n hămăituri întărâtate de câini.

*

E noapte adâncă. Când tac o clipă urătorii şi nu se aude decât zgomotul mesei din Sufragerie, în jurul casei pândeşte parcă tăcerea tupilându-se şi dând târcoale viclene.

— Bagă de samă să fie bine închis la poiată şi la grajd şi vezi de fă strajă în jurul casei! – am auzit pe Bunica spunând lui Teofil decuseară şi-acuma cuvintele mă înţeapă pe inimă ca nişte cuie înroşite. E bine să fie Sf. Vasile dar de-ar trece mai repede noaptea, ca ziua să topească imaginile urâte şi strigătele sinistre care-mi zbat în fior suflarea.

În cotlonul ferit al cerdacului, chiar sub geamul odăii noastre, a venit o capră să ureze. Prin geamul aburit se vede o jucărie frumos colorată, cu panglici atârnând în jurul capului. Clămpăneşte în tact, făcând semne de înţelegere în dreapta şi-n stânga. Nu mi-e frică; se vede bine cum o poartă de fălci flăcăul tânăr cu suman şi căciulă de oaie. Mă duc chiar în cerdac, apropiindu-mă de el; de-aici aud bine urătura:

— Ţa-ţa-ţa! Căpriţă ţa! Că căpriţa i-a făta!…

Grozav clămpăneşte. Îmi place foarte mult.

Apoi vin iar „damele”; da data asta e cu calul: o capră mai înaltă, cu cap lungăreţ, pe care stă călare un flăcău.

Şi târziu de tot vine şi ursul, mormăind greoi şi jucând vesel împreună cu nuntaşii. Sunt cele din urmă „dame”: e unsprezece şi

tata porunceşte să se închidă porțile.

*

În aşternutul proaspăt ne-am îmbrățişat în căldură şi odihnă, în casa obosită, în vreme ce-n întunericul Sfântului Vasile, undeva în depărtare, chiotele umblă forfota, jucând neliniştit pe inima mea atentă. Luminile s-au stins; în jurul Balconaşului de sticlă s-a subțiat tăcerea şi-n somnul care se lasă tihnit peste trupul ostenit, Teofil se plimbă fără zgomot, cu puşca la umăr, pândind frica mea. Se cufundă gândul, aburit: se lasă greu târzia, dispar în urmă fantomele cu chipuri țupăite, undeva departe…

Unde-s dobele, bătând tainic şi-nfundat pe dealuri? Unde-i sufletul nerăbdător de înserare, să se apropie mai iute măştile, tremurarea inimii, zgomotul de iarmaroc nebun, forfota necontenită cu ochi iscoditori de frică, Şandru cu glas murat de poloboc dogit şi cu clămpăneala gâtuită şi groasă a tălăngii de la vaci? Au venit şi s-au dus, zburând în tremur peste suflet şi s-au stins în aşternutul trudit. Ceasul din Sufragerie cântă liniştit spre dimineața limpede şi ograda nu mai spune nimic, adormită în căscat de miez de noapte…

Ce se aude? Târziu de tot, capul greu s-a destrămat în murmur monoton şi-n limbă muşcată de clopot. Trebuie să fie târziu de tot, spre dimineață, noaptea albă se uită subțire pe geam.

…Cea de moară
………… Cară…
Încărcate cu povară…

Glasul se desluşeşte rar, picurând mirat pe despoierea nopții. Un urător. Pe geamul înalt am zărit o clipă în vale o umbră lungă. Cineva. Tata îl ascultă în cămaşa de noapte, cu capul aplecat pe ureche. Ură foarte frumos, cum n-a urmat nimeni, dar mie mi-e somn şi ochii mi se-ncleie în tăcere.

— Grozavă urătură! Şi ce lungă! Ține ceasuri! Eu adorm şi ea murmură înainte, până dimineață…

*

— Te cunosc; tu eşti Holmes!…

— Holmes, omul care se amestecă unde nu-i fierbe oala!

— Holmes. Văcsuitorul de ghete din Scotland Yard…

În uşa care dă în Salonaş, omul înalt, cu nasul coroiat de vultur, cu pălăria cucuiată în cap şi cu jambiere de piele până la genunchi, se răsteşte furios amenințând cu cravaşa. Apoi, ca să-şi arate puterea

se pleacă deodată la sobă, apucă vătrarul şi c-o mişcare fudulă şi sfidătoare îndoaie în unghi fierul.

— Păzea!...

A ieşit, trântind uşa.

Sherlock Holmes se scoală râzând, se duce la sobă şi c-o singură încordare a muşchilor lui de oțel desdoaie vătrarul.

— Păcat că n-a mai stat. I-aş fi arătat că, deşi nu sunt aşa de masiv ca dânsul, pumnul meu valorează tot atât cât al lui...

Vocea Liei a tăcut în tăcerea crispată a inimii mele care ascultă botforii doctorului coborând pe treptele Balconaşului şi ieşind în Beker Street. Sherlock Holmes a rămas cu Watson în fotoliile lor.

— Ei, Lie! Nu traduci mai departe? Apoi aşa, dacă citeşti singură înainte...

Lia zâmbeşte în colțul gurii, urmărind surd rândurile negre, chinezeşti pentru noi.

— Apoi aşa nu mă mai joc! spune Didica, bătând cu pumnişorul în carte.

Vrem să ştim mai degrabă ce-i cu şuieratul tainic în noapte, ce-i cu *banda pestriță,* şi ce-i cu moartea misterioasă a Iuliei – sora doamnei voalate care a venit să ceară protecție lui Sherlock Holmes.

— Eu pe Doctorul cu nas coroiat nu pot să-l sufăr. *Sigur* că-i amestecat şi el în omorârea fiicei lui vitrege...

— Ei, hai, hai! Stai, că vă traduc!...

Am încolțit-o toți din toate părțile.

Şi vocea povestirii începe din nou, picurând imagini şi spaimă pe sufletul meu adânc deschis.

...Sherlock Holmes şi Watson au pornit la fața locului, să dezlege misterul. Îi văd în cilindrul cenuşiu şi lung al unui tren, zburând spre „acolo”.

Au ajuns. O casă mare şi veche, un parc încâlcit şi-ntunecat. Umblă în jurul casei, cercând pe la uşi şi la ferestre. — Sherlock Holmes vrea să ştie dacă n-au putut să se strecoare prin obloane țiganii, cu basmale pestrițe pe cap, care se adăposteau în grădina doctorului. — Îl aud ciocănind în paravanul nostru de lemn, drept în spatele meu.

Au intrat în casă. Dama voalată e cu ei. Pătrund în sufragerie. E pe-nserat. Aici e odaia în care a murit Iulia, zbătându-se în spasmele agoniei şi strigând: „banda pestriță!”

Sherlock examinează patul, moțul de curcan al soneriei care cade pe pernă, gaura de sus din perete, dintre cele două odăi. Şi află că

patul e fixat de podea, că soneria e falsă şi că gaura de ventilație n-are niciun rost.

— Poți să juri c-ai auzit astă noapte cu adevărat şuieratul acela slab şi zgomotul de bufnitură metalică?

— Da, cu siguranță.

Ies din sufragerie, trec prin antret şi salonaş şi intră aici la noi, în odaia națională

— Odaia Doctorului.

Un fotoliu lângă masă. Un bici cu şfichiul înnodat atârnat pe perete lângă pistoalele tatei. O farfurioară cu lapte lângă sipetul cel mare al bunicăi legat în cercuri şi bumbi de metal.

— Ce-i în lada asta?

Hârtii de-ale Doctorului? Bun!

— Dumneata ai să dormi în noaptea asta în camera dumitale veche – îi spune domnişoarei Stone maestrul. Eu cu tovarăşul meu vom veghea în camera crimei.

Noapte. De departe, de la hanul la care au tras, Holmes şi cu Watson pândesc geamul sufrageriei la care trebuie să apară semnalul Damei voalate. O lumină roşie printre obloane. Acuma. Se strecoară prin parc şi pătrund în odaie prin geamul lăsat întredeschis.

— Nicio mişcare, suflă Sherlock la urechea lui Watson; ori suntem morți!

El se aşază pe pat, cu bastonaşul subțire alăturea. Watson pe-un scaun.

E întuneric pâlpâitor. Lumina s-a stins. În tăcerea neclintită ce se rostogoleşte în cercuri, inima mi s-a rărit în ciocane de piatră. Nu fac nicio mişcare. Ochii şi urechile aşteaptă larg şi îngrozit. Ce se va întâmpla?

Se aude sunând douăsprezece. Unu. Două. Trei.

A clipit o lumină pe gaura ventilatorului. Apoi s-a stins. A tresărit un zgomot. Iar linişte. — Urechea se-ascută, crispată.

Atunci, un zgomot uşor şi mângâios – ca un sul de aburi ce iese prin presiune – fâsâie deodată şi-n aceeaşi clipă Sherlock Holmes zbucneşte în sus, fulgeră un chibrit, şi-ncepe să lovească din toate puterile cu bastonaşul moțul de curcan al soneriei.

— O vezi, Watson? O vezi?

Watson nu vede nimic, decât fața galbenă ca de mort al lui Sherlock, urcată plină de groază şi dezgust spre gaura ventilatorului – în sclipirea chibritului.

Bastonul s-a oprit, încremenit o clipă în noapte.

Şi-atunci, un răcnet fioros despică deodată tăcerea, pătrunzând ascuțit până-n măduva de gheață a adâncului meu. Un răcnet fioros, urmat de-un urlet lugubru de agonie, pătruns de spaimă, durere şi mânie.

— Ce-i asta? Tăcerea nu răspunde. Ascultă vibrarea urletului stins.

— S-a sfârşit!

Spune Holmes.

— Watson, ia-ți revolverul. Vom intra în camera Doctorului.

Vocea lui e scăzută şi gravă.

Au intrat în odaie. Nici nu vreau să mă uit. Inima s-a dezghețat brusc din încremenire şi-acuma zvâcneşte rostogolit şi strâmb, ca un puhoi nebun. Pe fotoliul de lângă masă, Doctorul zace pe spate, cu capacul sipetului deschis lângă el, cu biciul pe genunchi. Fața i-i încremenită în groază. În jurul frunții o bandă galbenă pătată pestriț cu cafeniu îl strânge rotund şi fantastic.

— Banda pestriță… murmură Holmes.

Watson face un pas.

Cununa ridică spre el un cap triunghiular, de viperă de baltă.

— Cel mai periculos şarpe din India, lămureşte Holmes.

*

Afară e alb şi clar, cu lumină de soare zimțat.

Cobor cu Miti, pe trotuarul de gheață netedă, pe care sclipesc steluțe colorate.

E frig grozav.

„De crapă ouăle corbului…”

Treizeci şi două de grade.

Nările se lipesc una de alta, parc-ar avea clei.

E bine însă, căci mi se rade şi mi se pitroceşte cu gheață spaima şi se destramă în lumină imaginile groazei – măcar pentru o clipă…

VI.

Curg pâraiele. Viorelele.

A izvorât deodată lumină galbenă şi tare peste clasă, streşinile s-au muiat şi-au început a picura rar stopi de soare. Şi când ieşim la douăsprezece, în puhoi gălăgios, ulucile curg săltărețe în duruit de tablă, prelingând de pe acoperişuri zăpadă lucitoare. Te zbârleşte

cald vântul ijlav; sforăie dezgheţul în jur adulmecând cu nările larg deschise văzduhul. Cerul se topeşte albastru curgând în pâraie late pe lângă trotuarele dezghiocate proaspăt. Calc pe-o bucată de gheaţă subţire: sticla se sfarmă mărunt, apa glodoasă năvăleşte hulpav umplând gaura. Se desprinde şi se preface în apă iarna drumului, dând din coate cu grăbire şi şuvoind întortochiat printre sfărâmăturile gheţii. Luceşte tot, în oglinzi de soare şi-ţi mângâie orbitor ochii.

...Pe lângă trotuare, pe lângă pârâiaşele repezite, ce clipotesc argintiu, mişcând mărunt din lăbuţe nevăzute... În deal sunt mai mici şi mai înguste dispărând pe sub gheaţă; la vale curg greoi, ducând saltat pe valuri paie şi gunoaie.

— Ce faci, Profiră, pe-aici? Nu mergi acasă?

Miti urcă la deal, cu paltonul descheiat, cu şapca dată pe ceafa asudată.

— Mă joc cu pâraiele...

Luceşte aur, răsuflă proaspăt, te mângâie cald, picură soarele stropi de cer topit.

*

Iarna s-a dus. Am auzit Sâmţavara cântând pe vârfurile uscate ale copacilor, sub cerul proaspăt. Strigătul ei ascuţit şi clar nu-nşeală niciodată:

— Sâmţ-a-vară! Sâmţ-a-vară!...

O aud în fiecare an, dar n-am văzut-o niciodată. Parc-ar fi glasul primăverii.

Soarele a început să încălzească. De câteva zile mă duc regulat să inspectez cornii de la vale; acolo, la rădăcina copacilor cu coaja solzită auriu, răsar în fiecare an câteva viorele. Le văd întâi frunzişoarele de catifea verde-fumuriu, apoi boboceii pufoşi de umbră albastră şi-ntr-o zi, când mă reped gâfâind, întoarsă proaspăt de la şcoală, găsesc prima viorică deschisă timid, zâmbind albastru din cupa-i gingaşă de cinci petale mângâioase. O duc mamei.

— Pune-o repede în apă, să nu se ofilească, îmi spune ea, buna.

O aşez într-o ceşcuţă de cafea neagră şi-o sprijin de marginea faianţei, ca să nu cadă-n apă şi să se-nece. O privesc apoi cu dragoste, cerându-i iertare c-am rupt-o, o miros cu ochii închişi, trăgând până-n suflet dulceaţa-i suavă, apoi mă reped iar afară, în viaţa luminoasă a soarelui. Casa parcă-i o hrubă rece şi moartă.

Trebuie să mergem numaidecât „la viorele”. De când aştept eu fericirea asta. Huciul, cu ochişorii lui albaştri de floare, îmi face într-

una semne să vin la el. Şi trebuie să mă duc.

*

Sunt fericită. Pornim la viorele. Îndată după amiază, când soarele e arzător, ne pregătim de plecare. Îmi pun pelerina, aşa cum m-a sfătuit mama, îmi iau bereta şi nu uit nici ața de macara cu care voi lega buchețelele.

Ieşim pe portița de lângă mălin şi pornim la deal, pe şanț. E soare peste tot – nu sunt frunze ca să ție umbră. Dealurile-s gălbii, brăzdate pe-alocuri de pământ negru întors de plug. Ogorul pe lângă care trecem e tot auriu, în razele primăverii. Iarba şi trunchiurile goale sunt tot de culoarea aurului palid. Numai cerul e albastru şi Şomazul care şerpuieşte în depărtare.

Păşim veseli, în adierea caldă şi rece a vântului de primăvară. Trecem pe lângă hucişorul din capătul grădinii – aici nu creşte decât floarea-paştelui – şi ne-apropiem de huciul lui Cocârță. Aş vrea s-o iau la fugă, ca s-ajung mai iute, dar singură nu pot; ceilalți merg cu pas egal, vorbind şi râzând. Am ajuns la şanțul mărginit de gard viu; o luăm la stânga, de-a-lungul grădinii şi trecem la Cocârță prin locul ştiut, pe cărăruşa primejdioasă plină de glod. Mai avem numai oleacă. Traversăm livada cu vişini şi cireşi şi scoborâm în drumul de la Oprişeni, drept în fața bisericii. Am ajuns. Dincolo de calea bătută de cară, e marginea huciului care se prăpăstuieşte în vale.

Mă reped în goană, cu pelerina fâlfâind în vânt, ca să ajung cea dintâi. Am pus piciorul, c-un chiot de bucurie, în huciul prăvălat, în care stau pitite viorelele. Mă arunc în toate părțile, ferindu-mă cu disperare de crenguțele încâlcite care mă pleznesc, împiedicându-mi mişcările; lunec pe frunzele moarte şi mă duc la vale pe pământul sfărâmițat şi umed. Unde-s viorelele? Eu vreau s-o găsesc pe cea dintâi.

Strigăte de izbândă au izbucnit din toate direcțiile:

— Am găsit! Vai, ce multe sunt! Veniți aici!

Eu culeg tăcută, cu inima bătând şi privirea lucitoare, floricelele albastre ale huciului, care mă privesc dulce de la rădăcina crenguțelor aurii, din țesătura mucedă a frunzelor moarte. Una, două, trei, patru... multe floricele catifelate se adună în pumnişorul meu stâng. În curând nu mai pot să le țin în mână. Le deşert în beretă şi-ncep să adun iar.

Huciul e clar şi gol; se vede până la celălalt capăt al lui. Cântă ciripit în lumina soarelui. Împrăştie o mireazmă de pământ umed şi cald, de soare, de viorele, de primăvară. Sunt fericită, cu toate că n-

am vreme să mă gândesc că sunt fericită. Culeg cu lăcomie, respir cu plăcere, privirea mi-e plină de lumină.

Târziu, ne adunăm sus pe marginea prăpăstiei, să aşezăm în buchețele floricelele încâlcite pe care le-am smuls vieții. Acum, când le privesc rupte, mi-e milă de ele. De ce le-am despărțit de huciul lor? Dacă mor până acasă? Le leg cu băgare de seamă, ca să nu le curm codițele. Eu sunt de părere să mergem mai iute, ca să nu se ofilească viorelele. Vreau să le ştiu mai iute în apă, lângă viorica de la corn.

Soarele a apus. Toate au devenit cenuşii şi moarte. Îmi strâng pelerina la piept, căci vântul e rece şi posomorât. Primăvara a dispărut şi din ea n-au mai rămas decât ochişorii albaştri ai huciului, pe care îi duc în pumn, spre casă.

VII.

Ne-a dat vacanţă. Maria şade pe o piatră, cântecul pe care nu-l poate suferi Miti. Mă descalţ întâia oară. Facem minge de petică. După ploaie. Meta. Denie. Bunica face cozonaci. Cristos a înviat. Oul lui Tucă. Scrânciobul.

Mă-ntorc de la şcoală, zburând la deal, pe strada Rădăşeni. Ne-a dat vacanță! Mă simt uşoară şi fără griji, parcă deodată n-au mai rămas în lume decât primăvara şi cu mine. Înaintea gândului se-aşterne cale de zile fericite, cu pajişti pline de soare pe care alerg dusă de vânt, cu scrânciob de lemn care se-nvârte pe cerul albastru, cu dimineți calde în patul care nu mă trimite la şcoală. Inima-mi bate mai viu ca de obicei, parc-ar sări şi ea zburdalnic cuprinsă de bucurie. Capul mi se-nvârte de fericire; amețesc ca atunci când ieşi pentru întâia oară în apa vie a aerului după o boală lungă. Ne-a dat vacanță. Îşi vrea să sar, aş vrea s-alerg nebuneşte, să țip până la istovire, aruncând spre cer bucuria mea. Elanuri mari vin din adâncuri şi se izbesc neputincioase înlăuntrul trupului, încătuşat de stradă.

Am ajuns. Intru pe poartă. Mă izbeşte în față şi-mi umple apoi toată ființa o boare mângâioasă, cu suflet de pământ cald şi parfum de iarbă. E alinare, e fericire; te priveşte Dumnezeu blând, trecându-ți uşor mâna pe frunte.

— Hoo! Sălbateco! Doar nu eşti în târgul lui Cremene!

— Ne-a dat vacanță, bunică! Ne-a dat vacanță!

— Ei, şi dacă ți-a dat vacanță trebuie să laşi toate uşile deschise în

urma ta?

Taşca a zburat într-un colţ, bereta într-altul. Uşoară şi răcorită, mă azvârl în grădină, cu braţele desfăcute şi ochii pe jumătate închişi, dându-mă adânc primăverii fragede. Vântul îmi flutură haina şi-mi infioară răcoros pielea trupului. Mă-ndrept spre plop; mă duc să văd ce mai fac toporaşii cei care înfloresc întâi, în tufuşoarele lor cu frunzuliţe dantelate.

M-aplec asupra lor. Ieri erau îmbobociţi; azi îşi deschid în soare guriţele lor violete, de creastă de cocoş. Tare mi-s dragi! Îmi vâr năsuşorul în grădiniţa lor înflorită şi trag până-n suflet parfumul dulce şi neliniştitor. Cu fiinţa pătrunsă de veninul lor suav, m-arunc în aer, sărind şi ţupăind, învârtindu-mă şi ţipând, până ce stoarsă – cu sufletul răcit la gură – mă prăbuşesc la pământ, ameţită. Primăvara îmi pipăie degetele cu ţepişori reci de iarbă copil, pământul ridică sub mine aburi călduţi, soarele şi vântul îmi trec pe faţă răcoare şi arsură. Parfumul violet al toporaşilor ciripeşte aiurea, sus.

*

Vocile ascuţite ale fetelor cântă, tăind acru din ferăstrău:

Maria şade pe o piatră
Pe o piatră
Pe o piatră,
Maria şade pe o piatră
Pe o piatră!...

Luciul fierbinte al trotuarului mi se striveşte de genunchi, soarele se lasă greu pe cap în pânză portocalie peste ochii închişi, mâini nenumărate netezesc şi piaptănă părul blond de cânepă.

...În cămaşă lungă albă, pe piatra din marginea drumului cotit ca un şarpe, sub o zare adâncă de abur presărat cu stânci ca de figuri de carton la Geometrie, şade Maria cu sufletul plecat în jos. E spre o seară de ţară străină, sub vânt aspru şi roş pe înălţimile cerului.

Din fund, mititică ca un pumn, apoi polobocel cu fustă albastră creaţă şi cu tulpan negru peste gură.

De-odată vine Mama-Bătrâna,

rostogolindu-se spre aproape, cu picioarele-i scurte şi groase ca nişte butuci de lemn.

O întreabă de ce plânge: „Mario, de ce plângi tu?”

Iar Maria răspunde cântat de cinci ori, cu sufletul zburând trist, ca

o porumbiță strivită:

Eu plâng pentru că trebui’ să mor
Trebui’ să mor,
Trebui’ să mor,
Eu plâng pentru că trebui’ să mor
Trebui’ să mor…

…să mor; să mor…

De ce trebuie să mor? Cămeşuța albă îşi plânge viața de-alungul trupului, cântând încet din drâmbă tremurată în suflet. E-aşa de trist! Să mori aşa de tânără!…

— Uite-l! Uite-l!

Nasul de polipi al Minei Scorțaru s-a pitulat spre noi, anunțând bucuria.

Deschid ochii; Maria se depărtează în vârtej, spre stâncile de abur.

— Hai! Acuma! Mai tare şi mai apăsat, fetelor!

Deodată vine fratele Carol,
Fratele Carol
Fratele Carol
Deodată vine fratele Carol,
Fra-te-le Carol!

În loc de seara țării străine, ochii strălucesc clipind pe imaginea luminoasă a teilor deasupra porții noastre de lemn, prin care se zăreşte Miti stând încremenit, cu pumnii strânşi şi cu picioarele înfipte tare în prundişul aleii, înecat în ploaia de ciocane ascuțite a glasurilor răutăcioase care-l toacă fără milă. Soarele e fierbinte şi roş. Miti e cărămiziu, cu fața scrâşnind de mânie.

Deodată-nfinge cuțitu-n ea
Cuțitu-n ea,
Cuțitu-n ea,
Deodată-nfinge cuțitu-n ea
Cu-ți-tu-n ea!…

Miti s-a plecat brusc spre pietre.

— I-ha! I-ha!…

A zbătut din aripi şi din glasuri şi stolul de păsări s-a risipit pe dată, în toate părţile.

Am rămas de piatră, cu inima burete uscat. „Oare Miti are să arunce cu cuţitu-n mine?”

Sora Maria e-un îngeraş
Îngeraş,
Îngeraş,
Fratele Carol e-un ucigaş
U-ci-gaş!...

De departe, din adăpost, răsuflă precipitat şi fericit gaiţele fricoase.

M-am apropiat de Miti şi parcă aş vrea să-i cer iertare. Îi ajut şi eu să culeagă pietre rotunde pentru jucat „în flori”.

— Miti! Ele au zis să mă joc. Eu nu vroiam.

Oare cum de nu se supără Regele Carol şi Principesa Maria de cântecul acesta? Chiar aşa! Să-l facă pe rege ucigaş!

Sus, în evantaiul cerului, Sora-Maria pluteşte fericită – îngeraş albastru cu aripi albe, de pe pozele de carton cumpărate de la Iancu Reis.

*

De mult mă rog de mama să mă lase să mă descalţ. E cald tare şi pământul e uscat. Nu mai pot să răcesc.

— Bine, îţi dau voie, îmi spune astăzi; dar să nu stai prea mult cu picioarele goale, că-ndată coriul sau vărsatul de vânt e gata!

Îmi desfac repede ghetele şi le scot, îmi smulg colţunii şi-i arunc; vântul îmi suflă primăvară pe picioare. Mă scol pe tălpile de iarbă rece şi, cuprinsă deodată de bucuria eliberării, mă arunc în zbor pe pajiştea de muşchi verde. Picioarele sorb fericite firele de iarbă, razele soarelui, adierea lui April.

*

Miti a cerut la mama nişte bucăţi de pânză. Cu feţele de pernă slăbite pe care le-am căpătat, ne refugiem în Balconaş. Fratele meu rupe cu mare luare aminte, din colţ în colţ, băgând de seamă să nu întrerupă continuitatea fâşielor, materialul preţios, din mâinile lui curge într-una pe podea coadă frântă de smeu.

Pe-o bucăţică de carton, adusă în grabă, meşterul începe a înfăşura strâns panglica albă. Ghemul creşte nesimţit, rotund şi tare.

Mai trebuie pânză. Mă duc şi necăjesc iar pe mama. Mingea creşte iar... A ajuns cât o portocală.

Acuma trebuie iglița de încheiat ghete. O aduc. Aşa.

Degetele lui Miti, ajutate de cârlig, leagă solid în sfoară bulgărele, împărțindu-l întâi în şaisprezece felii de portocală, apoi în pătrățele din ce în ce mai umflate către mijloc.

Gata. Părăsind în Balconaş rămăşițele operației, ieşim în soarele rece al dimineții.

— Aruncă în mine cu mingea cât ce poți! îmi spune Miti, încredințându-mi jucăria nouă. Eu mă codesc. Miti strigă la mine, nerăbdător.

Arunc din toate puterile, feteşte, cu mâna strânsă. Mingea a plesnit scurt în palmele întinse a apărare.

— E numai bună – spune băiatul, cântărind-o în mână.

*

Dimineață proaspătă, spălată de ploaia de ieri. Toate-s bogate, strălucitoare şi râd în soarele puternic.

Caişii şi zarzării sunt înfloriți roz-alb pe cerul albastru închis, mai închis decât viorelele, mai închis decât ochii Didicăi, mai închis decât rochița mea cea nouă de Paşti; albastrul lui îți ia ochii, iar norii par de vată pe el.

Livada toată e de aur verde; dantelă de frunzulițe pe copaci, valuri de iarbă care tremură uşor în vânt, violet de țigări de urzică moartă, lac galben de picior de cocoş, ici şi colo câte-un cănăfior de păpădie.

Pe dealuri, şuvițele de brazde întoarse de plug parcă-s omizi umede. Covoraşe verzi se prăvală la vale, moi şi catifelate; aş vrea să mă dau pe ele de-a tăvălucul; mă văd rostogolindu-mă – sulişor fericit – din culmea dealului până-n valea adâncă.

— Boc! boc! — Neculai Tărăboi bate-n poloboc; loviturile ciocanului răsună clar, până departe. Răspund de pretutindeni bocănituri de tablă, de gard, de sapă…

O păsărică măruntă şi subțirică cântă tare, de-ți sparge urechile, pe-o creangă de vişin. „Chitic! Chitic! Chitic, Chitic!” Cât e de mică şi ce tare cântă.

Culeg câțiva toporaşi închişi. Ciubotica cucului îmi iese deodată în drum, cu frunzele lățite la pământ; miroase a piper. Ce ghetuțe mititele are cucul!

Diana aleargă după mine cu limba scoasă; nu ştiu pe unde a fost că albul ei e plin de pământ; se aşeză jos, gâfâind, apoi se scoală şi se duce la umbră. Şi mie mi-e cald; soarele mă prăjeşte în spate, ca Mama-Pădurii pe Făt-Frumos când îl alungă din urmă. Mă trântesc pe iarba răcoroasă. — Vântul trece ca o apă prin crengi, sus,

deasupra. Ciripiri mici ici şi colo, răspunsuri, întrebări... O fâlfâire grăbită de aripi se zbate aproape.

— Tiui! Tiui!

— Profira! scoală de jos! Pământul e încă umed.

Sar în picioare. Tata a ieşit să-şi inspecteze altoii; cu pelerina în vânt, trece pe la fiecare pomişor şi-l cercetează cu grijă. Un fluture galben îmi trece pe dinainte; mă fac că nu-l văd, căci altfel am să fiu galbenă tot anul. Vreau să văd unul roşu. Miroase dulce. La rădăcina teilor stau ciucure bouleţii domnului. Îi dau c-un beţişor jos; nu pot să-i sufăr; mă enervează ochii lor negri şi mişcările repezite şi viclene.

Dimineaţa se scurge, tot mai caldă; vântul abureşte fierbinte dinspre Miazăzi, roua a dispărut de mult. Cerul s-a uscat şi nou-roşii albi s-au strâns pe de margini, la orizont.

*

Îndată după amiază, mă reped la Liza Gogu s-o chem, căci acuşi vin jucătorii la minge. Când mă întorc cu ea, gâfâind şi cu fruntea asudată, pe covoraşul din dreapta teilor, băieţii se pregătesc să joace meta.

— Jucăm şi noi! Primiţi-ne şi pe noi! strigăm din fugă, alergând spre ei, cu inima înspăimântată că era să ajungem prea târziu.

— Nu, că voi plângeţi dacă vă păleşte mingea! spune Miti, cu lehamite.

Protestăm indignate. Noi să plângem? Ferească Dumnezeu!

Bine. Fetele trec de partea lui Guriţă, cu Miti. Vasile Gogu cu Tucă, Gică şi Octav sunt în cealaltă partidă. Aruncăm banul în sus. Pajura! Noi suntem la bătaie!

Sprintene şi fericite, ne repezim la tei şi lăsăm lângă un trunchi colţunii şi ghetele. Apoi, cu picioarele goale pe mătasa ierbii, zburăm înspre Domnie, ca fulgerul.

Guriţă ne dă instrucţii: noi fetele batem întâi ca să fugim, Miti e de trei, el rămâne de şapte. Duşmanul s-a aranjat şi el şi stă gata, la pândă.

Eu şi cu Liza am dat câte-o lovitură în vânt, de formă şi-acuma aşteptăm emoţionate, c-un picior înainte, un prilej bun ca s-o luăm la fugă.

Miti bate. Un elan rupt; mingea s-a oprit la Gogu. Am rămas tot pe loc, cu inima-n aret.

O lovitura-n vânt...

Acuma!... O luăm la sănătoasa, cu călcâile sfârâind, într-o încordare a tuturor muşchilor, ca şi cum din urmă ne-ajunge dracul.

Când atingem cu mâna scaparea teiului din capăt, mingea mai rătăceşte încă printre picioarele lui Tucă; am fi putut să ne şi-ntoarcem. Răsuflăm fericite, uitându-ne una la alta, apoi privim spre ai noştri.

Guriță pune mâna pe bătea. Mingea porneşte ca din puşcă, odată cu Miti. Vrem să ne avântăm şi noi, dar şeful ne face semn să rămânem pe loc.

— Vă întoarceți odată cu mine, ne spune Miti ajungând la noi. Eu rămân de şapte.

— Măi, Tărăboi, măi! zbiară înciudat Vasile Gogu. Bagă de seamă la minge, că te cotonogesc!

Două!

Trei! C-un chiot de vitejie, o pornim epureşte, cu vântul vâjâind în urechi. Cucul a scăpat la iarbă în livadă.

— Mingea, mââ!... Răcneşte cât ce poate Gogu, făcând semne disperate cu mâinile. Dar când izbuteşte Gică să i-o arunce, noi am ajuns demult la loc şi sfătuim înfierbântați, fuduli şi fără grijă.

— Măi! da' din trei lovituri, măi, ne-am întors!

— Bre Guriță! straşnic cuc!

— Da' nu ne mai scot ei de la bătaie, măcar să crape Vasile de ciudă!

Într-adevăr, Gogu crapă de ciudă, are urechile ca sfecla. Mă uit cu mândrie împrejur, ca şi cum aş fi făptuit cine ştie ce vitejie. Sângele îmi aleargă zburdalnic în vine, dinții îmi clănțănesc de emoție. Sunt foarte fericită şi mai cu seamă mă simt frate cu Guriță Borş şi-i sunt atât de recunoscătoare că-mi vine să-l sărut pe fața lui smolită.

Apuc băteaua şi-i trag un cuc săltăreț. În clipa aceasta mă simt în stare de orice. Îşi face şi Liza datoria. Miti a rămas de şapte.

— După mine! strigă Guriță, apucând-o la goană.

M-avânt şi eu, dar prea târziu; mingea e în mânile lui Tucă.

Sunt nemulțumită; de ce-am ezitat să fug? De data asta, fie ce-o fi, am să mă pornesc.

Mingea a sunat scurt. Fără să mai judec, mă arunc înainte, cu rochița fluturând.

— Înapoi! strigă Guriță înspăimântat.

Dar e prea târziu; am văzut mingea în mâinile lui Gică şi-apoi zburând pe sus spre Gogu; nu mă mai pot întoarce. Alerg înainte, oarbă, cu rochița fluturând în vânt…

Un țipăt.

— Lovit! Lovit! strigă duşmanii, bucurându-se feroce de pecetea

arzătoare şi dură care îmi intră adânc în carne, în partea de sus a piciorului.

— N-am spus eu? zice Miti, enervat. Parcă dacă te-a lovit oleacă cu mingea trebuie numaidecât să plângi!

— Ba chiar, ştii ce tare m-a lovit? Nici nu pot să merg!

Eu plâng însă de ciudă. Şi nimeni n-ar putea şti ce mult mă costă pe mine mingea asta, care ne-a scos de la bataie.

*

Zilele trec încet, sub dragostea luminoasă a soarelui. Când cade umbra, țesută subțire pe cer, glasuri adânci de aramă cheamă tăcerea risipită.

„Bat clopotele la „Adormire”.

Le-ascult, cu privirea plecată departe, cu inima cuprinsă deodată de strânsoarea presimțirii şi-a amintirilor triste.

Sunet grav care înfioară seara. Cântec bătrân ce-şi stinge lovitura în inimă.

De ce mă gândesc fără voie la moarte?

*

Mâncăm mai devreme, cu lampă; fereastra e încă cenuşie. Lia şi Miti se duc cu Teofil la „aer”. Eu nu merg, sunt prea obosită: toată ziua m-am zbânțuit şi-mi simt capul şi picioarele de plumb. Şi-mi pare rău, pentru că n-am fost niciodată. Îmi închipui „aerul” ca un gol, ca un aer, ceva nedesluşit şi uşor. Toată lumea trece pe sub el – eu îi văd strecurându-se pe sub o masă – şi pe urmă înconjură biserica de trei ori, cu „aerul” în frunte.

Mă uit cu jind la Lia şi la Miti care se-mbracă.

— Hai! Tu nu mergi?

— Nu, sunt prea obosită, mă scuz eu. Dar la Înviere vreau să mă duc numaidecât.

Paşi pe cerdac. Întunericul ogrăzii îi primeşte şi le-alătură pe Teofil. Au plecat. Aud depărtându-se începuturi de glasuri. Linişte…

*

Bunica face cozonaci. A răsturnat în covata cea scurtă şi adâncă o movilă de făină şi a turnat în strachinuța săpată în vârful muntelui alb o ceşcuță cu apă lăptoasă. A pus apoi multe ouă, sare, zahăr şi rom, le-a amestecat pe toate la un loc, până s-a făcut aluat. Apoi a chemat pe Teofil.

Prietenul nostru şi-a suflecat mânicile cămeşii, şi-a spălat mâinile şi-a început a călca şi-a ghigosi cu mânie bietul aluat, cu pumnii lui mari de piatră. Ştiu că nu-l doare, dar parcă tot mi-e milă de

clefăielile şi scâncetele lui înspăimântate. Brațele lui Teofil, cu muşchi tari frământă într-una, neobosite.

Umflătura albă a coveții creşte încet, sus, pe cuptorul cald.

Din podul prăfuit al bucătăriei s-au scoborât formele de cozonac şi-aşteaptă pe masă, spălate, aluatul lor. Mă interesez şi eu de văsuşorul meu – o ceşcuță albastră de tuci – în care va lua ființă un cozonăcel. Cuptorul duduie sub focul uriaş care-i arde măruntaiele.

Bunica a scos tot jăratecul din căsuța arsă şi vâră în căldura nevăzută cozonacii albi. Îi împinge cu cociorva până-n fund, huruind gros pe podeaua de cenuşă a cuptorului. A intrat şi ceşcuța mea.

*

Vin iar cu Miti, să văd de nu s-au copt cozonacii.

— Închideți uşa!

Loviți de tunet, ne prăvălim îndărăt, ciocnindu-ne cap în cap.

De deasupra cuptorului, Bunica s-a ridicat amenințătoare, cu cociorva-n mână.

— Ardă-v-ar para focului şi n-ați mai ajunge!... Căpcăunilor! Vreți să-mi răciți cuptorul? Ian stăi, că v-arăt eu vouă!

Ne avântăm afară, cu călcâile sfârâind. Bunica vine după noi, ca un balaur, cu cociorva ridicată. Zburăm ca vântul, cu spaima strechietă că pune mâna pe noi. Din urmă ne-ajunge cociarva, zuruind şi pocnind.

*

— Iaca vezi, n-a fost bună drojdia. N-a prea crescut.

Vocea bunicăi e căzută şi alinată, după trudă.

Mireazmă caldă, de rumeneală dulce. Pe masă stau înşirate ciupercile dolofane ale cozonacilor, cu capetele lor prăjite brun de soarele cuptorului, cu stâlpişorii aurii dungați de calapodul formei.

— Iaca şi puişorii voştri.

Sunt mititei şi graşi, cu capul mare. Îl port în mâini cu lăcomie şi plăcere, cântărindu-i greutatea proaspătă. L-aş mânca, dar e-aşa de frumuşel că-l las să mai trăiască oleacă. Totuşi, tare-aş gusta din trupul lui cald.

— Miti, dă-mi şi mie o bucățică, c-am să-ți dau şi eu când am să-l tai.

E dulce, moale şi parfumat.

— Luați seama să nu vă vadă tata – că se supără... spune mama.

*

— Hristos a înviat!

Sar din pat, împinsă de bucuria de a fi prima care anunță mult

aşteptatul eveniment.

— Adevărat c-a înviat! îmi răspunde bunica blând, din alinarea fericită a ostenelii de-o săptămână întreagă.

Prin geam, Paştele îşi revarsă în casă lumina curată, deschisă în zâmbet de soare. E linişte, e odihnă, murmură cu mâinile subpuse tăcerea cucernică. Cu sufletul zurgălăi în clarul dimineţii, îmi îmbrac rochiţa cea nouă, care aşteaptă demult, albastră, fericirea mea. Cozonacul! Ouăle!

Mă reped cu Miti la panerul cu ouă înflorite din cămara întunecoasă.

— Cioc-cioc! Cioc-cioc! le cercăm de dinţi, aşa cum ne-a învăţat bunica. Care sună mai gros şi mai metalic acela e mai tare. După multă chibzuinţă şi socoteală mi-am ales un ouşor verde, cu ciocul subţire şi dutca solidă. Acum avem să vedem care pe care.

Oştile stau faţă-n faţă.

— Hristos a înviat!

Cioc!

— Adevărat c-a înviat!

Vârful verde al oului meu a intrat victorios în coaja roşie a oului lui Miti.

— Hai şi cu dutca, spune învinsul încruntat.

Întind cu modestie fundul plat al războinicului.

C-un ţipăt dogit şi spart, dutca mea s-a sfărmat în ţăndări mărunte.

— Da, dar vârful meu e mai tare!

— Şi ce-mi pasă! Ţi-am spart dutca!

Urmează câteva replici cam repezite, după care convenim să ne mâncăm fiecare oul nostru.

Bulgăre alb, lucios şi alunecos, întins în sare şi hăpăit la repezeală. Gustul acesta rece şi tare nu-l mai găseşti niciodată peste an. Merge pe gât cam greu şi cade ca un petroi în stomac. Tata spune că-i indigest; dar noi putem mânca oricâte, şi nu păţim nimic.

— Hristos a înviat!

— Adevărat c-a înviat!

Cioc! cioc!

*

Au venit golanii la ciocnit. Ştiu că la noi se fac întotdeauna ouă roşii din belşug şi nădăjduiesc într-un câştig gras.

Ne-am adunat cu toţii pe câmpuşorul însorit, unde batem mingea. Tucă Tărăboi are un ou minunat cu care sparge pe toate celelalte. Ne-

a câştigat până acuma şase şi, dacă ne-am potrivi, întreg panerul din cămară ar trece în buzunarele lui. Cu toate acestea, oul lui nu-i nici de pichire, nici de lemn; l-a cercetat îndeaproape Guriță, mare cunoscător în şmecherii de-acestea.

Tucă e foarte fericit de succesul lui. Se umflă în hainele-i din proaspăt peticite de Paşti şi-n pielea-i pistruiată; iar ochii lui de-un albastru spălăcit sunt împărați.

— Măi bre! spune el; ou ca al meu nu mai are nimeni. Pe ce vă puneți ramaşag că-l azvârl în sus şi nu se sparge?

Urmărim uimiți saltul oului de piatră roşie. A căzut la pământ şi nu s-a spart.

Măi, mare drăcie!

— Nu se poate, măi Tărăboi! E ou de lemn!

Tucă protestează. Îndată juriul se apropie din nou şi examinează iar minunea. Nu, e ou ca toate ouăle: nici prea mare nici prea mic, cu coaja boită în băcan, de greutate obişnuită.

— Ia mai aruncă-l odată!

În modul cel mai natural din lume, vrăjitorul azvârle oul în aer, mai sus ca întâia oară. Dar nici de data asta nu se sparge.

Nu mai ştim ce să credem. Asemenea lucru n-am mai văzut de când suntem. Se vede că-i fermecat.

Privesc c-un început de frică la Tucă Tărăboi care, răsfățat şi fericit de uimirea spectatorilor, a început să facă diferite jonglerii cu oul lui comediant.

În lumina, gătită, de Paşti, cu tremurări de vânt subțire, drăcuşorul roşu sare nebun, tot mai sus, tot mai sus, sticlindu-şi ochişorii în soare. Băiatul butnarului e cuprins parcă de nebunie; vrea cu tot dinadinsul să atingă vârful teilor cu mingea lui curioasă. Se avântă în sus, se apleacă, la nesfârşit. Privirea noastră îl urmăreşte încordată, ca o bubă coaptă care stă gata să spargă.

— Poc!

Ce s-a întâmplat?

Oul s-a oprit, pe veşnicie.

O clipă de încremenire; apoi, sărim cu toți în sus, îngroziți.

— Păziți nasurile, măi... zbiară Guriță, din goana-i înspăimântată.

Într-o clipă n-a mai rămas picior de copil. Pe pajiştea verde, zace singur drăcuşorul zdrobit, dându-şi duhul cu miazme puturoase care au înveninat livada.

Era un ou clocit; am aflat de la mama, în urmă, că acestea au coajă tare, de cremene.

*

Îndată după masă, muşcând încă din felia de cozonac, mă reped să văd dacă au început să umble scrânciobele. Pe cel de la Vasiliu nu-l pot vedea, însă pe cel de la Hoişii îl zăresc de pe şanţ, prin spatele străzii Rădăşeni. Deschid portiţa de sârmă şi urc în fugă cărăruşa bătucită a şanţului. În vale, departe, pe albastrul vioriu al cerului, printre copacii încă săraci ai livezilor, se dă grăbită de-a tumba gângania fantastică de lemn, bălăbănindu-şi cele opt braţe încărcate de lume. Un fior mi-a trecut prin inimă. Trebuie numaidecât să mă duc acolo. Sunt trasă parcă de fire nevăzute spre învârtirea atât de mult aşteptată a scrânciobului, ca Simbad Marinarul spre muntele de magnet, din „Halima".

Emoţionată, mă-nvârt fără astâmpăr, întorcând un singur gând în capul golit parcă deodată. „Cum aş face să mă duc la scrânciob la Hoişii?" Mama şi tata nu ne dau voie – zic că acolo nu vin decât soldaţi şi servitoare. La Vasiliu da; acolo e horă frumoasă ţărănească şi lume bună din oraş; dar ce folos că-i prea departe şi nu mă pot duce singură. Şi-afară de asta porneşte scrânciobul mult mai târziu şi eu vreau să mă duc acuma.

Intru în casă, ies iar afară; mă duc şi mă uit pe şanţ, strângând asudat în mână cei optzeci de bani, pe care am izbutit să-i adun. Stau ca pe jaratic. Neliniştea nerăbdării îmi scociorăşte sufletul. Ce să fac?

Nu mai pot răbda. Mă duc să mă încredinţez că tata s-a culcat, ca totdeauna după amiază, şi-o pornesc furişat pe poartă.

*

— Bum! bum! Bum, bum, bum! tună înfundat muzica de la Hoişii. Cu cât mă apropii însă, notele acestea adânci se fac din ce în ce mai zurnuite şi mai subţiri iar deasupra lor se alege firavă o împletitură de note săltăreţe. Când ajung, mă asurzeşte în plin o sârbă îndrăcită, ţârlâită şi pocnită de o „bantă" cocoţată deasupra gardului dinspre Dimitriu.

Porţile de lemn ale ogrăzii crâşmei sunt larg deschise. Pe ele intră şi iese într-una mulţimea pestriţă, tălăzuită până departe în drum. Căruţe şi cai aşteaptă odihnit lângă fântâna acoperită cu tablă roşie de peste drum. Orbi şi schilozi pândesc pe laturi, cerşind cu glas stăruitor.

— Fie-vă milă şi pomană!

Lângă mine, un schelet acoperit cu zdrenţe îmi vâră sub ochi montul braţului său tăiat de la cot. Întorc capul cu groază şi mă

arunc înot spre poarta scrânciobului. Miros de cojoc, de iuft, de carne asudată, de rachiu, praf, stambă şi depărtat şi uimit toparaş. Mă frec, mă izbesc, mă ghiontesc de oameni necunoscuţi, mititică şi pierdută în pădurea vie.

— Bragă recee!

În laturile bolţii de piatră de la intrare, sunt instalaţi doi negustori, cu putinele lor cu capac de tablă, având lângă ei şi vitrinele cu tot felul de acadele. Mie braga nu-mi place, dar susan aş cumpăra. Înghit în sec şi înot mai departe.

O slobozire bruscă. Strâmtoarea trecută, zăgazul s-a rupt, împrăştiind mulţimea. Luată-n umeri, mă reped într-o parte fără voie. Răsuflu uşurată şi privesc în jur, aiurită.

Cântec, vorbă, râset, chiuituri şi bufnituri.

Scrânciobul e la câţiva paşi de mine. Se învârte ameţitor de înalt, legănând în roata-i imensă pe fericiţii din el. Urmăresc în depănarea circulară scaunele încărcate: servitoare, soldaţi, mahalagii. Nu cunosc pe nimeni. Mă uit cu jind, cu gâtul strâmb şi ochii creţi. S-a oprit; nu văd cine se dă jos; în cruce au rămas cocoţaţi, bălăbănind picioarele în vânt, un soldat cu bocanci şi o slujnică cu ciorapi albi şi pantofi negri.

— Poftiţi la scaun!... strigă Vătavul, din mulţime.

Cum aş vrea să poftesc eu, dar nici nu pot străbate, şi nici n-am cu cine mă sui. Scrânciobul se-nvârte din nou.

Jos, lângă muzică, spre dreapta mea, patru flăcăi, cu chimiruri late şi cu pălării negre împodobite cu hurmuz şi pene colorate, frământă pământul cu foc, ţinându-se strâns de după cap.

— U-iu-iuuu!... Răcnesc sălbatic, stacojii şi-nverşunaţi. Bătucesc ţărna cu atâta turbare, adânc aplecaţi asupra duşmanului pe care-l calcă în picioare, că-ţi face impresia c-au să joace până au să cadă jos, morţi.

Alăturea, mai la o parte, bărbaţii ciocnesc şi răstoarnă pe gât pahare de sticlă groasă în muchi.

Banta lămureşte nebună stârnind praf. Şi durere de cap. Sunt singură şi părăsită. În scrânciob nu pot să mă dau, în drum nu pot ieşi. Nu ştiu ce să fac.

— Profiriţă!

Întorc capul, tresărind fericită. Din partea cealaltă a ogrăzii, de lângă oaza cişmelii, Liza Gogu îmi face semne să vin la dânsa. E şi Fetica acolo.

— Te-ai dat în scrânciob? o întreb, cum ajung lângă ea.

— M-am dat; dar să-i ia dracul! Trei roate la zece bani... Mai bine mergem la Vasiliu.

Mai stăm de vorbă, uitându-ne la învârtire; beau apă din ceşcuța de tuci, având grijă s-o întorc pe la toartă; ne numărăm banii, apoi o pornim spre larg, prin grădina lui Hoişii, ca să nu mai străbatem lumea.

Liza Gogu cunoaşte locurile. Eu privesc cu uimire livada verde şi îngrijită, cu pajiştea curată şi mătăsoasă, nevenindu-mi să cred că a existat până acuma grădina asta, a lui Hoişii prin care calc.

Urcăm pe şanț, spre casă, privind ceafa necunoscută a caselor de pe strada Rădăşeni. E curios cum tac, dosite, livezile pline de bălării, cu gard parcă de prisos.

Zgomotul şi mişcarea se sting în urmă; înainte ne întâmpină liniştea şi indiferența odihnei de Paşti.

*

După ce m-am repezit până în casă să-i spun mamei că mă duc cu Liza la Vasiliu, o pornim repede la deal. Capătul gardului... Ciuciu... Vasile Țiganul... Deasupra acoperişurilor de draniță şi-a gardurilor de răchită, se-nvârte scrânciobul, încărcat cu flăcăi şi fate. Banta țipă şi bufneşte, pe hambarul crâşmei.

Intrăm pe poartă; haine albe, bondițe de miel frumos cusute, tulpane colorate, catrințe, fuste crețe... Pe prispa crâşmei stau înşirați, cu mânile subpuse, uncheşi şi neveste uitându-se la hora tineretului, care se mişcă lin, abia fluturând fustele fetelor şi cămăşile flăcăilor.

Ne îndesăm spre scrânciob, aşteptând înfrigurat un loc liber.

— Poftiți la scaun!...

Uriaşul de lemn s-a oprit. Înaintăm cu grabă, dar până să ajungem noi, un flăcău cu suman cafeniu s-a şi urcat în scaun.

— Maria a lui Gavril a lui Iordachi a Tănăsoaei!... strigă Vătavul, făcând cu ochiul.

Îşi face loc prin mulțime şi iese la iveală, îmbujorată şi privind încurcată în jos, o Oprişanca drotată; are mănuşi albe până la cot şi umbrelă neagră. Se suie lângă cel care a chemat-o, fără să-l vadă şi pornesc în sus, în vârtejul scrânciobului. Îi privesc cu ciudă o vreme, căci mi-au furat scaunul, apoi încep a pândi iar oprirea. Sunt nerăbdătoare, neliniştea mă chinuieşte, îmbolnăvindu-mi inima.

— Poftiți la scaun!...

Într-o năvălire disperată:, am ajuns la scrânciob. Punem stăpânire pe banca de lemn cu spătar. Mă urc emoționată şi uluită, fără să mai

văd nimic înaintea mea. Vătavul ne-a aşezat bine, a mai chemat-o şi pe Maricica – una din fetele crâşmarului – pentru că suntem prea uşoare, apoi ne-a închis sub bărbie drugul de fier cu cârlig la capăt. O smuncitură şi pornim în văzduh, legănându-ne. Părăsesc pământul, uşoară ca o pană, parcă nu mai am trup, ținându-mă fără voie convulsiv de scrânciob. Lumea a rămas jos, stăpânesc depărtările cu ochii, mă urc parcă spre cer…

Am ajuns în cruce; dar nu ne oprim: ne prăvălim în vârtej, pe spate, cu vântul zbătându-se sub noi. Fiori gâdilați îmi alunecă de-a-lungul spinării, îmi face impresia că ne prăbuşim în fundul pământului. Fericită şi străpunsă de frică, ridic iar urcuşul senin, în smuncitura flăcăilor de jos. „Acuşi îmi cere parale”, mă gândesc cu nelinişte.

— Poftiți la dumneavoastră!… strigă flăcăul cu obraji trandafirii şi ochii negri, întinzând spre noi pestelcuța-i de pânză albă lucrată cu pui.

Desfac nodul de la batistă şi când mai trec prin dreptul lui, îi azvârl douăzeci de bani. Acuma nu mai am grijă câteva învârtituri.

Prima zbatere trecută, mă pătrund cu ochii închişi de senzația plutitoare şi rostogolită, cuprinsă de beția văzduhului, dorind să nu mai pun piciorul pe pământ niciodată. Banta zbucneşte neistovită, jos mulțimea se frământă, mică şi neînsemnată.

Pachița lui Toader al Ilenei lui Neculai Țibulcă!…

„Ce, nu cumva vrea să ne dea jos?” Un scrânciobar s-a aninat de scaunul nostru şi urcă agățat, odată cu noi. Nu; ajuns în cruce, se lasă pe butucul scrânciobului şi coboară apoi vijelios, sărind din schiță în schiță. Îl privesc cu admirație, răsuflând uşurată după spaima trasă. Însă, când trec prin dreptul Vătavului, îi arunc iar douăzeci de bani; mai bine să fiu liniştită şi să-mi tihnească datul.

„Ne oprim în cruce! Ba nu, ne coborâm c-un scaun mai jos” Aşa parcă e şi mai rău, căci stăm atârnate în înălțime, legănându-ne deasupra pământului. În cruce cel puțin eşti în echilibru şi ai butucul dedesubt.

Ne învârtim iar.

— Poftiți la dumneavoastră!… strigă neîndurător Vătavul.

Nu mai am niciun ban. Aş vrea să-i spun că chiar acum i-am dat dar nu îndrăznesc. Ne mai învârtim o roată, cu inima ruptă de apropiatul sfârşit. Apoi, când ne opreşte din zbor, ne scoborâm umilite şi ne amestecăm în mulțime. S-a isprăvit. Acuma nu mai putem decât să privim la fericirea altora.

Zgomotul şi forfota parcă e mai mare decât înainte. Au început să vină şi târgoveţi şi ţăranii s-au tras mai la o parte. Mă uit cu ciudă la o cucoană cu rochie de mătase liliachie şi-un domn cu jiletcă şi surtuc care au aruncat un leu în pestelca Vătavului şi-acum se-nvârt fără grijă, fudui şi nesuferiţi.

Ne dăm pe lângă cişmeaua de lângă gard şi privim la horă. E cald şi praf. Soarele s-a copt spre asfinţit şi aureşte drumul, pe care se ivesc trăsuri boiereşti. De-acuma nu mai este rost pentru noi, putem să ne ducem acasă.

La noi în livadă, e tăcere mare. În ultimele sclipiri ale soarelui, culegem toporaşii şi floarea paştelui. Vocile noastre sună stranii şi uimit în umbra depărtată a nebuniei stridente a scrânciobului. Sunt melancolică şi obosită. Ziua se stinge, după deal.

VIII.

Emoţie veche. Chinina. Cărăbuşii. Oină adevărată. Dracul. Când te trezeşti după amiază şi ţi se pare că e dimineaţă. Haraşpuc. Carusso.

Riţă Tănăsescu: un băieţel blond, cu obrajii bucălaţi şi rumeni, cu ochii albaştri ca două cicori.

Liza Gogu: un dopuşor cu nasul cârn şi obraznic.

Eu: o rochiţă *ecru,* decoltată pătrat, şi ghetuţe galbene.

*

Mă scobor pe strada Rădăşeni. Îmi privesc satisfăcută rochiţa şi ghetele. Mă gândesc cu inima bătând că-mi stă bine şi, nedesluşit, am o undă de cochetărie.

La Liza Gogu. O grădină cu multe bălării. Ne zbânţuim, alergăm, cu capul întors spre gardul din vale, unde se află emoţia ce-mi încălzeşte inima şi mi-o zbate: Riţă… Imaginea lui…

*

Ne-am cocoţat pe poarta din fundul grădinii, care dă în strada Cuza-Vodă. Ne uităm pe furiş în vale; ghetuţele mele galbene stau aruncate jos, lângă stâlpul porţii. Aşteptare. — O arsură de foc, o lovitură în inimă. Capul îmi vâjâie, ochii îmi ard. O căldură de friguri mi se lasă în toată fiinţa, inima îmi bate până la durere.

Îmi privesc aiurită picioarele goale, mă uit înspăimântată la ghetele de jos. Aş vrea să mă scobor, să fug, dar o emoţie de plumb mă ţine pe loc, ca-n visurile rele, când te urmăreşte cineva.

La poarta din vale a apărut aşteptarea mea.
*
Stau cu Liza lângă mălinul cel mare de pe şanţ. Soare mult. Împletim cununițe de liliac. Cu răbdare evlavioasă vârâm una într-alta floricelele mărunte liliachii. Amândouă avem acelaşi rege pentru coroanele noastre de tandrețe.
*
Suntem în livada noastră. Alergăm cotit, ne fugărim, cu vântul în față şi duşmanul în urmă. După mine fuge Riță Tănăsescu. Zbor, dusă de frica spasmodică a momentului când va pune mâna pe mine. Alerg cu disperare, ca şi cum aş avea moartea în urmă.

O lovitură de agonie a spaimei; urmăritorul a pus mâna pe mine. O voluptate dureroasă se revarsă în mine – mi-e rău.

…Dar cine-ar putea bănui de ce nu mai vreau eu să mă joc?
*
— Hai, Profiriță! Ia-o odată că n-am vreme de pierdut!

Legată tare la gât de-mi ies ochii din cap de groază, mă uit chiorâş la bulina de chinină care-şi ține strâns în bucceluța de hârtie albă praful de otravă amară ca pelinul.

— Nu pot, mamă! Mata nu ştii că eu nu pot lua chinină?

— Ei, nu poți! Trebuie să poți! Altfel te îmbolnăveşti. Hai, uite-aşa: pune-o pe limbă, tocmai în fund, şi-nghite apă multă şi repede.

— Nu pot, mamă! Zău nu pot!…

Degeaba o apuc de vârf şi trag, limba se covățeşte fricoasă – gâfâind şi lăsând spuma cleioasă – de-mi umple gura şi mâna. Şi bobița nu are loc să intre.

— Nu pot, mamă! Cum s-o pun pe limbă dacă nu pot?

— Cum nu poți, drace? Pune-o fuga pe limbă şi bea apă multă… Aşa!… mai în fund! Bine… Acuma, iute, paharul!…

Înghit repede şi hulpav, ca-nainte de moarte; apa se zbate, ghiorțăind disperată şi trece în valuri peste bobița care se lipeşte tot mai moale de limbă până ce-ntr-un țipăt ascuțit se crapă amară până-n cap şi inimă – şi se prăvale-n fulger la găleată.

— Vai! Vai!…

— Ce este? Ce s-a întâmplat?… Tremurând şi picurând din mâini şi trup, scuip într-una asudat, oțărându-mă şi plângând. Sunt plină toată cu chinină, sunt otrăvită şi nenorocită.

— Nu pot să iau! Eu am spus că nu pot să iau!…

— Nu poți să iei? Ai să vezi tu cum ai să iei de repede! Ce-nseamnă urletele acestea sălbatice?

Tata a apărut deodată printre păianjenii lacrimilor.

— Tată! Nu, tată!... Te rog, tată!...

— Stai pe loc! Apucă bulina pe care ți-o face mama! Pune-o în fundul gurii!... Naaa!... Lasă mâna jos!...

— Tată!... Te rog, tată!... gâlgâi bolborostit printre degetul cel mare al tatii, care mi se-nfundă în gură.

— Apucă paharul şi bea!... Repede!...

— Mamă!

— Dă-l pe gât când îți spun!...

Paharul îmi clănțăneşte de dinți, apa mă îneacă şi mă murează şi chinina țâşneşte la găleată.

— Ptiu!... face tata, minunându-se pieziş. Dacă într-un ceas n-ai luat doctoria, să ştii că ai de-a face cu mine!...

În salonaş e umbră de amurg, e cenuşiu. Sunt singură şi nenorocită, cu paharul în care am topit chinina în fața mea, pe masă. Nu mi-a mai rămas altceva de făcut. Trebuie să beau otrava, ca să scap de chinul bătăii.

Întind mâna iar, pentru a suta oară, cu lacrimi de friguri pe obrajii scorojiți.

Plâng în tăcere, dârdâind.

„Oare de ce trebuie să mă chinuiesc aşa?"

Acuma! Repede! Una, două...

— Trei!...

Inhăț paharul...

Degeaba! Nu pot!... Cât sunt de nenorocită! De ce trebuie numaidecât să iau chinină?

E trist, e-ntunecat, lumina e afară, în gât mi-e roşu şi umflat.

*

Au început cărăbuşii.

Ies din casă în răcoarea iute a dimineții. Ograda s-a sculat de mult, s-a spălat pe ochi cu soare şi-acuma a început să trebăluiască, harnică şi tăcută. Mă uit o clipă după Teofil care se duce cu cofele la fântână, apoi o apuc pe cărare, spre vişinii cei tineri din fundul grădinii.

E rouă; calc pe tălpi de gheață umedă. Soarele luceşte în licurici albi care atârnă greu pe firele de iarba şi pe mine mă înțeapă arzător, gâdilându-mi nasul.

— Hapcea!...

Am strănutat cu ciudă, cutremurându-mă, cu pielea încrețită rece sub umbrela de foc a Sfântului de aur.

E linişte clară. Văzduhul livezii e neted, ca de cristal. Pe drum trece trăncănitul asurzitor al unei căruțe grăbite. Un cal necheează, tânăr.

Părăsesc cărarea şi intru în iarba udă. Cei doi vişini sunt plini de floare albă şi în podoaba asta dorm desigur cărăbuşi mulți. Las cutia de bomboane în iarbă, mai la o parte şi m-apropii de trunchiurile subțirele ale copăceilor.

Scutur din toată puterea şi mă reped în laturi, ca să nu-mi cadă gângăniile în cap. Vişinul a nins floare şi-a plouat greu cu grindină de cărăbuşi. Cu inima plină de lăcomie, încep a culege de pe jos fructele vii, care mi se prind de degete cu spini gâdilitori. Îi pun la închisoare, apoi smuncesc iar celălalt copăcel. Mulți, mai mulți…

Am umplut cutia de bomboane „Alexe Popovici”. Ascult cum zgreapțănă şi forfotesc prizonierii mei, căutând să iasă.

Cu toate că mi-i milă de ei, am o mare satisfacție că i-am putut stăpâni în cutie şi că nu mai pot să se agațe de mâinile mele, să zboare şi să se zbuciume aşa cum li-e obiceiul. Dar n-aş putea să le fac niciun rău, măcar că nu-i pot suferi şi mi-e greață de ei.

Îmi aduc aminte cu câtă plăcere îi toca Lia cu piatra şi mă cutremur.

„Stă cinchită lângă cerdacul de la „odaia Lenței”. Are lângă dânsa două pietroaie şi-o cutie cu cărăbuşi. Cu-o bucurie crudă, pune unul câte unul condamnații fără vină pe trunchiul de cremene şi-i zdrobeşte mărunt cu măciuca bolovanului.

Mă uit cu groază, din cerdac. Fața Liei e strâmbată de cruzime şi tocatul sângeros al nevinovaților mă-ncrâncenă. În fund, mălinul cel mare înflorit îmbrățişează în primăvara lui copil şi masacru…

*

Pe câmpuşorul din dreapta teilor, tata face morişcă de cărăbuşi. Mă uit şi eu curioasă şi plină de milă cum meştereşte, ajutat de Miti.

Au prins un cărăbuş şi i-au smuls o aripă. Au mai prins unul şi i-au rupt jumătate de picior până la genunchi, de i-au lăsat numai cealaltă jumătate goală pe dinăuntru, ca o teacă. Au fixat c-un bold un capăt al aripioarei cafenii au trecut un cuişor de lemn care intră în teaca piciorului rupt. Şi morişca e gata.

— Ține! îmi spuse meşterul, întinzându-mi-o, în timp ce se pregăteşte să facă alta.

Întind o mână miloasă, care se opreşte la jumătatea drumului.

— Ia-o! mi se adresează tata nerăbdător, a doua oară, prezentându-mi fără replică jucăria.

O apuc în silă şi rămân aşa, privind-o.

— Ține-o sus şi aleargă! îmi mai spune vocea autoritară.

O iau la fugă, cu mâna crispată pe mânerul morişței. Vântul vitezii mă împinge în piept. Cărăbuşul a zbârnâit, a întins aripile şi-a început a alerga în cerc, în jurul boldului înfipt în capul bețişorului. Zboară disperat, din ce în ce mai iute – fluturare gălbie în capătul cuiului de lemn. Mă uit la el cu admirație, cu milă, c-un început de plăcere poate.

Am ajuns la mălin. Mă opresc cu ochii țintă la morişcă. Cărăbuşul mai zbârnâie o clipă întărâtat apoi, încetinindu-şi zborul, apleacă tot mai moale în jos cercul învârtirii, până când, spânzurând bleg, cade greoi de-n lungul mânerului. Din aeroplan auriu, a devenit iar gângania păcătoasă fără un picior. Mă uit la sforțările pe care le face, vrând să se agațe cu labele de lemnul morişței. Săracul şchiop! Ce-are să facă el de-acuma? Oare mai poate merge?

Îi scot cuiul din picior şi-l pun pe palmă. Se mişcă smuncit, clătinându-se. Ce-ar fi să-i dau drumul?

L-am ridicat sus, în soare, pe muntele unui deget. Suflu uşurel asupra lui. Şi-a încercat de vreo două ori aripile, apoi a pornit în văzduh, zbârnâind grăbit.

Dar ce spun eu dacă mă întreabă tata ce-am făcut cu morişca?

*

În potolirea înserării, ies din casă cu Anica. Ne-am oprit în prag.

Ograda, livada, profilate negru pe zarea roşiatică a amurgului, se zbuciumă sub zborul nebunesc al cărăbuşilor. Roiul imens, care fulgeră în toate părțile – bâzâind încordat – a întunecat parcă soarele într-o noapte fantastică şi nefirească. Se izbesc în pereți – proiectilele negre cu aripi – pocnesc în acoperişul casei, cu glas de tablă, parc-ar bate rar grindina.

Nu îndrăznesc să înaintez. Parcă vâjâie dracul, aruncând cu praştia.

— Ce, ți-e frică, duduie? îmi spune Anica – ridicând dintr-o sprânceană. Hai să ne jucăm de-a prinsul!

„Mie să-mi fie frică?”

Mă arunc cu capul înainte, în ploaia vie. Un cărăbuş mi s-a izbit de cap, altul m-a pocnit în picior. Anica vine după mine, dupăind, cutremurând pământul sub ea. Cu toate că-i aşa de îndesată – putinică cum îi spune bunica – e sprintenă şi aleargă repede. Mai mai să pună mâna pe mine.

Fug din toate puterile, apărându-mă cu mâinile de cărăbuşii orbi.

Decuseară mormăie şi se frământă în jur, grăbindu-se spre *Miez-de-noapte.*

*

S-au înmulțit aşa de tare, că trebuie să-i stârpim. Pretutindeni, prin iarbă, în văzduh, pe copaci, numai gângănii cafenii, „care mănâncă şi distrug recolta viitoare” cum spune tata. Floarea castanilor a devenit neagră sub povara celor sortiți morții.

Teofil a adus un cazan mare. În el are să pună recolta, pe care apoi va fierbe-o şi va da-o la găini. Sub comanda lui, începem lucrul.

În lumina aurie a soarelui spre apus, castanii îşi cutremură capul şi-mproaşcă spre pământ ploaie grea de cărăbuşi. Sunt aşa de mulți că jos iarba s-a înnegrit. Teofil îi adună cu măturoiul şi-i răstoarnă în cazan. Mă uit cu mirare la grămada de gângănii, care creşte tot mai mult. Şi mă cutremur când mă gândesc la moartea ce-i aşteaptă.

*

Ograda păsărilor a rămas multă vreme împestrițată cu sfărâmături de cărăbuşi. Găinile s-au săturat şi nici nu vor să se mai uite la hrana aceasta care le-a căzut din cer, cu grămada.

*

De multe ori m-am întrebat, care joacă mai bine mingea? Guriță ori Vasile Gogu, fratele Lizei? Cu toate că Guriță e recunoscut ca şef, totuşi eu adeseori am admirat precizia cu care „păleşte” Gogu şi măiestria cu care „se apără”. E drept că Borş bate cucuri mai tari, dar Vasile Gogu e cu mult mai iute şi mai îndemânatic... În orice caz, amândoi joacă al dracului de bine şi întotdeauna sunt duşmani, şefi ai celor două partide adverse. Şi-ntotdeauna se sfădesc şi se bat. Uite, desigur că şi acuma au să găsească motiv de ceartă, cu toate că joacă cu-atâția băieți străini oină adevărată şi serioasă.

Stau deoparte, lângă alunul din capătul cărării şi mă uit la fierberea care se desfăşoară chiuind pe terenul mare din fundul grădinii. Eu n-am ce căuta într-atâția băieți mari, la o oină atâta de grozavă. Stau şi privesc, minunându-mă înfiorat de cucurile înalte şi lungi; de mulțimea de băieți care aleargă ca vântul tocmai până la depărtata scăpare, de care îi desparte un câmp gol fulgerat de primejdii; de purtarea scurtă şi precisă a mingii de care se apără zvârcolit şi sărit. Îi admir, cu sângele zvâcnindu-mi în piept şi cap, luând parte la toate mişcările şi la toate țipetele:

— Mingea, măăă!... Mingea! Mingea, măăăă!...

Cucul sprinten a scăpat la iarbă şi ceata de băieți care aştepta lângă ruina morii cu piciorul înainte – gata de fugă – a rupt-o la

sănătoasa, cu hainele şi părul pălălăind în vânt.

Fâşcâituri şi chiuituri.

— Iepuroii, măi... Nu-i lăsaţi! Pe ei! Nu-i lăsaţi să scape!

— Mingea, măăă!...

Cucul s-a întors, dar prea târziu. Încă două salturi şi iepuroii au cucerit scăparea. Răsuflu uşurată, cu inima scăpând la goană, din încordarea oprită. Eu ţin cu cei de la bătaie, căci acolo-i Miti.

Jocul continuă, cu larmă, în aurul fierbinte al soarelui, care se scurge nesimţit spre apusul către care mai este mult. Cât, nu se ştie; cerul tace şi priveşte liniştit, purtându-şi netulburat pe luciu bărcile albe şi străvezii ale norilor.

*

Din marginea mea umilită, mă uit curios la zvoana care s-a iscat deodată, rupând jocul. În inima bătucită a terenului, înconjuraţi de toţi oştenii ambelor partide, şefii stau faţă-n faţă, ameninţându-se duşmănos.

— Mă!

— Mă!

— Ce vrei, mă?

— Mă! Nu da, mă! că-ţi crăp capul!...

Guriţă are în mână „bota” cu care se răsteşte furios, ridicând-o deasupra capului.

Gogu, cu urechile-i enorme roşii ca focul de turbare, îşi arată colţii ochilor negri – bandiţi primejdioşi de sub tufăria sprâncenelor îmbinate.

Stau faţă-n faţă, ca doi câini răi care-s gata să se apuce de beregată. Mie mi-i frică şi nu înţeleg cum de nu sar băieţii să-i despartă.

Ce s-a întâmplat?

Gogu s-a plecat şi-a luat de jos o piatră. Cercul din jur s-a spart în laturi şi Guriţă a izbucnit în goană nebună, cu urmăritorul sfârâind după el. Fuge disperat, ca şi cum ar avea moartea în urmă. Gogu vine după el, vine ca o furtună, cu pietroiul ridicat în mâna dreaptă.

Zdup!

Piatra a lovit înfundat şi cărnos şi Guriţă a icnit, oprindu-se. Apoi, ca şi cum blestemul aşteptat s-ar fi îndeplinit, s-a întors scurt, a ridicat în fulger arma şi-a pornit înapoi viforos, întorcând în loc pe duşman.

Acuma Gogu aleargă disperat, cu călcâile goale sfârâind. Guriţă vine, vine ca un zmeu...

— Zdup!

Piatra a lovit din nou, icnit. Pe câmpul cu țepişori tineri de iarbă, duşmanii s-au oprit gâfâind.

Băieții râd, zgomotos, arătându-i cu degetul. Mie însă nu-mi vine a râde, ci-mi ascult dureros inima care încă aleargă speriată.

*

Apusul încă-i verde în seară de umbră rece. Geamul bucătăriei s-a aprins şi clipeşte peste întunecarea înseratului ca o steluță roşie rătăcită.

Furişându-mă de cei din casă, intru repede în lumea călduță şi bogată a bucătăriei, plină de mişcare, de vorbă, de lucruri care îmi plac şi mă atrag ca un magnet.

Stau la masă: Teofil, Alexa, Anica, Marița şi Varvara de la Mălini. Ileana spală blidele, în colțul ei de lângă sobă. E cald. Aburii de mămăligă se împrăştie aurii, în ceață tremurătoare peste capetele celor care mănâncă. Privesc cu atenție şi cu plăcere, urmărind lacom fiecare gest:

Cinci linguri de lemn coboară odată în strachina din mijlocul mesei. Buze umflate rotunzit sorb cu evlavie zama verde. „A! Că acru trebuie să mai fie!” Jumătate în gură, jumătate jos. Lingura stropeşte cu linişte rămăşița ei de zamă pe lutul din mijlocul casei. „De ce-or fi aruncând ei borşul pe jos, dracu’ ştie!” — Mâini pârlite şi noduroase rup câte-o bucată de mămăligă, o ciuciulițesc bine făcând-o glonte; urmele degetelor rămân ondulate pe pasta aurie.

— Ghiogârț! face găluşca şi-alunecă pe gât, scârțâind.

Înghit apa poftei care-mi încrețeşte gura.

„Mămăliguță fierbinte cu borş acru. A! Că bun trebuie să mai fie!”

Alexa s-a sculat, a luat ulcica cea albastră de tuci şi-a cufundat-o în apă. A băut cu sete şi ce-a mai rămas a turnat înapoi în cofă. Şi-a şters apoi gura cu mâneca cămăşii şi şi-a făcut trei cruci mari, până la pântece, cu fața spre răsărit.

— Bogdaprosti! zice şi se îndreaptă, şchiopătând spre cotlonul Ilenei.

Lângă dulăpaşul cel verde de lângă fereastră, Varvara de la Mălini povesteşte porcării lui Teofil. Râde tare, arătându-şi mărgelele albe ale dinților şi se clatină pe spate, în catrința-i strânsă tare pe şolduri şi-n cămaşa-i bătută-n flori.

Mă fac că nu aud ce spune. Povesteşte despre un călugăr, care a mas într-o seară la o vădană... Despre un pat, despre un episcop. Şi Teofil îi face semn cu ochiul spre mine – când la sfârşit se-ngroaşă în

porcărie cu răcoare şi arsură peste inima mea ruşinată.

În colțul dinspre sobă, Ileana chicoteşte gâdilat, apărându-se cu mâna.

— Teofil, spune-mi o poveste…

— O poveste? D-apoi eu nu ştiu poveşti, duduie. Zău că nu ştiu.

— Inda! Nu ştii! Ba chiar ştiu eu că ştii…

Teofil zâmbeşte poznaş în umflătura-i rotundă de deasupra ochiului drept.

— Bine. Să-ți spun. Cică era odată un cioban care avea atâta amar de oi că nu le mai ştia numărul. Odată, având el a trece o apă mare, se nimereşte că puntea să fie aşa de îngustă, că n-ar fi putut trece decât câte o singură oaie pe dânsa. Ce să facă ciobanul? A început şi el să treacă oile, una câte una…

Teofil se opreşte, aşteptând.

— Ei, spune mai departe, Teofil… De ce te-ai oprit?

— Apoi s-aşteptăm întâi să treacă oile, mă păcăleşte Teofil râzând, în vreme ce şi ceilalți fac mare haz de ciuda mea.

— Ei, nu, Teofil. Zău! Spune-mi o poveste. Ce-i asta?

Teofil ştie multe „istorisiri adevărate”. Mi-a spus el şi altădată. Macar de-acelea să-mi povestească, las eu mai ieftin, rugându-mă.

— Bine. Să vă spun atunci o întâmplare adevărată care mi s-a întâmplat chiar mie, nu de mult, pe când eram în pădurile de pe la noi. Da’ mata să nu te sperii, duduie…

*

…În grădină e întuneric. Se zăresc abia copacii încâlciți şi gardul de draniță dinspre Tărăboi. Parcă sunt singură. Ba nu, parcă sunt şi ceilalți, dar undeva departe, în umbră. Bate vântul încetişor – fâş-fâş!… foşnesc în taină frunzele uscate de nuc şi inima începe a-mi bate tare deodată, fără să ştiu de ce.

Dracul! Dracul e undeva pe-aproape ascuns după scaunul de lemn uitat de mine aseară în grădină. Mă strigă. Mă cheamă. Uitându-se pe furiş şi viclean la mine, cu ochişori mici de mărgele sub cornițe roşii ca focul.

— Profiră! Profiră! Profiră!…

Mă cheamă de trei ori, cu glas înăduşit, picurând tainic peste sufletul meu zăpăcit ce mi se ridică în valuri fierbinți spre ochi şi urechi asurzite.

Nu trebuie să răspund. Dacă răspund, muțesc. Mă țin din toate puterile, cu inima tremurând închegat, în vreme ce spaima mă pătrunde ca un cuțit de gheață…

Mă trezesc lac de sudoare, în crivățelul meu de lângă fereastră.

Ce-i?

Inima îmi aleargă îngrozită, zbătându-se să-mi iasă din piept.

Vai! Ce bine! În odaie e o candelă aprinsă!

În fluturări fripte, spaima se cufundă treptat, alungată de valul uşurării.

Am visat. Am visat urât... Vezi dacă ascult poveştile lui Teofil? Poveştile lui Teofii... Am stat în bucătărie... A început să-mi istorisească... O pădure, Teofil cu puşca... Fâş! fâş! prin întuneric... Dracul!...

Cu imaginile năvălite proaspăt, sufletul se înroşeşte iar brusc, în zbucniri tari.

Dracul! Dracul!... mă pândeşte, m-apucă, mă trage, mă strigă din întuneric, de undeva, de unde, nu ştiu...

Mă ridic puțin pe pernă şi-ascult crispat, cu ceafa întinsă în rădăcini dureroase.

Tăcere. E noapte încremenită. Toți dorm, duşi pe cea lume. Sunt singură, în pustiul nopții. Cât să fie, târziu? Mai este prăpastie adâncă până la ziuă. Clipele trec încet, pâlpâind încleiate; stau pe loc ascultând pe dracul care bâjbâie cotiligit, furişându-se prin întuneric, spre mine. Se țese, se furnică negrul în ață de păianjen tot mai deasă şi mai aproape de patul meu.

Candela, din colțul ei depărtat, se aprinde deodată sfârâind, în flacără mare şi galbenă, apoi se topeşte deodată mică fâlfâind din aripi de liliac.

Fereastra! Fereastra nepătrunsă, cu dracul pândindu-mă rânjind de după cercevele.

Arunc capul în pernă, cu inima cuprinsă de foc pipărat, pitită în spaimă crescută. „Nu trebuie să mă uit la geam. Nu trebuie să mă uit la geam”.

Stau o clipă aşa, apoi ridic capul încet şi-mi întorc ochii iar, fascinați, spre fereastră. Capul în pernă. Zbatere de inimă. Un timp. Ridic iar capul şi mă uit la geam. Caut să desluşesc pe cel ce mă pândeşte. Nu pot să-mi mai iau privirea de acolo...

Într-un val de nădejdie crispată, sufletul s-a smuncit în sus, agățându-se cu mâinile. Bunica s-a mişcat! Ce fericire!

— Bunic'! bunic'!

A răsuflat odată adânc, apoi a înghițit zgomotos.

— Bunică! Bunică!...

— Ce-i? Ce s-a întâmplat? A răsărit din somn, speriată.

— Nimic. Mata dormi?

Bunica nu găseşte cu cale să răspundă. Pe mine mă cuprinde deodată spaima că bunica se va mistui din nou în neclintirea somnului şi mă va lăsa iar singură cu inamicul.

— Bunică! Am visat ceva aşa de urât! Nu mai pot adormi. Mi-i frică de dracu!...

— Culcă-te acolo şi dormi! Că acuşi se face ziuă.

Am rămas iar singură, cu întunericul. Toți dorm, candela pâlpâie palid.

De-ar şti bunica cât de mult mai este până la ziuă!

*

...Se destramă mintea greu şi de departe. Vin de undeva şi mă opresc în hop pe patul cu macat roş. Trupul mi-i greu, mâinile moarte; am dormit adânc toată noaptea, trebuie să fie târziu, soarele a răsărit de mult, îmi bate pe ochii închişi şi pe fața umflată. Ieri... O pătură mare de întuneric roşcat s-a ridicat între azi şi depărtata zi de ieri, plină de zbucium: dimineața cu soare, spate fierbinte, meta, mingea, Diana... I-aşa de mult de-atunci... Trebuie să mă scol. Greu am mai dormit, mi-i amorțit tot trupul...

— Ce-i asta? Nu înțeleg. Odaia e strânsă, paturile făcute, în liniştea calmă ce priveşte pe geam o lumină potolită cu soare târziu. Sunt îmbrăcată pe pat; alăturea pe masă, în pahar cu apă, ciubotica cucului strânsă de mine, ieri – nu, azi dimineață... Dimineața, de-acolo de la spate, de după întuneric, s-a ridicat brusc deplasându-se, şi s-a stins în după amiază târzie, cu soare galben. E după amiază. Am adormit pe pat. Oare unde sunt ceilalți?

Cerdacul e gol, ograda singură; în bucătărie se aude bunica zăngănind. E călduț, unde soarele ajunge cu pâlpâirea lui. Mălinul, obroc uriaş de floricele mărunte, aruncă parfum amărâu pe mustăcioarele fine care te gâdilă când le miroşi. Ce mare e mălinul nostru. E bătrân, are crăci multe şi groase; toată lumea vine la noi să ceară crengi; dimineață a luat o ordonanță un coş plin cu spumă albă.

Cobor în hop cărăruşa bătucită, deschid portița şi mă înalț pe şanț.

M-aş duce până în hucişorul de la capătul grădinii, dar mi-i frică grozav de Haraşpuc, Tătarul cel rău fără o mână care păzeşte pământurile acestea.

Tăcerea posomorâtă doarme, mirosind a umed de umbră.

— Du-te! Du-te! spune sufletul, privind cu ochi de frică poteca

care duce la huciu.

În urmă, portița de sârmă îmi strigă picioarele încleiate, arătându-mi peste umăr, lumina blândă a livezii mele părăsite.

Fac un pas, fac doi. Inima se deapănă iute de pe mosor, încălcându-se fierbinte; golul din urmă se cască, de plumb, apăsându-mă cu amenințarea lui tainică.

— Dacă vine acum?...

— Întoarce-te! întoarce-te!...

Picioarele grăbesc pe arcuri de spaimă, ascultând încordat pe cel care vine în urmă, nevăzut şi neauzit.

*

În iarbă e lumină multă, mă mângâie părul lung şi moale până la genunchi. Floarea paştelui – pădurice zimțată cu pălăriuțe albe – îmi bucură ochii şi-mi umple pumnii şi poala rochiței. Pe-o săgeată de soare, în zâmbetul de umbră a păduricei, cântă o pasăre ori mai multe. Mă leagănă o cracă de alun, în margine de urzici, pe coardă tânăr cenuşie – măturând cu smocul de frunze fâşâirea de jos. Pustiul îmi curge pe suflet în fire de nisip bănuitor şi mi-l leagănă dulce, cu ochi de somn.

*

Deschid auzul.

Cum ai pune urechea la pământ, se aude tropot greu din deal, apropiindu-se.

— Haraşpuc!

Sufletul mi-a crapat, copt de spaimă şi-a țâşnit pe carare, spre casă.

Din urmă vine Tătarul cu mâna dreaptă zbârnâind pe bici, în vijelie, să m-atingă şi să mă sfarme c-am îndrăznit să-i calc pământurile. Îi flutură goală cămaşa albă pe ciotul brațului stâng, orbindu-mă cu fulgerările de lumină scăpate printre ostrețele crengilor. Vine pe mine, cu trăsnet de paşi în galop, cu pinteni în inimă, cu sforăit de răsuflet tăiat, cu furtună de vânt în urechi.

Dacă m-atinge, mor.

*

Din paza portiței închise, mă uit să văd pe cel care m-a alungat. Trec doi bocanci grei sub o capelă pe-o ureche.

Sufletul a râs izvoare limpezi peste jăratecul groazei.

Dar mai bine-ar fi fost să fie Haraşpuc. Căci nu l-am văzut niciodată.

Dimineață limpede, de primăvară. Am scos gramofonul afară, pe

pajiştea verde de lângă fântână, sub mesteacănul înflorit alb.

Acul a sfârâit gol pe placa neagră, aleasă de mine.

Carusso cântă. Pe urechea enormă a pâlniei, glas de cristal aruncă azur spre cer. Notele alunecă argintii, ca pe sidef, săpând albie dulce melodiei triste.

„Una furtiva lagrima...”

Ascult, cu sufletul oprit, cântecul, de-atâtea ori îmbrățişat strâns, care curge aprins spre alinarea sfârşitului. „O lacrimă furişă...” Vocea de înger suspină tot mai tare, adânc aplecată spre coarda-i dureroasă. Înduioşarea moale îmi urcă încet spre ochi şi nas abur cald de lacrimi. Aştept, înfrigurată, clipa de totdeauna:

— Ia!... Aici plânge...

Glasul a căzut într-o ondulare înfrântă, ca un nod dureros care se sparge în lacrimi. Mă uit în adâncul lui şi văd un chip frumos şi palid, cu profil de medalie, care flutură doborât din cap; iar din ochi o lacrimă îi curge mare şi clară şi mâna o culege furiş şi-o ascunde...

Mai ascult încă. — Glasul de aur a tăcut de mult. Dar îl descopăr cu surprindere în pulberea de lumină a soarelui care tremură peste livadă, în verdele fericit al ierbii, în ochii uimiți albastru ai cerului lin.

IX.

Ploaie de Mai. „Câinele din Basquerville”. Vasilache. La mormântul lui Bogdănel.

Soarele s-a întunecat. Nouri tulburi au acoperit tot cerul. A venit de undeva un vânt neaşteptat scuturând frunze şi praf peste grădină. Şi Sfântul Ilie a pornit grăbit cu căruța lui, hodorogind pe drumul de nori al cerului.

— Pui! Pui! Pui!...

Îndată şi bunica a ieşit din casă ca un hultan şi-a mânat odată cu vântoasa, la adăpost, cârdişorul auriu de bobinuțe cu picioare – cârâite într-una speriat de cloşca cu aripile umflate.

*

Ploaia a săgetat întâi cu stropi mari şi bulbucați apoi a început să curgă deodată cu putere, ca un uragan. În odăi e întuneric. Casa e înconjurată din toate părțile de apă şi tabla acoperişului zuruie gros sub tălpile nenumărate ale picăturilor.

Grădina a dispărut aproape în ceață cenuşie; nu se mai zăreşte decât slab contururile cunoscute ale copacilor, ulmul uriaş, fântâna

cu mesteacănul alături… Pe alee, în fața Balconaşului, ploaia curge măreț, în dungi drepte şi groase. Pământul, zemuit de broaşte nenumărate care sar pocnind în balonaşe de apă, se moaie în clipă şi-adună ca prin farmec băltițe şi râulețe. Sub ochii mei lacomi, fără să ştiu cum şi când albia şanțului pietruit – care porneşte de la scrânciob şi coteşte prin fața Balconaşului tocmai la vale în grădină – a început a învia sub vine subțirele de ploaie, care încearcă să curgă cu toată puterea stropilor ce le țin pe loc. În iarbă, potopul a prins a îneca păduricea de fire late şi-n gropi gârle mititele au început a se ivi adâncindu-se din ce în ce.

Şi-n ogrăjoara din fața bucătăriei – de pe fereastra odăii mele – plouă scurt şi înfundat. Iar de pe geamul odăii de la pian plânge lung şi subțire, cu zgomot puțin. Cel mai frumos însă e tot din Balconaş. Aici zgomotul te asurzeşte şi priveşti din trei părți prin pereții de sticlă, furtuna adâncă şi deasă. Poarta înaltă, cu acoperiş de şindrilă, e pustie în drum. Nimeni nu trece. Şi-n grădină la noi, şi-n jurul casei, stăpâneşte numai ploaia. Dar iată că Teofil, c-un țuhal în cap, lunecând într-una în laturi pe pământul muiat, îndrăzneşte să străbată ploaia, ducându-se în grădină. Trece liniştit şi dispare îndată în negura livezii, întotdeauna am avut mare admirație pentru Teofil.

Sub ploaia care bate într-una, când furios, când domolindu-şi pentru o clipă curgerea, pâraiele mele şi ale lui Miti au izvorât năvalnice şi curg cu spumă şi gunoaie la vale. La capăt, în liliecii care le pun stavilă dinspre livadă, balta mare şi vestită prinde a se adânci. E vremea să pregătim corăbioarele de hârtie, rupând filele colorate felurit de la începutul şi sfârşitul „Vieților Româneşti” din paravan. Mâinile lucrează harnic în vreme ce picioarele aşteaptă înfiorate atingerea călduță şi răcoroasă a apei după ploaie.

*

Ploaia s-a dus cum a venit. Mai picură întârziat, tulburând băltişoarele. Cerul s-a luminat, albicios. Păsărelele au început iar a cânta, guralive. Iar cucul strigă neistovit, nemulțămit parcă. Miroase a jilăveală şi a praf umed.

„Oare n-am să fac păduchi în cap?”

Aşa mi-a spus Mina Scorțaru, prietena Liei: „dacă te plouă, faci insecte în cap”. Simt picăturile grele în piele, sub păr, şi parcă mă gândesc că iau chiar ființă punctişoarele mişcătoare, cu lăbuțe nevăzute. Ploaia te gâdilă, ca o mâncărime.

Ulucul din colțul casei curge mânios, în poloboc. El acuma şi-a

găsit să se înfurie, după ploaie şi stupeşte bolborosit.

Aa! Ce bine!

Picioarele au intrat, oftând de plăcere, în apa călduță a pârâului. Valurile gălbii trec peste piele, ca un puf catifelat. Mai adânc, tot mai adânc… În balta cea mare, gleznele s-au scufundat şi tălpile au dat veste de glod flenduros. Iar în livadă, iarba pluteşte, într-un adevărat iaz. Şi firele şi frunzele curg pe picioare, ca nişte animale lăsate de ploaie.

Miti însă nu-i mulțumit. Lasă corăbioarele care sar uşurel pe nodurile pârâului şi vine să oprească balta care se scurge în grădină. Cu iarbă, cu pietre şi cu glod, înălțăm într-una marginea locului, întărind bine un gărduț prin care să nu pătrundă apa. Cimentăm meterezele cu lut moale scos din fundul bălții. Mâinile şi hainele ne sunt pline de apă cafenie. Dar vom izbuti să facem o iezătură grozavă, în care să intrăm cu picioarele până la genunchi. Lucrăm, lucrăm de zor.

*

— Copii! Veniți la masă!

E glasul mamei.

Ridicăm şale îndoite în două şi ochi tulburi. În streşini soarele scânteiază aur în bobițe de apă. Pământul e zvântat, pârâiaşele au dispărut, secate. Numai balta a rămas adâncă şi lată, ca un adevărat iaz în pustie. E urâtă însă şi glodoasă, de parc-ar fi casă de broaşte.

*

— Parcă se aud gemetele pustiei…

Pe geam, capul întors priveşte liliacul ofilit, scuturat de vântul care geme învăluit şi depărtat.

A spus inima.

Nu mi-e frică.

E lumină albă de vânt, înaltă şi largă. Odaia e plină de ziuă coaptă, arzând cu foc strălucitor de sfârşit.

Tranc!…

Catirinca începe să se învârtă din nou, ca o moară stricată: tarantela pălăvrăgeşte ciocănit, țupăind pe clapele pianului.

Punct.

Tăcerea se uneşte la loc, ca un val rupt.

E-n spatele meu, nevăzut. Dac-ar merge, parchetul ar scârțâi încetişor – ca o mâță jigărită – sub papucii lui de pâslă cadrilată. E slab, cu jiletcă galbenă de flanea, cu scufie plângătoare în cap. Are sfeşnicele în mână, dar lumina lor nu arde, pentru că-i ziuă. Nu trece

spre fereastră, căci nu poate din cauza mea.

De-aş privi mai de departe, geamul s-ar deschide asupra pustiei de lut roş – uscată şi arzătoare ca o gură de cuptor fără sfârşit.

Noaptea, omul se apropie de fereastră, cu sfeşnicele lui în mână şi aşteaptă neclintit, tremurând cu ciocănaşe de fier înroşit peste sufletul meu îngheţat... Şi deodată... un urlet tânguit curge topit, despicând albia tăcerii...

— Ochii „cânelui din Basquerville” mă sfredelesc arzător, ca nişte cornițe roşii de drac.

Ies încet şi măsurat, cu paşi rari şi încleiaţi.

*

A venit deodată, din lume, de peste gardul lui Tărăboi şi mi-a suflat miere zbârlită peste firişoarele uimite ale sufletului: muzica militară, departe, se umflă şi se dezumflă ca un foi, azvârlind spre mine palele de aer ale notelor. Depărtat, aproape stins; aproape, deodată izbucnind clar şi tare.

Aşa asculta şi Vasilache odată, cu trupu-i de lemn deşirat şi cu căciula-i de pâine ascuţită în vânt, muzica ademenitoare a circului!

— Fi-fi-fi! Bum-bum-bum! Fi-fi-fi! Bum-bum-bum!

Ascultă liniştit pânza de soare slab a asfinţitului. Casa e pustie, ograda abia se mişcă – legănându-se alene în şoldurile grase ale raţelor. Bucătăria e înaltă şi largă, aşteaptă parcă cu mâinile subpuse pe cineva. Ileana coase pe scaunul cel roş de lângă geam.

Sufletul e părăsit, caută ceva ce-a pierdut şi nu găseşte. În noaptea cu lumini albe de lampioane, pe aleele Grădinii publice, se vor învârti într-una în cerc, rândurile dese de oameni. Vor împroşca confetele colorate ca nişte bomboane uşoare, ori ca petiţe de pistoale de tablă. În umbra cărărilor lăturalnice va fi tăcere cu şopot de sărutări. Muzica va ţipa tare, cucuiată în pavilionul de verdeaţă.

Nu-i nimeni acasă. Şi chiar de-ar fi.

În grădină e liliac alb şi vârfurile-i sunt ruginite şi uscate.

A pleznit uşa cerdacului singur şi uscat. Răcoare de catifea se prefiră pe tălpile goale; umbra ierbii e verde închis, zâmbind încruntat.

— Ce rău e pe lumea asta!...

Eu n-am noroc deloc. În seara asta inima n-ar râde fericită nici chiar de-ar citi Contele de Monte-Cristo. E gol, gol; peste toate alunecă uşoară muzica de-acolo, de unde-i viaţă.

Vai!...

A răcnit zbârlit adâncul trupului şi picioarele s-au oprit

încremenite.

Între degete, moale, cleios şi rece s-a ţâşnit pasta verzie, cutremurând până în gură drumul înfiorat şi îngreţoşat întins în coardă înspăimântată.

Găinaţul. Mă plec hurducându-mă şi iau câteva frunze de patlagină. Apoi mă frec cu furie, de iarbă. Între degete, mi-a rămas uscat şi usturat cleiul care nu mai este.

Pornesc cu degetul în vânt, străbat aleea şi ies în drum.

*

Zi caldă, de Mai. Ne ducem la mormântul lui Bogdănel.

Ieşim pe şanţ în liniştea adormită a după-amiezii, trecem de-alungul gardului de sârmă care descoperă partea din deal a livezii noastre, lăsăm în dreapta buchetul de mărăcini a hucişorului şi ne îndreptăm spre umbra măreaţă a huciului lui Cocârţă. Pe cărăruşa bătucită, soarele ne sloboade arsură pe capete şi ne aduce în obraz şi-n toată fiinţa baie fierbinte de moleşală grea. Mergem din ce în ce mai repede, sub cerul gol, cu ochii ţintă în noaptea copacilor care cresc, apropiindu-se. Câţiva paşi încă şi îmbrăcămintea de soare se va topi în umbra livezii care se zăreşte neted verde printre crengile sălciilor de la straja şanţului. Urcăm în fugă cărăruşa dintre cele două scorburi de răchiţi. Am scoborât moale în iarba mătăsoasă a primăverii. Te priveşte de pretutindeni zâmbet dulce şi te mângâie liniştea caldă – cu fire de iarbă şi flori de câmp pe picioare. E mare grădina lui Cocârţă, cu mulţi cireşi sălbatici şi meri strâmbi şi fantastici. Când am isprăvit de înotat prin apa ei, scoborâm în drumul de ţară, în faţa bisericuţii din Oprişeni care-şi ascute singuratic clopotniţa pe cerul albastru mort.

Am tăcut cu toţii. Ziua stă neclintită în zări albe. Pe poarta cu cunună de fier se intră în singurătatea morţilor. Vin de pe dealuri glasuri de câini, se miră ascuţit, aproape, o păsărică nevăzută. Biserica nu ne priveşte; ne lasă să intrăm stingheri în inima ei încremenită, rănită cu cruci şi pietre de morminte.

Călcăm încet pe cărăruşele înguste de iarbă şi flori ce şerpuiesc frânt şi pierdut printre somnul de aer al celor ce nu sunt. Parcă mergem pe suflete moarte, pe zâmbete triste şi ochi închişi. Aici primăvara se hrăneşte cu durere şi moarte şi florile ascultă grav tăcerea sufletelor. N-aş putea rupe un fir din lacrimile acestea resemnate care-au încremenit de mult parcă, de când au murit.

— Nu călca pe morminte…

Picioarele mi-au tresărit înfricoşate şi-au fugit. Călcasem parcă pe

suflet moale şi fără viață. Dâmbul de muşchi fraged mi-a rămas însă în tălpi şi-l duc cu mine. Şi mă uit fără voie în jur şi-n urma mea să văd de nu mă priveşte ceva...

„Aici odihneşte robul lui Dumnezeu...”

Chipuri ciudate roase de ploi stau străin pe lespezi de marmoră. Cruci de piatră, cruci de lemn, cruci strâmbe, morminte fără cruci... Nume de prisos, cuvinte multe fără putere. Copii, fete tinere, bărbați, bunici, bunice...

Aici e mormântul lui Bogdănel. Un deluț înflorit, vegheat de-un gărduț din ostrețe roşii. O cruce mică stă ofilită la cap. Garoafe, micşunele şi pansele, sădite de mâinile mamei, cresc din Bogdănel – flori de viață ale celui fără de viață. Ne uităm tăcuți. Mormântul tace şi el, fără să ne privească. Tace câmpia cu cruci, tac dealurile, tace cerul. Toate tac. Numai inima mea îmi spune depărtat fluturări zbătânde de Bogdanel...

....

...Zi de început de primăvară. Soare tânăr şi timid. Un vânt călduț îți trimite în față aburii pământului. Lângă fântâna cu acoperiş de tablă roşie căreia i se alătură în fund mesteacănul alb, stă Anica cu Bogdănel în brațe. Frățiorul meu e blond şi dolofan, cu ochişori albaştri ca şi viorelele care ies de sub frunzele moarte ale iernii duse. Râde luminii, întinzând spre ea mânuțele fragede şi trandafirii iar vântul primăverii îi flutură pe frunte şuvițele de pufuşor auriu.

...Stau sub prunul de lângă rec şi plâng. Fratele meu Bogdănel moare sau a murit. Sunt singură ca-ntr-un pustiu. Îmi aud tânguirile monotone şi întrerupte. Picioarele goale mângâie iarba catifelată, ochii rătăcesc când spre nucul din față, când spre colțul casei unde sunt toți ai mei şi plâng desigur... Fratele meu Bogdănel a murit...

...Odaia națională. Stau în prag şi mă uit cum mătuşa Tinca îmbracă pe Bogdănel ca pe o păpuşă: rochiță roz, bonețică roz, papucei roz... Pe masă stă o cutie căptuşită tot cu roz şi cu desene de aur. Mătuşa Tinca aşază cu grijă copilul cu obraji de porțelan în cutiuță. Niciodată n-am văzut o păpuşă mai frumoasă...

...Mergem cu trăsurile. Tata ține pe genunchi cutiuța cea roz. Părintele Zăhărescu, părintele lonescu şi alți preoți necunoscuți merg pe jos, înaintea noastră. Urcăm încet, la deal, pe drumuşorul de munte, mărginit cu cireşi sălbatici...

...Bisericuța din Oprişeni. Lume multă; eu nu văd nimic înaintea mea, parcă stau într-o groapă. Țin pe mama de mână, cuminte şi neclintită. Mama plânge. Ridic ochii şi mă uit la tata. O mirare

adâncă se sapă în mine: din ochii lui curg lacrimi tăcute. Eu nu credeam că tata poate să plângă... Sunt singură cu cea mai mare uimire a vieții mele...

....

Aici e îngropat şi tatăl mamii...

Da. Îmi aduc aminte de-un săculeț cu oase albe, care s-a culcat alăturea de Bogdănel, atunci, în groapă: bunicul pe care nu l-am cunoscut.

Florile au început a mirosi a ceară.

*

O adiere dulce de vânt a prins a tremura deasupra noastră. Şi cucul a cântat pe vale, viu şi puternic. Pârleazul alb de sus, din marginea cimitirului ne-a chemat să-i privim colina mângâioasă care se duce nebun spre vale şi zarea largă, cuprinsă de soare. Am stat pe loc, în vârful dealului de catifea verde şi-am strigat cu sufletul şi cu gura spre viața aceasta.

— Apoi, m-am aruncat cu brațele în laturi, cu pieptul deschis, spre adâncul primăverii de jos. M-am coborât prăpăstios, alergând în cerc, pe leica văii. Şi-n fund, am găsit fântâna mititică, cu ghizdele înverzite de muşchi.

Bogdăne! râde luminii, întinzând spre ea mânuțele fragede şi trandafirii, iar vântul primăverii îi flutură pe frunte şuvițele de pufuşor auriu...

X.

De-a ascunsul. „Frumoasa soră de caritate”. O zi cu morți. Altă victimă a romanului de foileton. Câmpia verii. Nebunul.

Una mara
Doua para
Treia ruga
Cu ciuruga
Solomon
Socoton
Cât e chila de săpun?
Cinci bani şi-o para
Alunele pe tablá.
Cinghilița

Podoghița
Ghiorghieş
De la Ieş
Dorobanț
Clanț!…

Tucă mijeşte. L-am pus cu fața la teiul dinaintea casei, afurisindu-l să nu cumva să se uite şi ne-am împrăştiat prin ogradă, fiecare căutându-şi cuib în grabă.

„Oare unde să m-ascund? După capacul uşii de la zemnic, în stogul cel mic, unde am de mult culcuş? Nu, m-am săturat de locurile astea unde ştiu că nu mă găseşte niciodată. Mai bine îmi aleg un loc mai uşor.

— Gata?…

— Încă nu!… mă grăbesc să răspund, hotărându-mă deodată să mă reped în droşcărie. Ce dracu! N-are răbdare să aştepte oleacă? Cum să te-ascunzi aşa de iute?

Am ridicat pe rând capacul la poloboacele din fundul întunecos al încăperii: grăunțe, orz, ovăz… Unele pe jumătate, altele pe fund, altele pline… Nu prea îmi place şi mi-i cam frică de şoareci; dar ce să fac? Nu mai am timp să mă codesc. Mă ridic în mâini pe marginea poloboculului cu ovăz şi sar cu picioarele în semințele reci şi alunecoase. M-am cufundat aproape până la genunchi. M-aşez cât pot mai bine pe zgrunțurii dedesubt şi trag capacul deasupra.

Întuneric, tăcere… Ghemuită în ascunzişul meu surd şi orb, încep a aştepta cu ochii închişi. Nicio mişcare, niciun zgomot. Am lăsat lumea undeva departe cu soarele strâns şi-am intrat în neființa negrului. Îmi face impresia că m-am despărțit de viață, c-am pus capac luminii şi mişcării, izolându-mă în neclintire.

………………………………

Tăcerea țiuie, încremenită. — Îmi aud ceasul inimii care măsoară un timp ce stă pe loc. — Cât o fi trecut? Au început să-mi intre grăunțele ovăzului în carne. Aş vrea să mă mişc; dar poate cel care ne caută e în apropiere şi ne-aude. Mi-l închipui pe Tucă păşind dintr-o lume plină de lumină în întunericul droşcăriei şi venind drept spre polobocul meu. Îmi țin răsuflarea şi deschid ochii ca să mă uit. Dar nu văd decât rotocoale negre de tăcere. „Tot mai bine-ar fi fost să mă ascund sub capacul de la pivniță… mă gândesc; acolo sunt sigură că nu mă găsea şi-afară de asta aici e prea strâmt; mă-năbuş!” Şi-ntradevăr, ascunzătoarea a devenit deodată atât de mică, că parcă

m-apasă capacul şi mă strânge în doage de fier polobocul. Şi deodată îmi face impresia că nu mai pot sta aici nicio clipă, că trebuie să ies numaidecât, altfel mor!

Cine a scorţăit?… Un şoarece!… Spaima mi-a ridicat fiori fierbinţi spre cap. Am rămas însă pe loc, doborâtă de oroare.

— Ce-i?

— Nimic. S-a mişcat degetul cel mare de la picior.

Răsuflu, potolită răcoros şi-mi vine să râd de frica mea. Şi culcuşul mi se pare că s-a lărgit şi pot respira în voie. Dar tot ar trebui să ies…

…Ce dracu! nu se mai aude nimic? Parc-au murit cu toţii, s-a isprăvit lumea şi n-am mai rămas decât eu, într-un fund de poloboc. Poate s-au dus acasă, nu mai este nimeni prin ogradă şi numai eu aştept degeaba, până diseară… Ar trebui să ies; sigur că jocul s-a isprăvit şi eu n-am auzit nimica.

Dar nu ies. Stau pe loc neclintită şi-ascult linştea moartă. Ţiui! Ţiui!… Ţârâie timpul închis în poloboc cu mine. Şi întunericul îmi joacă în ochi orb şi neliniştit şi-mi apasă urechile cu tampoane de cremene neagră.

Poate-au trecut ceasuri…

*

— Am găsit!…

Ţipătul a fulgerat luminos tăcerea, dând drumul vieţii de la întuneric. Am izbit capacul nopţii în laturi şi-am alergat spre ziua de-afară, scuturând în jur grăunţele întunericului. Ograda mă primeşte cald, îmbrăţişându-mă cu soare, lumina îmi zâmbeşte în ochi mirându-se de mine, păsările îmi cântă viu şi vesel căci nu m-au văzut demult. Ce bine-i afară! Simt că trăiesc şi sunt fericită. Cum am putut sta aşa de mult sub pământ?

Răsar din toate părţile ogrăzii ascunşii victorioşi, salutând cu chiote de bucurie lumina care nu i-a găsit. Numai Adriiţă Stoleriu e pleoştit şi se pregăteşte resemnat pentru mijit.

S-a făcut un *compot,* cum spune Guriţă: ne-am sfătuit să ne ascundem cu toţii în ştiubeele, de după grajd, aşezate în clituri. E un loc pe care eu şi cu Miti l-am lucrat mult, reuşind să scoatem toate fundurile şi maţele stupilor sistematici şi să facem o singură încăpere îngustă şi înaltă „în care nu ne mai găseşte nici dracul!” Am dat în vileag secretul celui mai bun loc, dar are să fie frumos. Săracul Adriiţă! Nici nu ştie el ce-l aşteaptă!…

— Gata?

— Gata!...

Pitiți în căscioara de lemn, ne-am cufundat în linişte, cu răsuflarea oprită şi urechea la pândă. Stăm înghesuiți, cu genunchii la gură şi amenințarea de a nu da cu cotul sau a face o mişcare greşită ce-ar surpa toată clădirea şubredă. Tăcere, încremenire... Ne auzim numai răsuflările sfioase care scapă din când în când din gâtuirea crispată.

— Suntem învăluiți într-un amurg plăcut de vară, o înserare tânără cu ochi de lumină ce privesc afară prin urdinişuri. Unde-o fi Adriiță?

— Da' nu ne mai găseşte el nici până la anul!...

Tucă a şoptit şuierând tăcerea şi țâstuituri l-au împroşcat din toate părțile, amuțindu-l. Stoleriu poate să fie pe-aproape şi să ne-audă. Nu trebuie să crâcnim.

Am intrat iar în somnul liniştei. Neclintirea cântă dulce – greieruş mort – după amiaza se scurge calmă, tremurând în roiul de căldură deasupra streşinei. Ne-am abătut din viață în coliba tăcerii şi aşteptăm ceva ce nu vine spre noi ci stă pe loc. Vâjâie urechile apăsate de nemişcare, pâlpâie ochii în semiobscuritatea ascunzişului. Țâuuu!...

— Dă-te, măi, mai încolo că mă turteşti!

— St! Tăceți, bre, n-auziți?...

....

În liniştea grea şi obosită, o voce a răsunat deodată deznădăjduită:

— Unde v-ați ascuns, măi?...

Tresărim, ca la atingerea unei picături uncropite. Glasul a tresărit aproape, la capătul grajdului. Ne înțepenim mai mult în încremenire, cu sângele bătând tic-tac greoi în tâmple şi urechi... Ascultăm... Un pas se apropie... Uite-l!: creşte din ce în ce, vine, acuma calcă pe inimele noastre, zbătându-le. — Plischi! plischi! — Auzim scârțâitul firişoarelor de nisip sub tălpile goale. Cu răsuflarea oprită, aşteptăm încordat.

— Unde sunteți, măi?...

Glasul şi paşii s-au depărtat. — Răsuflăm adânc. Am scapat de la o mare primejdie; numai o mişcare dacă făceam, ne găsea. Ne purtăm picioarele amorțite. Băieții râd pe-nfundate şi fac haz. Saracul Adriiță!... De când ne caută.

— Ce-ar fi sa ieşim? propun eu.

— Păzeşte-ți treaba! răspunde nemilosul Guriță. Las' să ne mai caute!

Cufundați iar în taină şi împietrire, ascultăm cum se tânguie

deznădăjduită vocea care ne caută dincolo, în lume, în afară de noi, în lumina strălucitoare şi indiferentă. Vremea trece, timpul stă pe loc, nu mai ştim dacă-i ziuă ori seară, cu toate că prin urdinişuri soarele se uită alb.

— Ieşiți, măi! că nu mai pot să vă găsesc!...

Tăcere.

— Măi! Ieşiți, măi! că mă duc acasă!...

În vocea celui care se tânguie de veacuri, se simte sfârşitul. Căsuța noastră a început a învia. Toți sunt amorțiți şi-ar vrea să iasă în sfârşit; dar nu ştiu de ce mai aşteaptă ceva. — Tăcerea rămâne tot mută şi dosită.

— Ce mai aşteptăm?

Un ultim țipăt a răsunat de departe, încheind disperarea.

— Măi! să ştiți, măi, că m-am dus acasă!...

*

Ieşim încet, uitându-ne cu băgare de seamă în jur, apoi o pornim tiptil unul după altul, de-a lungul gardului. Paşii se avântă din ce în ce mai repezi şi mai vioi în lumea largă a zilei, spre colțul care dă în ogradă. Hărmălaia care izbucneşte trezind viața părăsită de ceasuri, cuprinde din toate părțile pe Adriiță, care stă gata să iasă pe portița ogrăzii, cu pălărioara lui verde pleoştită pe ochi.

— Apoi aşa nu mă mai joc! spune el amărât, privindu-ne supărat.

Nici noi nu ne mai jucăm. Ne-am plictisit.

*

Intru în paravan. Uşa se deschide asupra vieții de-afară c-un scârțâit ruginit de poveste veche cu babe vrăjitoare şi odăi tainice în care nu se poate intra sub pedeapsă de moarte. O pădure de cărți; pe rafturi, jos, pe lăzi, zac clituri prăfuite şi rufoase, legate amestecat cu sfoară şi ațe de păianjen. E cald şi izolat; afară vântul se zbuciumă, bate în uşi şi-n ferestre; dar tăcerea insulei cărților rămâne totuşi neclintită.

M-aşez jos, cu religiozitate. Fiecare carte e-un prieten scump, care-mi murmură la ureche povestea lui scrisă cu sânge negru. Ascult împietrită şi intru şi eu în viața fără timp a paravanului.

Una, două, trei, patru „Surori de caritate” albastre, cu ochii la cer, cu cruce atârnată la gât. — „Doi frați; unul bun şi unul rău... Cel ticălos toarnă otravă în paharul celui bun care-i bolnav şi pe care-l îngrijeşte frumoasa soră de caritate. Gregor... scrâşniri de dinți... uşi deschise cu forța... Monte-Carlo... ruleta... Rămân în suspensie. Scormonesc cu nerăbdare în praful gălbiu, răscolesc foile adunate în

clituri… Sora de caritate însă nu-şi arată chipul albastru.

„Atunci Margareta…”

Ei!… Atunci Margareta?… Trebuie numaidecât să aflu ce s-a întâmplat. Dacă nu aflu, nu mai am linişte zi şi noapte şi sunt în stare să mă îmbolnăvesc. Demonul curiozităţii a pus iar gheara pe mine.

*

Ies în drum. Pe câmpul din faţa casei tata, Miti şi băieţii ridică zmee. Vântul bate cu furie, albind parcă soarele. Zbârnâit de zmeu, cuvinte luate de vânt, praf… Stau o clipă şi privesc la încordările celor de jos care se luptă cu zvârcolirile balaurului din aer; apoi, pornesc furişat spre vale la Mina Scorţaru, ca să împrumut „Frumoasa soră de caritate”.

Am intrat în odaia cu stative uriaşe, unde lucrează la scoarţe tatăl Minei, apoi am pătruns într-o odăiţă mititică văruită alb, cu multe cărţi poştale pe pereţi. Am ieşit apoi cu un clit uriaş de fascicole puse una peste alta şi am traversat repede grădina plină de bălării şi urzici.

Mă întorc pe şanţ. Inima-mi bate neliniştit ducând comoara de care atârnă fericirea mea. Ar fi o adevărată catastrofă, ca tocmai acum1, când sunt aproape de ţintă, să mi se-ntâmple ceva. Mă uit ca un hoţ împrejur şi grăbesc pasul, ducând şi frica cu mine.

Am ajuns la portiţa din dosul casei. Nu îndrăznesc să intru. Ascund cu grijă pe şanţ, între buruiene, fericirea mea şi mă strecor cu neliniştea în ogradă. Nimeni în cerdac… bunica în bucătărie… în coridor nimeni, în sufragerie nimeni. Drumul e liber. Mă întorc repede, apuc un clitişor de „surori”, îl strecor sub rochiţă pe piele şi trec liniştită şi nepăsătoare în casă. Am scapat. Îndes fascicolele sub scrin, în fund, ca să nu se zărească şi mă întorc din nou pe şanţ. Aduc alt rând şi iar îl împing sub scrin…

Am isprăvit. Oftez uşurată. Sora de caritate e ca şi scăpată, căci nimănui nu i-ar veni în minte s-o caute în adăpostul pe care l-am găsit. Mă duc şi dau o raită pe-afară, pe câmp; iau parte la viaţa tuturor, vizitez pe bunica la bucătărie. Sunt foarte veselă şi vorbesc aşa de mult că toată lumea se miră de mine. Pe urmă, mă întorc iar furiş, cu priviri şi frică de hoţ, în casă. Intru în odaia naţională, mă vâr sub pat şi pregătesc lădiţa mea cea roşie legată în fier. Aduc apoi pe rând de sub scrin fascicolele şi le îndes în lădiţă, iar lădiţa o împing în fund la întuneric. Acuma s-a isprăvit; surorile albastre de caritate îmi vor şopti pe rând povestea lor.

*

— Iar citeşti „Contele de Monte-Cristo?”

Ridic o clipă ochii tulburi, apoi îi cobor iar, dispreţuind să răspund. „Treaba mea! Pot să-l citesc şi de un milion de ori!...”

Rămân iar singură. Tulburătorul s-a depărtat. Deschid atunci cu grabă „Contele”; dintre foile lui îmi zâmbesc frumoasele „Surori de caritate”. Zâmbesc şi eu fin de vicleşugul meu şi-mi pornesc iar ochii tulburi la goană pe rândurile curiozităţii.

*

A murit *Broască.* Lume multă, mai cu seamă copii, adunată la a treia casă de la noi. Eu, deşi curioasă, nu îndrăznesc să mă aproprii prea mult. Nu intru nici în ogradă măcar. Nu ştiu bine ce-i aceea moarte; dar simt o respingere nedesluşită, frică chiar pentru acest lucru pe care nu-l pot înţelege.

— Ionică!... Ionică!... De ce te-ai dus şi m-ai lasat!... Cântă plângând, în casă, o voce ce se-mpleteşte cu jelania vântului.

Femei şi oameni îmbracaţi ca sărbătoarea intră şi ies într-una pe borta scundă şi risipită a uşii, şoptind şi dând din cap.

...Convoiul a pornit la deal... O masă plină cu mere, colivă, smochine şi alte lucruri colorate... Oameni urâţi, murdari şi desculţi poartă steaguri decolorate... Iată-l şi pe idiotul de *Cucă-te;* îmi rânjeşte cu faţa lui respingătoare... Merge săltând şi ţupâind, trăgând după el un picior slăbănog; cămaşa lui slinoasă, deschisă larg la piept, e tot aşa de urâtă ca şi el...

Convoiul se opreşte. Cântări pe nas, bocete de femei...; copiii fac gălăgie şi se îngrămădesc să vadă mortul. Eu merg şi mă opresc ca toţi ceilalţi. Nu mă simt bine; aş vrea să mă întorc acasă; dar nu ştiu ce mă îndeamnă să merg înainte până la sfârşit...

Mă apropii cu fereală, să văd şi cu mortul, care stă culcat pe năsălie, în mijlocul bisericii. O faţă umflată şi galbenă, un trup cu pântecele mare – plin cu apă parcă... Pe piept, o icoană... Icoana asta, sub faţa coaptă, mă face să mă cutremur. Mă dau înapoi cu groază. Mi-e rău. În biserică miroase a mort, miroase a carne galbenă şi umflată... Cântări tremurate pe nas, bocete, lumânări pâlpâind, colivă, mere şi smochine pe mese, faţa galbenă şi umflată, icoana pe piept... mirosul de mort, de carne putredă şi umflată... Umflat, umflat... galben şi umflat... icoana...

*

Obosită, stau pe canapeaua din birou. Lia cântă la pian Chacone. Ce cântec trist, trist, parcă-i la înmormântare. Cu cât mai repede şi

mai săltăreț îl cântă Lia, cu atât parcă notele lui au mai multă tristețe în ele... *Chacone* e cel mai trist cântec de pe pământ! Îmi face rău să-l ascult, mă doare inima şi văd înaintea mea numai morți... Aud cântări pe nas...

Hohotesc cu disperare, cu capul ascuns în mâini. Niciodată n-am auzit un cântec mai sfâşietor!...

*

Întovărăşesc pe Lia la domnişoara Comşa.

O cameră mare, dezordonată, c-un pian cu coadă la care trăncănesc pe rând eleve urâte şi necioplite. Eterna profesoară de pian, mititică şi exagerat de slabă, se mişcă iute de colo până colo, numai nervi şi gură. Părul rar şi lung, strâns – sau mai bine nestrâns – într-un cocuşor ridicol, vorbeşte şi se mişcă şi el odată cu stăpâna lui.

Şi astăzi, ca totdeauna, o găsim indignată şi supărată.

— Priviți! ne spune ea, aratându-ne cu toate degetele ei uscate şi noduroase spre un băiat care citeşte la o masă cu capul în mâini, foarte atent. Priviți! în ce hal a ajuns!... Citeşte Erika, Zeița lanurilor!... Toată ziua nu face altceva! A îngrămădit aici, în dulapul pe care-l vedeți, vrafuri întregi de fascicole şi, fără un pic de remuşcare şi de milă pentru tantica lui, citeşte toată ziua ca un ticălos! Uitați-vă!

Şi „tantica" deschide ca o furtună dulapul cu pricina, pe rafturile căruia zac lucrurile acelea de ruşine pe care le citeşte Titus, fără pic de remuşcare şi de milă.

Îmi întorc ochii către „ticălosul" de la masă, spre care se îndreaptă potopul de lamentări şi de ocări al domnişoarei Comşa. El citeşte foarte atent, surd la orice impresie din afară, cufundat cu totul în lumea aceea de conți, marchizi, criminali, dansatoare şi ființe nenorocite şi candide...

— Hei, Liică dragă, să facem lecția! zice domnişoara Comşa, isprăvindu-şi repertoriul. Ce-ai preparat mata pe azi?

Eu am făcut doi paşi şi m-am apropiat de dulapul în care domneşte ticăloşia lui Titus. Ce n-aş da să citesc şi eu „Erika, Zeița lanurilor!..."

*

A înflorit o clipă soarele, apoi s-a supt repede în nori. Livada e fără zâmbet, de culoarea fumului, vântul trece albastru peste iarba înaltă şi-o pleacă la pământ. E mult de când doarme lumina în cer şi cireşele rămân albe în fundul grădinii. — Foițele de trifoi ale

măcrişului iepuresc, din grădinița de zarzavaturi, mă înțeapă în gură cu ace de acreală; îmi place mai mult celălalt, cu floarea ca de rozetă, ce-şi îndoaie tulpina înaltă odată cu barba ierbii măturată de vânt.

Apuc tulpinița tocmai de jos şi-mi lunec mâna până în vârful ei: semințele verzi şi turtite îmi rămân – hurmuz mărunt – în pumnul plin.

Aici, în spre castani, erau odată în iarbă înaltă şi hăţiş de cucută nişte clopoței subțiri de mătase albastră şi roză, ce-şi legănau ascuns în lumină cănăfioarele lor de limbă lungă şi-nodată. Ce s-au făcut de nu-i mai găsesc? Margaretele Liei plouă pretutindeni, albe şi mari, mai ales în jurul cireşului care se coace întâi; dar clopoțeii mei nu mai sunt nicăeri.

M-aburc pe tulpina lucioasă şi mă urc. În hultoanul acesta e cel mai uşor de suit. Sus, spre cerul de apă tulbure, pe-o creangă scuturată de vânt, am zărit o cireaşă roză. Întind o mână lungă, tremurătoare – de gumă încordată – şi-ating cu vârful degetelor bobița. E searbădă şi apoasă şi se topeşte într-o măsea, de parcă nici n-aş fi pus nimica în gură. Dedesubt, sub mine, se zbârleşte încâlcit chica verde a ierbii. Bumbişorii, picurați mărunt, stropesc îndesat insulița joasă din jurul ulmului uriaş. Păşesc încet, cu degetele mângâiate printre firele ierbii, să nu-i strivesc. Un smoc de fluturaşi albaştri țâşnesc de la picior şi pâlpâie împrăştiat în vânt.

La banca cea stricată de sub cireşul vişinat, au ieşit în aburul căldurii urechelnițele. Cu cârlige tremurătoare în coadă, cu capul mic şi țuguiat, se furişează cleios, stând gata să ți se urce în ureche. Mie mi-a intrat odată un purice şi mi l-a scos tata cu apă; dar dacă mi-ar intra o urechelniță, atunci surzesc.

În cireşul vişinat din cărare – lângă gunoi, e cel mai greu de suit; are o tulpină lucioasă şi înaltă, de-ți iese sufletul până te vezi sus. Răsuflu încordat şi mă odihnesc. Cireşele negre – cu gust de vişină – potolesc dulce şi zămos răsufletul obosit. Sunt cele mai bune cireşe de pe pământ! Oare mai are altcineva? — Bobițele lucesc roşcat în soarele orbitor.

— Profiriță! Vino acasă!...

Mă opresc din cântat.

— Da!...

Mă strigă vocea mamei. Îmi dau drumul jos, pe scoarța tulpinei. Ce vrea cu mine? Mâinile şi picioarele mi-s pline de zgârieturi.

— Încalță-te repede şi du-te cu Lia la lecție!

Pe trotuarul fierbinte, picioarele îmi păşesc îndurerate, în ghetele

de scoarță de copac. Soarele îmi bate în cap, fără umbrela livezii, praful uscat şi sterp se plimbă pe străzi, înecăcios. Inima mi-e ghem, în urmă picioarele mi-au rămas fericite în mângâierea răcoroasă a ierbii.

Strada Mare e goală, în soarele roşcat pe dealul Tâmpeştilor. Casa înaltă de piatră cu stâlpi ştirbi cântă de departe game hodorogite şi şchioape. Domnişoara Comşa, cu mâini de surcele, o trage drăgăstos pe Lia înăuntru.

— Hai, Titus, vrei să ne jucăm de-a Regina?

Mi-am luat mingea de gumă de-acasă.

— Eu, spune capul mare şi îndrăzneț al lui Titus, mă duc în fiecare duminică la Grădina Publică. Fur un leu din punga Tanticăi şi mă duc. Beau limonadă, cumpăr confeti, mă dau în bărci… Tantica mă ocărăşte, îmi spune c-am s-ajung la închisoare; dar mie nu-mi pasă! Când vine duminica, fur iar un leu şi mă duc la „Grădină”…

— Ai greşit! Acuma e rândul meu…

— Vai! să ştii că s-a ars dulceața pe foc! Nu vii cu mine?

Şi se repede prin ograda murdară spre bucătăria întunecoasă, unde pe-o plită afumată fierbe de zor o tingire neagră.

— Cum, Titus, tu faci mâncare?…

— Sigur. Tot eu mătur dimineața şi scutur covoarele.

E foarte mândru de asta.

Am ieşit de la lecție, dar în loc s-o pornim spre casă, am luat-o încetişor la vale. Câțiva oameni fără treabă se mişcă în sus şi-n jos, în lumina palidă a apusului. Nu mai este cald.

Aş vrea s-o întreb pe Lia de ce nu merge acasă, dar deodată observ că după noi s-a luat, aproape atingându-ne, un băiat mare necunoscut, cu ochi verzi şi bulbucați ca ai lui M-me Mantopol. Se ține scai de noi şi Lia văd c-a băgat de seamă, dar nu zice nimic.

— Domnişoară! Domnişoară!…

Mie mi-e neîndemnată. Ştiu că nu ne poate face nimic, totuşi mi-e cam frică: are ochii prea ieşiți din cap.

— Scuzați-mă, vă rog, domnişoară… Am aici un bilețel… bolboroseşte încâlcit… şi nu ştiu ce spune de-un prieten al lui, care o roagă foarte mult să nu se supere c-a îndrăznit… şi îndeasă într-una spre noi o hârtiuță păturită.

— Domnule!… Te rog să mă laşi în pace! spune Lia în sfârşit, întorcându-se spre dânsul. Spune-i prietenului dumitale că dacă are ceva de spus să-şi facă singur comisioanele. Şi dacă mă plictiseşti atâta… Poftim!

Şi-i smulge din mână scrisoarea, rupând-o într-o clipă în opt.
Şi-o pornim repede spre vale, gonite din urmă:
— Domnişoară! Domnişoară!… Vă rog să nu vă supăraţi…
Am intrat repede în săliţa cu afişe a Iorgandopolului. Capul Franciscăi Bertini, mare cât uşa, c-o claie de păr de cerneală neagră, ne priveşte îndurerat, cu sprâncenele ridicate în cuta adâncă din mijlocul frunţii.
— Aista-i Victor Caracas, îmi spune Lia, gâfâind.
Mă uit să văd dacă într-adevăr Nebunul nu intră după noi, în cotruţă. Am tras o spaimă bună. Dar mă mir cum Lia a putut să rupă bileţelul. Eu grozav aş fi fost de curioasă să ştiu ce era scris într-însul!…

XI.

Tainele bibliotecii. Portretul lui Papucă. Sherlock Holmes cel Prost.

Deschid uşa înaltă cu geamuri zgrunţuroase de ceară galbenă. Nu-i nimeni. Biblioteca e răcoroasă, ca umbra unui copac stufos după ce te-ai copt în soare fierbinte. Tata trebuie să fie în grădină; dar chiar dacă vine, am să-i spun că aşez rafturile.
Era odată aici, în dulapul cu cărţi franţuzeşti din umbra colţului de la uşă, o carte mare şi groasă – pe care eu abia o puteam ridica în braţe. Au scos-o – aşa îmi aduc aminte parcă – din raftul întunecos de jos şi-am privit în imaginile ei colorate stând pe canapeaua cea roşie din faţa pianului. Era o zi cenuşie, afară plouase şi, după ce stătuse picăturile, venise Nenea Hans. De-aceea am rămas poate încredinţată că omul cu haină de blană – care trebuia să se plece adânc când trecea pe sub uşă – o adusese. O luase poate înapoi, căci de-atunci nici n-o mai văzusem vreodată. — Cartea aceea era cea mai minunată poveste din câte auzisem. Şi de multe ori oftasem căutând-o zădarnic în toate părţile, răscolind ca şi acum printre volumele groase şi rufoase, în rafturile cărţilor cu limbă străină. Balaurii monstruoşi feluriţi coloraţi, pădurile dese şi fantastice, plantele curioase cu înfăţişare vie rămăseseră numai în închipuirea mea şi pluteau în liniştea din jur de cum intram în bibliotecă.
*
Parchetul lucios e rece sub mine. Aici, la cărţile româneşti, mă simt ca la mine acasă. Cunosc toate rafturile şi toate titlurile şi pot citi ce vreau. De aceea încep întotdeauna „aşezatul,” cu biblioteca

asta. Îmi place şi cea franţuzească, de lângă sobă, pentru că e aşa de frumos legată; îmi place şi cea turnantă care se învârte scârţâit: întorcând spre tine tot feţe noi şi altfel colorate; dar dragostea mea rămâne tot biblioteca românească. Am şi un fel de milă pentru dânsa, căci cărţile ei sunt sărac îmbrăcate şi-şi spânzură chiar foile de maţe şferuite. Întâi raftul cu cărţuliile roze şi albastre ale „Bibliotecii pentru toţi" şi „Minerva", apoi cele două cu romane şi nuvele din autori cunoscuţi, apoi letopiseţile înalte, cărţile tatei legate în negru, poeziile, şi sus de tot – unde trebuie să mă sui cu scaunul – „Monte-Cristo" şi diferite broşuri şi cărţi neînsemnate.

Şi lumile necunoscute îmi deschid sufletul lor punctat, ducându-mă într-o neclintire moartă, care se mişcă însă şi vorbeşte, surd şi mut. Fiinţele acelea şi lucrurile parc-ar umbla în vis şi şi-ar cânta viaţa şi întâmplările. Cu toate acestea ele trăiesc şi dacă sufăr şi mor, eu plâng cu valuri de lacrimi şi pieptul mi se sfâşie ca după cineva scump care-a intrat sub ţărnă… Tot alte poveşti, tot alte imagini, care mă surpă nesimţit sugându-mă în ele. Lumina ferestrei îşi stinge încet lucirea, odaia se micşorează din ce în ce în rotocoale ameţite şi ochii rămân zbătându-se înnegurat pe rândurile care fug de la un capăt la altul, în goană. Şi timpul se scurge, ca o apă albă, ori poate stă pe loc încremenit, cu răsuflarea oprită.

…O trăsură cu cai care aleargă prin ploaie spre un castel cenuşiu cu alei luminoase. Un tânăr înalt, cu barbă neagră (eu nu înţeleg cum poate să fie frumos un om cu barbă). Într-o zi mâinile lor s-au atins şi Jana s-a simţit înfiorată până-n fundul sufletului… S-au căsătorit. Noaptea în patul ei alb, ea îl aşteaptă să vină. Aude cum îşi scoate hainele dezbrăcându-se, cum traversează camera în papuci ducându-se să-şi pună ceasul pe sobă… Când piciorul lui păros îi atinge pielea, se strânge cu groază făcându-se mititică la perete. El îi sărută nebun capul, spatele, panglicele lungi ale bonetei. — „Hai, dragă, nu vrei să fii nevestica mea?" – Ea se întoarce ca să-i ceară iertare. — „Atunci el o cuprinse deodată în braţe înfometat de dânsa parcă, acoperindu-i de sărutări iuţi, sălbatice, nebune, faţa, gâtul, ameţind-o de mângâieri. Ea deschisese braţele şi stătea fără putere sub sforţări, nemaiştiind ce face, ce face el, într-o zăpăceală care o făcea să nu-nţeleagă nimic din ce se petrece. Deodată însă o durere ascuţită o străpunse şi, frântă în braţele lui, începu să geamă"…

Mă opresc. O gheară cu unghii nenumărate mi-a apucat sufletul şi mi-l strânge. Trupul mi-e cuprins de-o apă fierbinte, care mă-năbuşă. Mi-e rău, cu toate că nu înţeleg bine de ce. Este ceva care nu pricep.

Dar simt că tocmai din cauza acelui ceva închegat în taina lui mi-e rău.

Mă scol ameţită, cu cartea în mână, şi ies clătinându-mă în vara de-afară. Mă duc tocmai în fundul grădinii, în iarba înaltă. Mă aşez jos, cu cartea deschisă pe piept. Soarele mi se uită blând şi luminos în ochi. „Deodată o durere ascuţită o străpunse şi, frântă în braţele lui, începu să geamă...” Trebuie numaidecât să pricep de ce mi se zbate aşa inima şi de ce fiori nenumăraţi şi dureroşi îmi aleargă prin fundul trupului veninoşi. Pricep eu ceva, dar e vag şi tainic.

Un fluture trece prin aburul văzduhului, gâdilând aerul cu aripi catifelate. „Trebuie numaidecât să pricep!”

Un fulger mi-a străpuns fiinţa. Sar în sus, iluminată, fericită.

„Am înţeles! Am înţeles!..”

Nu ştiu bine când s-a făcut şi cum, dar am simţit că mi s-a deschis una din cheile lumii. Un eveniment extraordinar s-a petrecut. Şi ştiu că va avea revărsare asupra vieţii mele întregi.

„Am înţeles! Am înţeles!”

*

Un ţigănaş slab, tuns chilug, cu două urechi enorme şi clăpăuge, cu pieptul ţanţoş într-un tricou vargat: vărul meu *Papucă* de la Bucureşti, aşa cum îl arată fotografia de la iarmaroc din biroul prăfuit cu postav verde. E-atât de negru, că fără voie te-ntrebi: „ce caută drăcuşorul acesta printre boboceii blonzi cu ochi de cer?”

*

...Casa de la vale. Afară plouă cu piatră. Intră Papucă, repede şi preocupat, cu câteva mingi de gheaţă în mână. Un colţ de saltea se ridică şi se lasă apoi peste bulgării de cristal. Am văzut de la locul meu.

A doua zi dimineaţă, aud pe Papucă plângând cu disperare că i-au dispărut jucăriile de sub saltea. În locul lor privesc cu uimire o baltă de apă...

*

...Iarbă verde, soare. Stăm în cărarea din fundul grădinii, lângă vişinul cel cu lipitori multe. Miti şi Petruţă se hărţuiesc.

„Ascultă, măi Papucă, spune liniştit Miti; pe ce te pui rămăşag că eu numai c-un deget te dau jos?”

Papucă zâmbeşte neîncrezător. Nu crede.

Atunci, cu o mişcare bruscă, Miti repède în el degetul arătător, cu mâna întinsă. Papucă îşi pierde echilibrul şi cade jos.

Eu şi cu Miti râdem de ne prăpădim; Papucă plânge de ciudă...

*

...— Tatăl meu câştigă o sută de lei pe lună, spune Petruță cu fudulie, umflându-şi nările.

— Tata câştigă două sute de lei pe lună, răspunde Miti liniştit.

— Ba, tata câştigă şapte sute de lei pe lună! se supără Petruță de îndrăzneala lui Miti.

— Tata câştigă o mie de lei pe lună.

— Atunci tata câştigă patru mii de lei pe lună! strigă Papucă înfuriat.

— Tata câştigă o sută de mii de lei pe lună, răspunde Miti placid.

— Ba, tata câştigă cinci sute de mii de lei pe lună! răcneşte Petruță, cu ochii înflăcărați.

— Tata câştigă un milion.

— Tata câştigă o sută de milioane!... zbiară Papucă, exasperat.

— Tata câştigă patru catralioane, încheie Miti hotărât şi încruntat.

Papucă a rămas trăznit. Privirea lui speriată nu mai poate răspunde...

*

...Papucă a înghițit douăzeci-de-bani-ul pe care-l ținea în gură. Plânge şi răcneşte, căci se teme să nu moară. La țipetele lui a alergat toată casa. Tanti Luiza, mama, încerc să-l liniştească.

*

Bunica a adus o farfurie cu cartofi fierți; remediu sigur, pe care l-am întrebuințat şi eu când mi s-a întâmplat să înghit vreun zece bani. Papucă se repède la farfurie şi începe a cărăbăni cu disperare cartofii fierbinți pe gură. Într-o clipă, nu mai rămâne niciunul.

*

Papucă stă pe cumaraş la closet şi eu cu Miti suntem lângă el; nu-l lăsăm singur în aceste clipe grele. Ochii otrăvitului sunt mari şi-nfricoşați. Aşteptăm cu toții efectul cartofilor şi zgomotul cristalin al douăzeci-de-bani-ului în cumaraşul de faianță...

*

Miti urcă scările de din față, ducând sub braț – ca pe-un lucru de mare preț – un clit de fascicole de Sherlock Holmes. Le-am recunoscut de departe după format şi după coperta roşie de hârtie lucioasă şi inima mi s-a neliniştit ca la apropierea unei primejdii. Îi ies totuşi întru întâmpinare, împinsă de o curiozitate bolnavă; trebuie să aflu precis chipul şi numele animalelor sinistre, care-şi spânzură capul bleg sub brațul lui Miti.

„Jefuitorul de cadavre!”, „Groaznicele crime din Baltimore!”, „Cele

şapte inimi moarte!”, „Omorâtorul de fete din Boston!”, „La şcoala crimei!”, „Otrăvitoarea din Castle-Rock!”... citeşte Miti pe rând, trecându-le în revistă.

Numai la sunetul acestor titluri groaznice, inima mi se bate înspăimântată. Aplec o privire fascinată spre imaginile răspândite pe canapeluța roşie a Balconaşului: o ceață de-un albastru murdar, plină de cadavre, figuri sinistre de ucigaşi, trape, sicrie, schelete...

— Eu iau „Cele şapte inimi moarte”, spune Miti; cred că-i mai fantastică.

— Şi eu „Omorâtorul de fete din Boston”; trebuie să fie cea mai stupidă, – spune Lia râzând.

Eu nu ştiu ce să-mi aleg; toate-s la fel de groaznice.

— Oare care-i mai puțin înfiorătoare? mă hotărăsc să întreb, învingându-mi ruşinea.

— Ce, ți-e frică să nu visezi la noapte? râde Miti, amuzat. N-ai decât să nu citeşti.

Ştiu. Aşa ar trebui să fac. Dar nu pot. Curiozitatea e mai tare decât judecata. Are să-mi pară rău, am mai pățit-o şi altădată, dar afară e lumină mare, e linişte prietenoasă, strălucirea soarelui topeşte orice primejdie, alungă umbrele amenințătoare. E ziuă, noaptea-i departe.

*

— Si-si-si-si-si-si, şi bemol-la-si bemol-la-sol!...

Lia cântă la pian un vals din caietul cel verde, nemțesc. Melodia săltată trece prin uşile închise, împrăştiind mister peste odaia națională.

Cuibărită în fundul patului de la fereastră, urmăresc cu ochii fricoşi paginile fascicolei de pe genunchi.

„Otrăvitoarea din Castle-Rock...” Citesc cu respingere şi greață. Nici nu ating hârtia vineție, îmbibată parcă de conținutul mârşav şi sinistru. Apuc foile cu rochița şi le întorc repede... Crime, cadavre, bălți de sânge, figuri groaznice de asasini, străzi şi case suspecte, ceață amenințătoare...

De la o vreme îmi face impresia că un miros greu se ridică din paginile murdare. Îmi țin nasul şi privesc cu frică împrejur.

— Fa-fa-fa-fa-fa-fa, fa diez-mi-fa diez-mi-do!...

În sufragerie se aude zgomot de tacâmuri.

„Casa a avut două ieşiri...” citesc mai departe, cu inima ticăind.

— Mamă, e închis oare la Balconaş?

— Nu ştiu; cred că da.

E noapte. Umbra s-a coborât neagră peste casă, alungând strălucirea şi viaţa. Începe să-mi pară rău c-am citit Sherlock Holmes. Mă-nvârt ca un fluture în jurul luminii, căutând vorba şi zgomotul.

„Lua-o-ar dracul de noapte!” blestem cu obidă, dorind ca să dispară pentru totdeauna de pe lume întunericul şi somnul.

Trebuie numaidecât să aflu dacă uşa de la Balconaş e închisă. Un gol întunecos şi enigmatic, populat cu toate spaimele copilăriei, mă desparte de ea. E greu să mă hotărăsc; dar dacă uşa-i deschisă? O văd împinsă din afară, făcând vad primejdiei cu chipuri de asasini. Dacă nu mă duc, înseamnă să tremur toată noaptea, cu groaza zbătându-se în mine.

O hotărâre eroică. Deschid uşa şi mă arunc în întunericul salonaşului, cu inima zgârcită de frică. Înot cu repeziciune spasmodică, înfruntând necunoscutul cu mâini care m-ar putea atinge, cu chipuri rânjinde care ar apărea din ungherele odăii. Uşa Balconaşului! Mă las cu toată greutatea pe ea, ca să nu poată intra cel de-afară şi-nvârt cheia în broască. Merge de două ori! Uşa era deschisă!... Mă-ntorc ca fulgerul, închid cu mâini epileptice şi uşa dublă care dă în Salonaş şi mă arunc cu disperare spre lampa odăii naţionale, îndoind spatele, ca să nu mă poată ajunge cel din urmă. Am scăpat: lumină, vorbă, adăpost...

*

M-aşez în pat îndată după masă, când casa încă-i plină de zgomot. Ce bine-i să adormi în cascadă de glasuri, cu lumină în ochi, cu sufletul legănat de o protecţie dulce şi caldă. Zadarnic caută întunericul şi Urâtul să mi se strecoare sub pleoape; lumina şi glasul vieţii îl alungă.

— Tăiem mâine găina cea albă care nu se ouă, spune vocea Bunicăi, întovărăşită de clipotitul apei în care-şi spală părul lung roşcat încă frumos. Auzi, Ileană? Să prinzi găina cea albă; dar cu binişorul. Să nu daţi iar iama-n păsări ca uliul, stârnind un hotrocol de se deşteaptă toată casa. — Da’ nu vă mai astâmpăraţi odată, viermi neadormiţi ce sunteţi? – se răsteşte apoi glasul spre petrecania din cealaltă odaie; şi tu, Anică, minte ai?

Vocea mamii se alătură, uşoară şi blândă.

„Trebuie numaidecât să adorm; acuma cât nu tace casa”.

Mă ghemuiesc în pat, strângând din ochi cu putere, chemând pecetea somnului peste pleoapele crispate. Încerc să nu mă gândesc la nimic, să nu fac nicio mişcare, să trec direct în negura somnului,

care mă va duce pe aripi fulgerătoare în țara zilei cu ochi albi de lumină. Încet încet, vocile s-au depărtat; le aud amestecate şi străine, de după pojghița subțire a ațipelei. „Acuşi adorm”, mă gândesc fericită…

Un trăznet; pielița nesigură a somnului s-a destrămat într-o clipă.

— Mamă, a zis tata să-i dai o cămaşă de noapte!

Lia a intrat, trântind uşa.

Mă întorc, furioasă, pe cealaltă parte.

— M-ați trezit din somn! Chiar acuma era să adorm!

— Cine te pune să te culci odată cu găinile? răspunde vocea ironică a surorii mele mai mari.

Îmi vine să plâng; cine ştie când voi mai adormi din nou! Mă gândesc c-o disperare deodată sfredelitoare, că timpul trece şi eu încă n-am scăpat dincolo, în somn. Strâng ochii cu furie – aş vrea să-i lipesc acolo pe veci – şi-mi astup urechile. Aşa va veni poate vidul neființei şi-n roate de murmur se va depărta trezia vieții… Scântei galbene pe negrul-roşiatic al strânsorii ochilor, forfota duruitoare a urechilor apăsate, fulgere de gând neistovite… Amețeli ademenitoare, răpiri de prăpăstii fără fund, presiuni grele de plumb, – reîntoarceri precipitate spre realitate, lucidități proaspete şi răutăcioase.

Întuneric.

Îmbrăcată cu şorțul cenuşiu de şcoală, cu bereta pe cap, urc scara din paravan care duce la podul casei celei mari. Încă două trepte şi-am ajuns: pun piciorul pe pajiştea grădinii din „partea de la vale”. E soare mult, flori şi albinele tatei zumzăiesc dulce pe cerul albastru curat… Soarele s-a întunecat deodată. Parc-ar fi seară; cornul cel mare străluceşte în întuneric, ca un pom de Crăciun în odaia cu luminile stinse. Mi-e frică, inima mă neliniştește. Aş vrea să mă duc în casă, dar nu ştiu de ce nu pot, parc-aş aştepta să se întâmple ceva. De pe şanț, a apărut deodată un câine mititel cu chip de om. Se repede la mine, rânjind drăceşte şi din gură bale de venin împroaşcă în toate părțile. Cu spaima înghețată în mine, fug spre casă din toate puterile, zbătându-mă şi zmucindu-mă în agonia fricii, cu sforțări supraomeneşti care îmi rup inima. Cu toate acestea văd cu groază că stau pe loc; picioarele îmi sunt încleiate. Înot cu disperare pe loc; totuşi, nu ştiu prin ce minune, câinele nu mă ajunge, ci îmi aleargă în urmă, la aceeaşi distanță, atingându-mă aproape cu răsuflarea lui veninoasă.

Mă trezesc zbătându-mă în patul meu de lângă fereastră, cu răsuflarea gâtuită şi grea.

„Am visat rău!”

Dau la o parte învelitoarea care mă-năbuşă şi privesc împrejur, aiurită. În odaie e întuneric şi cald. Se aud respirațiile regulate ale celor ce dorm. Dincolo, la mama, candela pâlpâie stins. Sunt atât de singură şi nenorocită, cu pecetea otrăvită a visului viu în trup, cu negrul amenințător peste mine, c-am încremenit zdrobită, sfâşiată de sulițele ascuțite ale spaimei. Dac-aş avea putere şi nu mi-ar fi ruşine, m-aş duce să mă culc lângă Anica, ca pe vremea când eram mititică. Dar nu se poate. Trebuie să mă zbat singură şi să-mi primesc răsplata curiozității bolnave din timpul zilei: „Otrăvitoarea din castelul Rock!...” Ca şi cum ar mai fi posibil, flacăra spaimei creşte brusc, fulgerându-mi inima. „Otrăvitoarea din castelul Rock!”... Un gang întunecos, în ceața-i de-un albastru murdar se strecoară un chip hidos de femeie criminală. Rânjeşte la mine cu mâna ridicată şi seamănă cu câinele bălos care m-a urmărit în vis... *Criminal, crimă, cadavre în sânge, figuri fioroase de asasini...*

Şi-atunci, tăcerea s-a mişcat.

„A scârțâit podeaua...” a îngânat sfârşit inima şi s-a oprit din mers. N-am înghețat, nu s-a întâmplat nimic? Aştept cu urechea şi ochii ațintiți urmarea. Tortura e atât de grozavă, c-aş dori în clipa aceea să se-ntâmple orice, dar să se isprăvească odată.

Acuma criminalul, începe deodată să spună mintea, încearcă să deschidă uşa de la Balconaş pe care am închis-o eu aseară. Sau poate a şi intrat ori s-a strecurat de cu seară în casă şi-a aşteptat să adoarmă toți!... Îl văd păşind tiptil, în umbra antretului, aruncând priviri piezişe în dreapta şi-n stânga, aşa cum mi-a arătat tata odată. Acuşi va deschide uşa şi va intra. A şi pus poate mâna pe clanță. Mă arunc în fundul plapumei, asurzindu-mă, cu spaima zbârlită în mine ca un arici. În clipa asta, mă gândesc, s-ar putea întâmpla să mor de frică, ca băietanul acela de care povestea Teofil că şi-a prins sumanul în cuțit şi credea că-l ține mortul de haină. — Mă-năbuş; în plapumă e prea cald.

„Dacă acuma umblă cineva prin odaie! Dacă se uită cineva pe geam! Dacă hoții se apropie de casă!...” Scot repede capul din ascunziş şi-ntind gâtul, ascultând cu răsuflarea oprită, cu urechea ațintită, ca un prepelicar în aret. Mai bine să aud din vreme orice mişcare de primejdie, ca să pot da de ştire imediat. „Am să mă port curajos... n-am să mă ascund...” – îmi promit – închipuindu-mi în fulger cam cum s-ar petrece lucrurile. Dar nu se aude nimic, decât horăitul şuierat al Bunicăi şi tictacul depărtat al ornicului din

Sufragerie. Mă doare gâtul; am amorțit în poziția strâmbă şi imposibilă. Mă las, c-un oftat de uşurare, pe perna asudată.

Oare cât să fie ceasul? Mi-e capul greu, trupul zdrobit. Ar trebui să adorm… Ce bine-ar fi să pot adormi!… N-are de ce să-mi fie frică! Nu poate să se întâmple nimic!… Am visat urât din cauză c-am citit Sherlock Holmes. Să mă gândesc numai la lucruri frumoase. Uite… toți dorm foarte liniştiți… De ce să-mi fie frică?

M-aşez cu fața la perete şi mă pregătesc de somn, făcându-mă că nu bag de seamă zbaterea neliniştită a inimii, nici urechea care a rămas trează în afara oghealului.

„Mâine are să fie frumos… avem să ne jucăm de-a prinsul… şi ne vom sui în mărul cel văratic din fundul grădinii să culegem mere…” Evoc un peisaj plin de soare, în care se mişcă fără grijă, sărind şi țupăind, Profirița. Încerc să-l rețin, să mă scald în el, făcând din aurul şi râsul lui scut împotriva nopții; dar cu toate sforțările mele, imaginile luminoase se sting cuprinse de întuneric, ca şi cum ziua a dispărut pentru totdeauna din mintea şi ochii mei. Mă-nvârt cu spaimă într-o întunecare sumbră, fără să pot ieşi la lumină. În grădină umbra misterioasă, în negrul căreia stau pitiți dracii poveştilor şi-ai visurilor; în fața casei, hoții cearcă la Balconaş; în dosul casei către care sunt trasă mai cu seamă cu forța, în dosul casei o primejdie cu ochi cumpliți şi cu mâini groaznice mă pândeşte de pe şanț. Unde să mă duc? Încerc să intru în casă; dar cu groază mă zbat să ies înapoi, punând toate sforțările ca-n visul care mă chinuise cu câteva clipe înainte. În casă, toate spaimele fascicolelor, toate chipurile groaznice, toate dihăniile poveştilor şi-au dat întâlnire: căci acolo e mai misterios şi mai întunecos ca oriunde. Resping cu toată puterea imaginile oribile care vin asupra mea:

Bestia incapace care s-a desprins din ceața murdară a copertei roşii şi vine împleticindu-se, cu fața descompusă de rânjet criminal, cu mâinile împletind o gâtuire crispată şi avidă;

Cămătarul din Boston cu turban alb pe cap, cu o groapă sângerândă de cadavre tăiate lângă el.

Groaznicul criminal din Baltimore, cu figură monstruoasă – de momiță neagră – pe care-l văd tăind cu ferăstrăul trupuri de om, aşa cum mi-a povestit Miti azi după amiază.

Fantoma cu cap de hârcă din gangurile sub-pământene ale castelului.

Monştrii cu capete enorme, cu mâini şerpuitoare, cu cozi şi picioare nenumărate – din paginile „Je sais-tout-” ului.

Jefuitorii de cadavre, cu sicriul deschis lângă ei.

Mâța cea neagră de după canapeaua din „odaia de la pian”.

Strigoiul negru cu labe portocalii de rață.

Şi mai ales *Femeia palidă cu pumnalul subțire,* pe care o văd încălecând fereastra şi venind spre patul meu prin cenuşiul odăii, să-mi spargă dintr-o lovitură borta de la gât.

Le resping cu amândouă mâinile, le alung cu disperare, cercând să le suprapun chipuri iubite şi lucruri frumoase; dar ele mă năvălesc cu îndărătnicie, învălmăşindu-se sărit ca-ntr-un vis de nebun. Mă chinuiesc zadarnic, nu pot să scap de ele; mă şfichiuiesc ascuțit, arătându-mi o clipă numai chipul lor odios, lăsându-mă să bănuiesc adâncimile lor de spaimă. E un chin atât de perfid în amenințarea asta furişată, încât prefer să mă lupt cu ele pe față. Le opresc, le privesc pe rând, cufundându-mă cu cruzime în trupul lor sinistru, scormonindu-le şi golindu-le până la fund. Acuma cel puțin nu mă mai pândesc, sunt în mine, în carnea mea înveninată. M-au țintuit pe pat, legându-mi viața, zbârlindu-mi şi îndurerându-mi porii pielii. Nici nu mai am puterea să-mi fie frică, sunt o rană deschisă sângerat.

Cine m-a pus să citesc Sherlock Holmes!... bat mătănii pocăinței, muşcând eu furie aşternutul; căci nu îndrăznesc să fac zgomot, plângând. Da nu mai citesc!... mă jur cu ardoare şi blestem către biata inimă în agonie; nu mai citesc să ştiu că mor! Căci n-aş mai putea încerca a doua oară o asemenea noapte. — Am uitat de câte ori mi s-a mai întâmplat acelaşi lucru, căci ziua e limpede şi-n lumina ei curată întunericul e departe... aşa de departe...

— Bang! a spus ceasul, lăsând în urma lui noapte.

— Cât să fie? a înviat sufletul sculându-se în picioare. Cât să fie, frățioare? E poate 1, sau 1 şi jumătate sau chiar 2 şi jumătate?

Căci glasul acesta paznic mi-a turnat viață peste uciderea zbătândă. Şi a trezit o dulceață plină de avânt pentru prietenul scump din Sufragerie.

Mă hotărăsc să-i fiu tovarăş de drum pe calea zilei.

U-na, do-uă, trei, pa-tru, cinci, şa-se, şap-te... păşesc odată cu el, în cadență. Drumul e lung şi mergem încet, dar am rabdare căci ştiu cât de frumoasă-i țara spre care călătorim. Douăzeci şi şase, douăzeci şi şapte... Ostaşii Groazei au rămas în urmă şi-şi flutură neputincioşi din când în când rânjetul palid. Am un tovarăş, nu mai sunt singură!...

— Bang! bang!... Ceasul mi-a spus că-i ora două şi eu m-am

bucurat răcoros, cu trupul apă lină. La vremea aceasta nu mai umblă hoții, căci somnul are numai un ochi închis. Să mai aşteptăm totuşi jumătatea lui trei, căci ziua trebuie să fie la poartă...

U-na, do-uă, trei, pa-tru...

*

Copila a adormit şi deasupra ei floarea zilei îşi deschide zâmbetul.

XII.

Orbul. Seară, pe treptele Balconaşului. Ploaie. O poveste cu Moldova.

Străbat cu picioarele goale mozaicul rece al antretului şi ies în suflarea fierbinte a după amiezii de-afară. Sub un cer albastru ieşit de soare, pământul dormitează toropit. „I-al dracului de cald!” îmi spun – îndreptându-mă spre mărul cel văratic de lângă plop ce-şi apleacă strâmb tulpina văruită alb deasupra pământului.

Mere rumene, uşor dungate. Le-am cules calde din cuibarul lor de iarbă, clocit de soare. Sunt dulci-acrişoare, c-un miez fraged şi spumos ce ți se topeşte în gură. „Eu pot să mănânc şi douăzeci!” mă laud în rând molfăind lacom din fălci adânc căscate.

Pun ochiul la o crăpătură a gardului şi mă uit în negrul ei: şura scundă e părăsită; Niculai Tărăboi nu-i pe scăunaşul lui obişnuit bătând din poloboc, iar în colțul lui, ceaunul stă mort pe pirostrii, deasupra spuzei stânse. Privesc o clipă în casa vecinului, bucurându-mă că nu mă vede; apoi, neclintirea rămânând statornică, mă deslipesc de peretele de scânduri şi intru în hucişorul zmeurei.

Soarele pătrunde furişat printre crengile încâlcite, punând pete luminoase pe culcuşurile de pământ de la fund. Mă strecor cu greu, apărându-mă de gheruțele îndărătnice ale lujerelor care mi se agață de haină şi vor să mă oprească, pe loc; bobițele cele mari şi coapte – grele de rouă trandafirie – sunt ascunse pe la fund, pe sub dantela ofilită a frunzelor. „Când te uiți la ele de departe, par închise tare la culoare – învăluite în umbră – iar când le iei în mână vezi că sunt mai deschise şi mai crude”. — E linişte dusă; se aude căzând un măr copt, ca prin somn, lovind pământul scurt şi înăbuşit. — Bun lucru e zmeura; ți se umple sufletul de dulceață şi parfum şi-ai mânca la nesfârşit, cărăbănind cu pumnii în gură.

— Fie-vă milă şi pomană!...

Glasul a sunat aproape, la spatele meu, tremurând rugător căldura adormită. Parcă vorbise liniştea din drum, destrămându-se

în văzduh deasupra gardului. Am primit în inimă, fără voie, ruga singuratică şi stranie şi m-am ridicat în sus cu mâinile deodată moarte, ascultând vibrarea vocii care se oprise: Din vale, de pe strada Rădăşeni, mi-au răspuns paşi grăbiți, dupăind mirat pe caldarâmul de piatră. „Trece un om pe drum şi orbul îi cere de pomană" – m-a lămurit încet drăcuşorul neliniştit din minte. „Hai să ne uităm printre gard".

În lumea largă de dincolo, deschisă alb în soare, trece un Rădăşan cu bondiță şi pălărie de pâslă neagră; merge repede, cu capul în jos, fără să se uite nici în dreapta nici în stânga, grăbind spre deal. În capătul gardului, pe dâmbul lui sterp, orbul a rămas cu mâna întinsă, cerşind trist inimilor de piatră.

— Milostiviți-vă pentru un biet orb sărman!...

Mi-e inima cuprinsă de-o milă strivită, privind pe ființa aceea din altă lume, dintr-o lume neagră şi pustie pe care eu n-o cunosc – care a cerut ajutor de la cei vii şi n-a primit decât nepăsarea paşilor ce trec. Mi-e şi ruşine şi neîndemână de ceea ce gândeşte orbul despre noi drumeții fără inimă care nu punem nimic în palma lui sărmană. — Îl zăresc dintr-o parte: îi văd picioarele înfăşurate în ițari şi încălțate cu opinci şi lângă el desaga de pânză cu bățul lustruit alăturea; iar prin partea astălaltă spatele lui pune o umbră neagră pe gard. Vine în fiecare dimineață, adus de o fetiță tăcută, şi şade toată ziua aici, în arşița şi praful drumului, cerşind milă c-un glas trudit. E-un moşneag trist, cu păr şi ochi albi, privind neclintit în negura dinlăuntrul lui. Îl ştiu la față, cu toate că nu m-am uitat niciodată la el, ci trec privind înainte – căci n-am nimic să-i dau. Cuvintele lui, care se roagă, mă mustră, scociorându-mi inima pentru nepăsarea mea, care nu-i nepăsare. Eu, dacă aş avea, i-aş da. Dar dacă n-am!

Inima mi se frământă disperată, în neputința ei de-a găsi ceva care să ajute pe orb. De ce n-am eu biciul fermecat din poveste? Aş plesni numai odată cu el şi în clipă bordeiul sărăcăcios al moşneagului s-ar preface într-un palat de marmură, iar sărmanul s-ar trezi deodată înbrăcat numai în aur şi-n argint, într-un jilț de pietre scumpe. De ce nu se poate ca poveştile să fie adevărate şi eu să pot ajuta pe săracul orb, ce stă aşa de umilit în cuptorul prăfos al drumului?

Oftez, cu inima grea. Pe crenguțele lor înspinate, bobițele trandafirii stau grele, luminate de soare. M-aplec şi-ncep a ciuguli iar, pe gânduri.

*

— Ce, aşa degrabă ai flămânzit? Vezi dacă nu mâncați cumsecade

la masă?

Mama asta întotdeauna vede tot. Tac chitic şi grăbesc mai departe – cu mâini sărind de nerăbdare – întinsul untului pe felia groasă de pâine. Apoi, cu ochii sclipind scump de comoara găsită în abecedar, mă reped pe poartă, plescăind fierbinte pe trotuarul uncropit. Într-o clipă sunt lângă orb, îi pun în mână darul şi mă întorc în goană, galopând pe inimă.

— Dumnezeu să-ți deie sănătate şi să te țină în mila lui!… Bogdaprosti!… Să-ți ajute Dumnezeu!…

M-ajunge din urmă, stropindu-mă parcă cu senin din cer. Mă simt uşoară, inima mi-e fulg, plutesc pe văzduhuri line, cu vântul fericirii suflându-mi înger în toată ființa. Lumea, lucrurile sunt uitate…

„Tincuța era o fetiță miloasă…”

*

Tată, hai să mergem mâine la Moldova!..

Îndată după masă, am ieşit cu toții pe scările Balconaşului, în potolirea înserării. E linişte care se odihneşte după fierberea caldă a zilei. Lumina cade după deal, în soare roş şi obosit, deasupra gardului. Teii stau neclintiți în cenuşa caldă a amurgului, ascultând țârâitul monoton al tomnițelor, care înfăşoară şi desfăşoară pânză argintie – chemând luna obosită, albă şi moale pe cerul de cuptor stins.

Tata a ridicat un deget.

— Auziți!… Cântă buratecul în tei! Are să plouă…

Ascult: un croncănit aspru se tânguie spre cer; – asta vrea să zică că nu mergem la Moldova. — Îmi închipui, acolo în vârful copacului, broscuța de muşchi verde cu guşulița albă ridicată spre Dumnezeu.

„De ce cere el apă oare?”

— Tată, de ce cere el apă?…

Mi-a rămas încă în trup uncropul încleiat al zilei. Şi-acuma încă pale de căldură îmi suflă oboseală pe gât. De când aştept să mergem la Moldova…

…………………

…După amiezi galbene şi arzătoare. Alerg pe alee spre poartă, în rochiță de olandă albă decoltată pătrat, cu pălărie de pai cu margini de piele, cu şosete căzute… Cu inima zvâcnind răsucit – strânsă, în cleşte de o presimțire neagră, aştept să apară în vale, în capătul străzii Rădăşeni, tramcarul care ne va duce la Moldova…

…Un fel de trăsură lungă, închisă, cu miros cafeniu de cal, pielărie, şi căldură stătută.

...În căsuța lui e lumină gălbie de amurg, din cauza perdelelor de doc de la geamuri; mergem legănându-ne, săltând pe canapeluțele de piele la fiecare groapă a drumului...

...Fântâna-mare: o fântână înaltă, cu acoperiş de lemn; acolo mi se pare că se poposeşte... Dacă spun Fântânele, văd o mulțime de căi înguste, ca nişte panglici albe, care şerpuiesc grăbite pe-o câmpie adâncă, sub cerul albastru asudat.

...O apă mare şi înaltă, curgând în şuvițe groase deasupra pământului. Pe unda-i clară şi transparentă, care grăbeşte mânioasă spre departe, Tanti Clemansa, într-o cămaşă lungă care s-a umflat la suprafața apei ca un balon alb, țipă făcând semne disperate cu mâinile. „A furat-o apa şi vroia s-o ducă la vale spre gura ei de la capătul pământului...”

...S-a înnămolit tramcarul în glod şi nu mai poate ieşi, cu toate sforțările cailor care trag încordat în hamuri şfichiuiți de răcnetele ascuțite ale biciului. A venit un țăran c-o pereche de boi, i-a înhămat în locul cailor şi-a scos cu linişte tramcarul din încleierea îndărătnică.

Nu ştiu de ce mi-e ruşine, ca după o înfrângere...

...Baia: un drum cu ploi pe-o culme de deal, furtuna bătucită a unei ploi privită din tăcerea de lemn a unei clase de țară, iazuri plate înmărgelate de cârduri de gâşte... şi Moldova nicăieri...

.. Podul de la Raşca. Moldova unduieşte fremătând – brâu de argint peste câmpia văii; în zarea ei aburită alb se desenează dulce siluetele „bărbaților” care se scaldă la adânc. Alerg pe prundul mărunt care întovărăşeşte Moldova în picuri de piatră...

Intru în apă; răceala tăioasă îmi trece peste picioare, înfiorându-mi trupul gol. Înaintez în unda străvezie, rănindu-mă şi alunecând pe pietrele albiei – peşti încremeniți care se oglindesc în fundul apei. Moldova îmi bate în genunchi şi vrea să mă trântească jos...

Mă uit în spre Miazăzi, departe. Moldova sclipeşte peste văi în pulberea soarelui şi freamătă cald, cu zumzet de-albine...

....

Oftez răsucit, cu adâncurile tânjind după fericirea aceea de departe, pe care o aştept de-atâta vreme. Oare ce-l costă pe tata să meargă?

— Tată, dar dacă nu plouă, mergem mâine la Moldova?

Gândul mi-a fulgerat deodată, luminos.

Tata tace. N-are ce răspunde.

— Mergem mâine la Moldova?...

— Tată, hai să mergem mâine la Moldova! Te rog, tată! Să mergem mâine la Moldova!...

În jurul lui, aşteptăm răspunsul, agăţaţi de speranţă.

— Te rog, tată!...

Ce-l costă pe tata să meargă?... De ce n-ar merge? E-aşa de simplu şi ce fericire ar fi!...

— Tată, zău, tată, hai să mergem!

— Bine... Mergem!...

— Tătuţă, ce bun eşti mata!... Vai ce bine! Mergem!...

Îl sărut pe obraji, cu inima zvâcnind fierbinte.

— Vai, ce bine, mergem!

— Mergem... dar pe jos... sfârşeşte tata neclintit, cu voce gravă.

M-am oprit pe loc, în duş de apă rece. Pe jos? La Moldova? Tata glumeşte, ori e serios?

— Ei, care merge mâine, pe jos, cu mine, la Moldova?... Nimeni?

Moldova... pe jos... nimeni... Tata glumeşte ori e serios?

— Eu, eu merg, tată! găsesc în sfârşit, sărind în sus şi prinzând aripi. Mergem, mergem pe jos!...

— Dar voi ştiţi cum se merge?

Cum se merge?

— Da, cum se merge pe jos ca să nu oboseşti.

Nu ştim.

— Ei, dacă nu ştiţi, să vă arăt eu.

Şi tata coboară de pe scări, şi-n lumina care s-a aprins la fereastra odăii naţionale, începe a păşi mare şi săltat, lăsându-se moale de la genunchi.

— Aşa... pe arcuri... ca Englejii... Numai aşa se merge fără să oboseşti.

Am rămas o clipă nedumeriţi, pe loc, privind cu admiraţie la tata. Apoi aruncându-ne-n joc, începem şi noi să ne lăţim pe pământ, ţupăit, necăjindu-ne să imităm cât mai bine pe profesor.

— Aşa, bun!... Şi credeţi voi c-aveţi să puteţi merge şapte kilometri, până la Moldova?

— Mergem!... Sigur că mergem!... Mergem la Moldova pe jos, cu toţii!...

— Tată, dar cum mergem: desculţi, ori încălţaţi?

Miti se interesează dacă trebuie să luăm desagi cu mâncare. Altcineva întreabă la câte pornim, ca să ştim când să ne sculăm. Într-un zgomot şi-o fierbere grozavă, sfătuim şi pregătim toate pe-a douazi.

Dar tata s-a urcat pe scări, spre mama.

— Să mergem să ne culcăm. Mâne dis-de-dimineață vine Chițoiu să mă ia la Găineşti pentru scândurile celea...

— Cum?

M-am oprit, cu inima răcită.

— Tată, dar cu Moldova cum rămâne? – țip înfricoşată. Ai spus că mergem!

A păşit liniştit pragul Balconaşului. Jucăria se sfârşise.

— Lasă că mergem, n-aveți voi grijă!

Mergem? Când? La anul din gard?...

*

Am rămas singură, în tăcerea paşilor care-au intrat în casă.

— Nu, nu merg să mă culc! Am să stau aici toată noaptea, până dimineață. Da' ce? Îşi bat joc de mine?

Vreau să mă răzbun pe cei care-şi râd de mine. Aş dori să răcesc, să mă-mbolnăvesc şi să mor, ca să vadă ei! — Afară e frumos şi lumină. Tomnițele țârâiesc, păzindu-mă. Nu-i nimeni. N-are de ce să-mi fie frică. Şi chiar dacă au să mă cheme, eu n-am să vreau să mă duc în casă. Am să stau aicea toată noaptea, până dimineață!

Sus, luna e galbenă şi moale, pe-un cer albastru lin. Lumina lămpii din odaia Națională s-a stins, lăsându-mă afară. E linişte mare, tăcerea pâlpâie în jur, împresurându-mă. Grădina, în colțul ochiului drept, joacă în lumini şi umbre pe după copaci şi prin tufişuri. Pe după căzi şi-n spate – unde nu văd nimic – întunericul mă priveşte viclean, suflându-mi în ceafă.

Nu mi-e frică deloc. N-are de ce să-mi fie frică. E lumină. Uşa Balconaşului e deschisă...

E tăcere mare, întunecarea se ascunde furişată, prin colțuri. Pe cer, luna se strâmbă deodată la mine, ştirbă, într-un nor verde care-o muşcă de obraji!...

— Hoo! Sălbatico! Închide uşile în urma ta!...

Vocea Bunicăi mă izbeşte, oprindu-mă în loc.

Tac, grăbindu-mă spre patul de lumină.

...Fug disperată cu rochița de vată în vântul alergării. Spaima vine după mine – moale şi fără chip – c-un pistol lung în mână.

O prăbuşire de tunet.

Glonțul m-a atins la inima, zvâcnit... şi mă trezesc tresărind, în noapte.

Se depărtează mormăind, în rostogoliri de bolovani enormi şi curge pletos şi țâşnit peste subțierea minții ridicată la suprafață. Ce-i asta?

Înțelegerea se zbate o clipă, încet, întinzând mâini slăbănoage şi deschizând ochii. Şi deodată ploaia începe a se prăbuşi potop peste întunericul meu, cufundându-mă împreună cu casa care tremură din încheieturi într-o prăpastie de trosnete şi mugete.

C-un fulger care a zbucnit alb prin fereastră, sufletul mi s-a despicat în două, în rană fierbinte şi sângerată – de jaratec umed:

— N-avem să ne mai putem duce la Moldova…

O nedreptate crudă apasă greu, aleargă, bulucind râsete de tunet în căruța de cremene a Sfântului Ilie, călcând în picioare îngerul plăpând al bucuriei mele sperate.

Când mor iar încet, în somn, ochii mi-s lipiți uscat, cu lacrimi zvântate.

*

— N-am mişcat!

— Ba chiar ai mişcat!…

— Ți-e ciudă pentru că vezi că mănânci bătaie!?

Mănânc bătaie?…

În fulger roşu, inima mi s-a stors zvâcnit, apoi a năvălit înainte, lovind.

— Poac!

— Buf!

— Poac! Poac!…

Damele s-au răsturnat, cu zgomot de trăznet de lemn. Spatele lui Miti s-a sculat şi-a ieşit liniştit pe uşa Balconaşului.

„Miti! Nu te duce! Iartă-mă!”… strigă din toate puterile sufletul milos, întins în dragoste de mamă către cel pe care-l lovisem degeaba. Furtuna ridicată însă mai zbârnâie încă în măciuca pumnilor şi nod tare cu rădăcini usturate se revoltă în spinarea detunată. Şi el mi-a tras tare al dracului!…

Ploaia plânge pe geamuri în abur jucăuş. S-a spart lumea în sufletul meu şi nimic nu mă mai poate alina. Cerul de cenuşă s-a coborât peste mine, apăsându-mă speriat. Unde să-mi ascund nenorocirea, care se zbate sughițat, să n-o vadă nimeni?

*

Huruind gros pe pietrele străzii, căruța cea mare, rusească, cu roți enorme – trasă de caii cei galbeni ai lui Nenea Vasilică — porneşte pe poartă, la vale, mânată de Teofil. Noi, asudați, cu inima bătând rupt, ne repezim pentru a nu ştiu câta oară la privată şi alergăm să ajungem din urmă pe tata şi pe Lia care-au pornit la vale, pe cărăruşa de lângă grădina lui Arghirescu. Mergem pe câmp, spre

lutăria cea mare de lângă strada Petrari. Ne coborâm în umezeala plină de trestii şi buruieni a Clopoţelului şi mărginim Balta Ţigănimii – în care copii murdari pocnesc din picioare, împroşcând apă puturoasă. Stradă necunoscută, cu case cocoţate pe dâmburi... purcei, danci, garduri dărăpanate...

În sfârşit, dăm în drumul Tâmpeştilor, unde şoseaua se înalţă în pântece rotund spre-un plop singuratic pe culmea dealului şi unde – mică – ne aşteaptă căruţa cu Teofil.

Ne repezim şi ne suim în hop, cuibărindu-ne cu chiote pe fânul elastic, suspinând că în sfârşit pornim hurducat spre Moldova, pe drumul străjuit alb de pietrele kilometrice de pe margini.

Tata stă lângă Teofil, dinainte. În pântecele căruţei, noi ceilalţi ne hârjonim ţipând, pândind necontenind vârful drumului care creşte lung înspre răcoare.

E cald. Soarele, neclintit în drumul lui înspre Apus, ni se scoboară pe capete, aurindu-ne fierbinte. Cerul e albastru înfierbântat – viorică aburită – cu câte-un nouraş creţ, de pânză de păianjen. Din urmă praful se ridică mărunt, jucând în pulbere peste noi. Teofil dă bice cailor şi se pleacă din când în când pe-o latură, supraveghind roţile; de-o parte şi de alta, prăpăstii de perete pietruit lunecă la vale, ameninţătoare.

— Un han vechi!... strigă tata, arătând cu mâna.

Pe-un deluşor, în mâna stângă, o casă dărăpănată îşi deschide larg braţele descurajate ale porţilor. O lăsăm în urmă, pe coada măturată a şoselei.

„Oare mai este mult?"

Începem să ne mişcăm, purtându-ne oasele amorţite. Drumul e tot la fel, cu câte-o cotitură mică, cu câte-un copac singuratic, cu câte-un gard de gospodărie tăcută. Căldura creşte, clocotind în noi, alintându-se fericit în apa răcoroasă care trebuie să apară la orizont.

Şi deodată, priveliştea s-a schimbat. Căruţa a încetinit pe-o vale bătucită, mărginită de sălcii. Coborâm, ocolim într-o parte şi brusc apare înainte o dungă de argint mişcător, sub o zare orbitor de luminoasă.

Căruţa apucă la goană – eu cu Miti îmi scot în fulger ghetele – şi-ndată Moldova apare înainte, curgând în trei falduri grele de apă, pe-ntinderea şesului.

Şi-aici începe povestea:

Tata cunoştea de mult un vad în braţul cel Mare al Moldovei. Când am ajuns pe prundul alb, duruind cu căruţa pe scrâşnetul pieselor,

nu ne-am oprit ci am trecut mai departe, intrând cu roțile în apa fratelui cel mic. Apa a murmurat nemulțumit, dar ne-a lăsat să trecem. Dar nu era destul. Trebuia să ajungem până la brațul cel mare şi lat. Am trecut cu bine şi pe fratele cel mijlociu. Apa a fremătat furioasă, dar nu ne-a făcut nimica. Şi-acuma, iată-ne în fața valurilor celor mari, care mormăiesc furtunoase, în vreme ce-o salcie pletoasă ne priveşte dulce de pe malul celălalt, făcându-ne semn să venim.

— Aicea este vad – a hotărât tata.

Şi căruța a intrat în apă, în vreme ce furtuna valurilor ne-a cuprins din toate părțile c-un răget tare şi sălbatic. Caii înaintau cu greu, fricoşi. Iar noi copiii tăcusem, ținându-ne crispat cu mâinile de marginile carului. Apa țipa ascuțit, repezindu-se. Şi urechile parcă ne asurziseră deodată, ca-n vis. Iar cerul parcă se amestecase cu apa, într-acelaşi abur alb.

Atunci, deodată, în fulger, fără să înțelegem cum, căruța s-a surpat în adânc şi caii au intrat până la gât în apă. Noi am țipat şi ne-am repezit.

— Stați pe loc! a strigat tata cumplit în aceeaşi clipă, încremenindu-ne.

Iar Teofil s-a opintit din răsputeri şi-a întors în clipă caii în loc. Hățurile s-au rupt. Iar căruța s-a întors pe-o parte, cumpănindu-se.

Ne-am trezit în apă până la brâu, înălțați ca lumânările de groază în căruța înecată. Apa sforăia în jur, aruncându-se cu mânie asupra noastră, ca un balaur ce-ar fi vrut să ne înghită. N-am mai ştiut când Teofil ne-a luat pe rând în cârcă şi ne-a coborât pe mal. Eram moi şi priveam aiurit la căruța care se răsturnase cu pântecele în sus, în vreme ce mațele ei de paie pluteau la vale, pe apă.

*

Când am privit treaz în lumina limpede a asfințitului, am început a râde. Trecuse parcă o ploaie cu furtună. Şi numai zgomotul ei depărtat ne mai stăpânea încă slab în urechi. Priveam la fusta de lână a Liei care atârna grea ca plumbul, făcând-o călugăraş cu haina până în pământ.

— Şi când te gândeşti că nici măcar nu era mai bine pe malul celălalt.

Tata stupeşte cu ciudă, uitându-se la Moldova care curge lin, în soare, sub salcia bătrână.

— Ceasu' rău!... spune Teofil.

Baia a fost caldă şi bună, ca niciodată. Şi-ntr-o animație şi veselie

extraordinară, am mistuit într-o clipă pârjoalele îndoite cu apă şi pâinea plouată – scăpate de Teofil de la înec.

Numai ghetele mele şi-ale lui Miti au rămas duse pe apa Sâmbetei.

XIII.

Circul, dragostea mea cea mare.

De pe canapeluța cea roşie din Balconaş, mă uit cu disperare pe geamurile plânse de picurii repezi; livada a dispărut aproape sub ceața ploii; contururi vagi a umbrelor bine cunoscute mie mă privesc deznădăjduit: fântâna cu acoperiş de tablă roşie, tufele de hurmuz, rețeaua fantastică a copacilor, în fund trunchiul uriaş al ulmului bătrân... Plouă. Cerul s-a rupt parcă, prăvălind asupra noastră toată apa lumii. Aleile sunt inundate, pârâiaşele grăbite pornesc la vale pe şanțul pietruit din fața casei. Sună ploaia cu muzică furtunoasă de plumb, notele ei repezi bat viforos în pământul zemuit şi înspumat. Plouă; şi astăzi e ultima reprezentație a circului Sidoli... Inima mi-e plină de lacrimi; o durere ascuțită se frământă şi se zvârcoleşte în mine. Nicio rază de lumină, nicio nădejde; peste tot cenuşiu, ca şi în sufletul meu. Timpul trece, acuşi se înnoptează şi nu ne vom putea duce la circ, la ultima reprezentație de anul acesta... Nu ne vom putea duce la circ... Mă uit cu disperare la curgerea îndărătnică şi nu-mi vine să cred. „Nu, nu se poate; trebuie să se întâmple o minune, să stea ploaia, să se zvânte pământul şi să mergem la Circ. Nu se poate altfel, pentru că e cea din urmă reprezentație, pentru că Circul pleacă şi n-am să-l mai văd poate niciodată...”

Mă zbat în arsurile îndoielii şi ale neliniştei. De ploaia aceasta, care nu mai vrea să contenească, atârnă fericirea vieții mele.

*

Minunea s-a întâmplat. Ies din casă împreună cu Miti să inspectăm vremea. Aerul e umed şi curat, călcăm cu oarecare nelinişte pe pământul moale. Ploaia s-a îndesat neagră spre Miazăzi, dar cerul a rămas încă întunecat, peticit cu borte de senin.

— E foarte bine, spun eu cu voce nesigură. Ploaia a stat şi nici nu-i prea glod...

— Da, răspunde Miti, trăgându-şi cu greu picioarele încărcate de pământ. E foarte bine.

Merg degajată, ferindu-mă să mă uit în jos. Vremea e minunată şi sunt foarte încredințată că vom merge la Circ. Amândoi suntem

siguri că vom putea merge la circ. Totuşi ne păzim să ne uităm unul la altul, căci ne temem să nu citim în ochii celuilalt îndoiala chinuită şi fricoasă pitită în fundul sufletului.

Ieşim pe poartă.

Drumul e pustiu. Pe cafeniul lui umed trăiesc doar ochii strălucitori şi melancolici ai bălților. Zarea e obosită, curge în depărtări. E linişte. Pământul se odihneşte de truda ploii. Numai cerul rostogoleşte amenințări prin balaurii lui uriaşi. Ne uităm cu frică la norii fantastici care se nasc, cresc, se întind, se lățesc, amenințând să cuprindă toată lumina; apoi se rup, se împrăştie, se topesc ca apoi să apară din nou, mai furioşi.

— Da, nu mai plouă, spune Miti, domol. Cred c-avem să ne putem duce.

Tresar, aruncând o privire piezişă. O picătură de nor a căzut, spărgând oglinda liniştită a bălții.

*

„Se poate întâmpla să plouă din nou – cuvântă glasul înțelept al tatei. Şi apoi, chiar dacă vremea s-a linişti definitiv, e glod…”

Nu mai ascult. Concluzia mă zdrobeşte, sub cruzimea ei. Aş vrea să spun ceva, dar nu pot. Un nod dureros şi tare mi-a astupat vorbirea. Privirea mi se duce departe, înstrăinată; inima mă chinuieşte, mi se zbate disperată… Nu mergem la Circ, nu mergem la Circ… M-am năruit şi de sub dărâmături n-a mai ieşit cu viață decât disperarea mea fără margini.

„Ce este, Profiriță, de ce nu mănânci? – mă întreabă călăul meu, privindu-mă amuzat. Să ştii că dacă nu mănânci, nu te iau la Circ. Şi nici pe cei cu ochii roşii nu-i iau. Eu numai cu oamenii vrednici şi curajoşi vreau să am de-a face”.

Toți din jur râd. Îi privesc cu neîncredere, ştergându-mi lacrimile. Ce cale spinoasă mai am de străbătut până la dragul şi îndepărtatul meu Circ!… Câte îndoieli şi câte obstacole. Inima ştie şi oftează asupra necazurilor ei.

*

Mergem la Circ! S-a hotărât definitiv. Mă învârt prin casă, ies pe-afară să consult cerul, intru din nou. N-am putut să mănânc nimic. M-am îmbrăcat de mult, sunt gata cea dintâi şi aştept cu nerăbdare să plecăm.

„Doamne, Dumnezeule! De când au început să se îmbrace şi n-au mai isprăvit. Dacă începe să plouă din nou?”

Ies afară şi întind mâna. Nu se simte nicio picătură. Dar norii sunt

cam întunecoşi. Ar fi bine să pornim mai repede.

— Tată, oare n-avem să întârziem? E opt şi aproape jumătate.

Mă frământ de colo până colo, parc-a intrat un vierme în mine. O nelinişte gâdilată îmi taie răsuflarea; mi-e rău, mă doare stomacul.

În sfârşit, iată-ne porniți. Scoborâm pe strada Rădăşeni, unul câte unul. Întunericul calcă prin bălți şi bâjbâie drumul prin noapte.

— Asta-i vreme de ieşit din casă? – zice tata – Poftim! nici nu văd pe unde calc. Ar trebui să ne întoarcem înapoi.

Eu merg în fruntea tuturor; nerăbdarea îmi dă aripi. „Mergem la Circ. Ne ducem la Circ...” O fericire fără margini se zbate în mine. Nu-mi vine să cred. Într-adevăr, ne ducem la Circ? Nu mi se pare mie? Mergem spre acea lumină, muzică şi emoție iubită? Nu-mi vine să cred. E prea întuneric, e prea departe fericirea mea... Câte nu se pot întâmpla? Cine ştie... Poate Circul a plecat, poate în astă seară nu se mai dă nicio reprezentație, poate ajungem prea târziu şi nu mai găsim bilete... Câte nu se pot întâmpla în drumul acesta întunecos şi lung spre bucuria mea.

Grăbesc pasul, fără voie, împinsă de zbaterile inimii.

„Dă, Doamne, să fie Circul acolo, să fie bilete, să putem intra, să nu ni se întâmple nimic pe drum.” Mă rog cu ardoare, mă rog cu disperare, mă rog cu durere.

Drumul e întunecos şi lung, dar în capătul lui străluceşte şi cântă dragostea mea, Circul meu scump...

*

Un zgomot asurzitor ne întâmpină. Iarmarocul trăieşte, cântă, țipă, pocneşte, scârțâie, se învârte, sclipeşte şi fulgeră prin miile lui de lumini multicolore... Suntem luați de valul inform de oameni, duşi, ghiontiți, smunciți... Vârtejul nebuniei ne lasă la porțile circului: ciupercă uriaşă, închizând în umbrela-i veche şi cercată de vremuri toate minunile copilăriei mele. Sunt fericită şi amețită: visul meu se îndeplineşte după pragul acesta pe care îl calc, în arena moale, pistruiată cu talaş. Primesc şi recunosc mirosul caracteristic de umezeală, grajd şi lemn... O femeie cu ghete înalte şi rochia scurtă, cu zbârciturile feței acoperite de suliman, ne conduce respectuos la fotoliile rezervate.

— În rândul al doilea, ne îndeamnă tata, ca de obicei; să nu ne stropească cu țărână copitele cailor.

Mama aprobă, dar noi copiii nu vrem; nu putem concepe să stăm la circ în alte scaune decât în cele din rândul întâi. Mă aşez cu mândrie şi evlavie pe scaunul de pluş roşu. Mă uit în jur: spre fundul

circului lumea e din ce în ce mai deasă, rezervatele sunt mai toate goale. Familia noastră ocupă aproape un sfert din cercul primelor scaune. „Săracii, cei de la galerie, cum trebuie să ne invidieze!”, mă gândesc eu cu plăcere.

Muzica militară, cucuiată sus pe-o estradă de scânduri, a început deodată să cânte şi să izbească din talgere şi din tobă. „Uvertura!” tresar eu cu inima bătând.

— Tată, dă-mi şi mie te rog programul, că se începe!

Urmăresc cu lăcomie înşiruirea de numere extraordinare, pândind în acelaşi timp fluturarea perdelelor de catifea, care vor da drumul în arenă eroilor mei.

1. Ouvertura.
2. Poutpouri naționale.
3. Vals.
4. Cai în libertate.
5. Intrare comică de clovnii Săulescu şi Mărculescu.
6. Trio american.
7. Monsieur Georges, bare fixe şi trapez.
8. Intrare comică... etc. etc.

Sunt şi *Chinejii* mei, şi *Mister Jacques,* Jokeul decorat de Țarul Rusiei cu medalia de aur, şi *Marinarul* care ține tunul în dinți şi *Baletista* pe sârmă şi *Contesa Ladytzka* şi în sfârşit şi numărul săritor al lui Săulescu.

— Este şi pantomină la sfârşit, mamă!

Sunt nerăbdătoare; scaunul meu se frământă şi geme sub mine. În sfârşit, perdelele tainice se dau într-o parte şi-n arenă năvălesc câțiva cai tineri, în ritmul săltat al unui galop. Spectacolul începe şi eu mă cufund în lumea aceea minunată.

Totul mi-e familiar; cunosc fiecare număr, fiecare figură. Domnul Director, cu mănuşi albe şi mustață neagră răsucită, conduce – pleznind din bici – obişnuitele sărituri şi învârtituri ale cailor. De câte ori alergătorii îmi trec pe dinainte, am fără voie o mişcare de apărare îndărăt şi apoi biciul omului în frac plezneşte prea tare. Când caii ies unul după altul, şchiopătând în două picioare, conduşi de zâmbetul triumfător al domnului Director, am un suspin de uşurare. Nu prea îmi plac mie caii; totuşi îmi pare rău că un număr al programului s-a isprăvit.

Muzica a tăcut. În arena goală năvăleşte zgomotul fardat şi naiv al clovnilor: *Mărculescu* şi *Săulescu.* Îmi salut prietenii cu toată ființa, înălțându-mă pe cât pot în scaunul meu. Marculescu „clovn rece

englez”, e strălucitor în costumul său de catifea, bătut în paiete; Săulescu, „cel mai mare clovn italian din lume”, râde prin gura largă a jiletcei sale care-i spânzură până la genunchi, prin botul nesfârşit al ghetelor lui enorme, prin toată ființa lui slabă şi uscată. Zâmbesc fericită şi râd pe cât pot mai inteligent şi înțelegător de câte ori privirea lui Săulescu alunecă peste mine. Aş vrea să ştie că eu sunt cea mai mare admiratoare a lui, că, pentru a veni la Circ să-l văd, aş fi în stare să fac orice sacrificiu.

Numărul al treilea îşi stinge zâmbetul. Muzica porneşte din nou. Sus, în vârful circului, Monsieur Georges lucrează la trapez. Cu o agilitate care mă înfioară de admirație, se învârte, se suceşte, luând toate pozițiile posibile pe îngusta bară a aparatului. Lucrează fără rețea, astfel că orice mişcare greşită i-ar fi fatală.

— Ce grozăvie! spune mama care nu aruncă decât câte o scurtă privire din când în când spre zvârcolirile lui Monsieur Georges. Nu înțeleg ce caut la Circ. Am să mă îmbolnăvesc de inimă!”

Eu n-am destui ochi ca să privesc mai bine. Sunt într-o încremenire crispată şi avidă. Uite-l: acuma s-a aşezat orizontal pe bara trapezului şi şade nemişcat şi țeapăn cu mâinile de-a lungul trupului, în echilibru. Muzica a amuțit. O clipă, nu se aude nici cel mai mic zgomot. Apoi, deodată, un strigăt înăbuşit unduieşte mulțimea: Acrobatul a oscilat şi-a lunecat cu capul în jos, de-a lungul barei, oprindu-se ca printr-o minune în vârfuri. În acelaşi moment. Publicul se mişcă admirativ şi uşurat. Îmi dau drumul inimii care stătuse pe loc. Figura asta m-a umplut de spaimă.

Numerele se succed unele după altele, în vârtej, aruncând peste făptura mea mititică vraja lor luminoasă…

— Tată, te rog să iei o carte poştală…

Îmi întorc într-una privirile asupra lui Mister Jaques, care înaintează încet spre noi, făcându-şi cu greu loc printre rândurile dese de oameni.

…Aş vrea să spun aşa tatei, dar nu îndrăznesc. Mi-e ruşine penibilă să nu iau nimic de la Jokeul elegant cu cizme de lac şi şapcă roşie care se pleacă spre noi, politicos:

— Nu poftiți?…

Tata se uită la mine, scoate o băncuță şi ia o carte poştală.

În arenă, Mărculescu a apărut cu cele trei gâşte năzdrăvane ale sale: „Domnul Ghiță, Doamna Marghioala… şi Domnişoara Fifi…” cum cântă el publicului pe-un ton trăgănat care stârneşte întotdeauna râsul. Mă uit cu mirare, pentru a nu ştiu câta oară, la

figurile complicate pe care le execută tacticos copiii lui Mărculescu. Nu pot înțelege ce legătură e între căpuşorul lor cât o nucă şi săriturile, învârtiturile şi desenele grele pe care le fac la o simplă mişcare de baghetă a stăpânului lor. Mi-s dragi şi-aş dori din tot sufletul să fie ale mele.

— Domnul Ghiță, Doamna Marghioala şi Domnişoara Fi-fi!… Pot şi eu să spun ca Mărculescu!…

Ce vine acuma? A! Baletista pe sârmă. Orchestra a început să cânte „Mimi d'amou", valsul după care dansează întotdeauna Miss Ella. Iat-o! Înaintează surâzătoare, în costumu-i vaporos, făcând bezele şi zâmbind grațios publicului. Mă uit să văd pe Domnul Aristide, care, – ştiu eu de undeva, – nu lipseşte nici de la o reprezentație la care apare Miss Ella. Îl înțeleg… Mă uit cu admirație la salturile mortale pe care le face în vârful picioarelor, la fâlfâirea elegantă a volanelor albastre presarate cu fluturi argintii. Cine n-ar vrea să fie în locul ei?…

Mă trezesc din visul meu. August Prostul, cu palma lui albă cusută în mijlocul spatelui, a intrat cu două umbrele: una de ploaie şi alta de ninsoare – cum spune el. Pe cea de ninsoare o pune cu grijă într-un colț al arenei; umbrela se moaie din încheieturi şi cade mototol la pământ, ca o cârpă. Râd cu poftă, fără voia mea, cu toate că în gând îmi spun că acestea sunt glume grosolane, care nu merită să le iei în seamă când îl cunoşti pe Săulescu.

Ultimul număr al părții întâi, ca de obicei, e rezervat Domnului Director al Circului. În mare ținută, cu țilindru şi mănuşi albe, soseşte țeapăn pe calul său favorit, Sultan. *„Înalta şcoală",* cum e intitulat numărul; defilare solemnă în pas de dans, ieşire impresionantă; Sultan păşeşte mândru în cele două picioare de dinapoi, Domnul Director salută şi mai mândru, cu țilindrul său strălucitor.

Pauză. Lumea se mişcă, vorbeşte, râde. Unii se duc să viziteze grajdul celor treizeci de cai ai circului Sidoli. Alții caută să ajungă până la tablaua cu răcoritoare – purtată de-un băiețel cu şorț albastru. Eu nu fac altceva decât să aştept să se-nceapă din nou.

— Acuşi vin *Chinejii,* mamă, spun eu fericită.

— Urâții aceia? Mai bine n-ar mai fi! – zice mama cu obidă. Când îi văd cum se chinuiesc, îmi vine rău!

Nu răspund nimic. Mă uit spre perdelele de catifea, să văd de n-oi zări pe vreunul din „urâții" aceia pe care nu-i poate suferi mama. Mă frământ pe scaun; pauza asta e nesuferit de lungă.

Muzica a izbucnit pe neaşteptate. În sfârşit! Mă aşez mai bine în fotoliul meu, c-un oftat de uşurare.

— Nu-ţi fie frică, Profiriţă! Nu vezi ce ochi de copil are? Dă-i o bucăţică de covrig.

Elefantul, namilă cenuşie, calcă moale şi greu în arenă, încârjoind spre mine nasul lung de carne.

Când îi întind timid darul, el e departe. S-a răsturnat în mijlocul circului, cu stâlpişorii lui dolofani în sus.

Mie animalele nu-mi plac. Mi-e milă de ele şi nu pot mai ales suferi mirosul greu de grajd şi sălbăticiune.

...Ursuleţi negri şi albi se joacă dându-se cumpăna şi sug lacom lapte din biberoane... O cămilă jigărită, cu gheb atârnând pleoştit într-o parte... când se pune în genunchi mi-e frică să nu i se frângă picioarele subţiri...

— Am să-ţi cumpăr de cinci bani şocolată şi-am s-o mănânc tot eu!... August Prostul se dă pe lângă „Domnul Costică” care stă în mijlocul arenei cu mâinile la spate.

A! Iată pe Mărculescu: vine foarte aferat c-un geamandanaş ca de păpuşă în mână.

— Au revoir, Domnule Costică! Plec în voiaj!...

Dar nu pleacă. Pune rămăşag pe o sută de lei că va sări peste scaunul ce-l are în faţă.

— Uite, vezi? La una două trei... cip! Zbor dincolo. Înţelegi?

Îşi face vânt...

— U-na! Do-uă!...

Din fundul circului, a apărut Săulescu. Vine furişat, îşi lasă la intrare galoşii şi trece în spatele săritorului.

Iată-l parodiind pe Mărculescu, făcându-şi şi el vânt din toate puterile, sărind însă ca o minge de gumă, cu hainele şi cu părul pălălăind în vânt.

— Trei!...

Săulescu, în aceeaşi clipă, sfâşie o bucată de pânză pe care o ţine în mână, sare în fulger în galoşii lui uriaşi şi înainte de a avea ceilalţi vreme să se întoarcă dispare în umbra perdelelor.

Mărculescu a rămas încremenit. Apoi, încredinţându-se că nu mai este nimeni în afară de el şi tovarăşul lui în arenă, începe a râde, ruşinat.

— Vai! Domnu’ Costică! Ce ruşine!

Învinovăţitul protestează cu indignare.

Cum se poate una ca asta?

— Lasă, lasă! Nu-i nimic. Se-ntâmplă! îl consolează Mărculescu, bătându-l prieteneşte pe umăr.

Scena se repetă. De data asta, domnul Costică se hotărăşte să ia locul lui Mărculescu. A patra oară, a cincea oară, a şasea oară, Săulescu îşi bate joc de cei doi; până când a şaptea oară e prins.

Circul clocoteşte de râsete. Pe mine m-a apucat crampele de-atâta zvârcolit.

— Straşnic actor! spune tata răsuflând din greu după atâta hurducat. E cel mai bun clovn, pe care l-am cunoscut de când trăiesc!

Într-adevăr, e imposibil de descris mimica şi mişcările smuncite şi graţioase de-un comic genial ale lui Săulescu. Numai cât îmi aduc aminte şi mă pornesc iar pe râs.

— Linişteşte-te, Profiriță! îmi spune mama, plecându-se îngrijată asupra mea. Să nu-ți vină rău!

— Mă doare pântecele de-atâta râs! oftez eu fericită.

Încetul cu încetul, zgomotul s-a alinat. Publicul întinde curios gâtul spre tunul enorm pe care-l târăsc în arenă slujitorii circului. Îmi astup dinainte urechile, cu bătăile inimii oprite, aşteptând cu nerăbdare şi cu frică bubuitura sfârşitului… Tunul se ridică încet, pe pârghii de funii, valeții trag din răsputeri… încă puțin… Aşează tunul pe dinții marinarului, cel mai puternic om din lume. Gata! Îmi apăs cu toată puterea degetelor în urechi… O flacără şi-un tunet înspăimântător care mă cutremură, mă asurzeşte, mă rupe. Rămân istovită în colțul meu de scaun, fără să am puterea să-mi scot degetele din urechi. „De ce numaidecât să pocnească aşa de tare?”…

*

— Profiră! Ki-ki!…

Lia râde spre mine, făcând din ochi.

Nu răspund. Inima mi s-a încâlcit fierbinte şi zvâcneşte tare şi neregulat; pe program urmează *Chinejii,* numărul meu de predilecție.

Livrelele roase au desfăşurat în grabă în arenă un covor vechi cu desene arăbeşti şi-au început a aduce tot felul de obiecte curioase. Le cunosc pe toate: cele trei piedestaluri în fund, în fața cortinei: cel mai înalt la mijloc, cele mai joase pe laturi. Cuțitele şi scândura în stânga; farfurioarele şi vărguțele în dreapta; iar scăunaşele şi măsuța mai la o parte, că nu e încă nevoie de ele.

Muzica a început o melodie trăgănată, în ton trist.

— Chinejii! Vin chinejii!…

— Miti! Acuma urmează Chinejii!…

Inima mi se crispează de neliniştea aşteptării; clipele se lungesc, se-ngreunează, încremenite parcă. Fanfara cântă, lumina străluceşte...

Lovitura: uşa cu perdele de catifea a zvârlit în arenă o ceată pestriță de oameni mărunței, cu pielea galbenă şi nasul turtit. I-am primit în ochii şi sufletul meu ca pe-o fericire fierbinte şi grea. Îi urmăresc cu privirea arzătoare, fără să pierd nici cea mai neînsemnată mişcare a lor.

Cei trei Chineji mai mititei s-au urcat pe piedestalurile lor. C-o încetineală încordată, capul lor cu buze umflate şi ochi drepți se răstoarnă pe spate, alunecă la vale de-a-lungul trupului şi ajuns jos iese la iveală, privindu-ne normal. Picioarele au rămas sus, înțepenite depărtat; restul trupului s-a lipit de ele; iar capul parcă-i ceva străin, pus de cineva acolo. Urmăresc cu răsuflarea oprită mai ales pe chinezul de pe piedestalul din mijloc; figura pe care o face e ceva nemaipomenit. Se îndoaie pe spate, ajunge cu capul până la călcâi, se pleacă mai jos, tot mai jos, până deasupra unei măsuțe scunde pe care se află o garafă cu apă. În poziția asta răsturnată, cu capul mai jos de podeaua pe care-şi sprijină picioarele, apucă garafa, toarnă apă şi bea. Sunt în culmea entuziasmului, cu sufletul umflat de o mândrie care parcă-i a mea. Mă uit în jur şi mi se pare că lumea nu-şi dă seama îndeajuns şi nu aplaudă cum se cuvine asemenea minune. Pentru mine nu există un lucru mai „îngrozitor”.

Îmi îndrept ochii fierbinți spre stânga, unde Chinejii cei mari au început a arunca cu cuțitele.

— Tată, dar oare nu s-ar putea să greşească?...

Aş vrea să întreb. Cu toată încrederea tare pe care o am în idolii mei, dar tot îmi îngheață sufletul când privesc la ploaia de cuțite, care zboară unul după altul, înfigându-se adânc în lemn. Cum de nu se tem Chinezoaicele? Mai ales când îşi pun gâtul descoperit şi stau nemişcate aşa, în vreme ce vârfurile se înfing drept lângă carne. Dar parcă tot mi se pare că le tremură nările şi că sângele li s-a scurs fricos spre inimă din fața lor palidă.

În dreapta, Kiki cu încă doi frați ai lui au început a învârti farfurioarele. Le-au potrivit în vârful vărguțelor lungi pe care le țin pe podul palmei. C-o mişcare abia simțită le învârt sfârâind că nici nu se mai zăresc, în vreme ce cu trupul fac mişcări de gimnastică. Uite-l pe Kiki, care e cel mai îndemânatic. S-a lăsat tare pe piciorul drept, în fandare laterală, a trecut mâna printre picioare la spate ținând în palmă multe vărguțe. Apoi, se pleacă înainte cu mâinile sucite în sus,

se încovoaie în arc, sprijinindu-se în cap, cu farfurioarele lucrând de zor.

Ce frumos e Kiki! Nu seamănă cu fraţii lui. Are nasul drept, faţa lungă şi buzele nu prea groase. E palid şi ochii i se întind dulce spre tâmple, mai puţin ca la ceilalţi. E înalt şi subţire. Mă uit la el cu inima furnicată. Cum aş vrea să se uite odată la mine.

Numerele se perindă repede unele după altele, fără oprire. Parcă toate le fac în fugă. De-abia au isprăvit jongleurii, că în cealaltă parte a circului alţi doi s-au spânzurat de cozi şi se leagănă încolo şi-ncoace, întinzând greu funia de care sunt atârnaţi.

Vai de mine! Ce grozav! Mă uit numai cu coada ochiului, crispându-mă. Faţa li-i întinsă cu pielea trasă în sus. Mi-e milă, îmi face rău. Dacă li se rupe părul?

Li s-a dat o masă pe care au luat-o şi-au pus-o între ei, sprijinind-o cu picioarele. Li s-a mai întins două scaune pe care s-au aşezat. Stau la masă, toarnă vin în pahare şi beau. Şi se balansează într-una, lung, încolo şi-ncoace.

Au dat drumul mesei şi scaunelor. Ce-au să mai facă? Doi Chineji mititei se reped deodată, se-aruncă în sus şi-i apucă de picioare. Iată-i atârnaţi de cei doi, trăgându-le mai tare părul, întinzându-le parcă rânjit pielea pe dinţi. Nici nu mă mai uit. Mama priveşte în altă parte, obosită.

— Vai, Miti, chiar aşa!... De ce mai trebuie să mai facă şi asta?...

A! Ultima figură, care îmi place foarte mult: un chinez mititel şi cârn, agăţat cu coada de-o sârmă înclinată, traversează circul de la un capăt la altul, într-un strigăt ascuţit.

— Haooo!...

Chiuie sălbatic, alunecând în vârtej, spre mine.

Mă feresc, râzând timid. Publicul aplaudă, entuziasmat.

*

— Păcat că n-a fost Chinezul cel bătrân care scoate un castron de porţelan dintr-unul mai mic. Acela face toate paralele!... zice tata către domnul Chiţoiu.

În arenă, Mărculescu tot scrie câte-un număr pe-o tăbliţă neagră, îl arată publicului şi-apoi îl şterge. Îl privesc cu indiferenţă; inima mi-e plină încă de minunile oamenilor cu cozi împletite; înaintea ochilor îmi joacă încă cuţite aruncate, farfurioare învârtindu-se, corpuri legănându-se...

Muzica a început din nou, zbârnâind gros din tromboane şi şchiopătând strident din trompete. Contesa Ladytzka, pe calul ei alb,

îşi tremură cerceii lungi în salturile zburdalnice ale armăsarului. Face înconjurul circului, măreaţă, stăpânind într-una smunciturile calului. Atâta. Întotdeauna aştepţi să mai facă şi altceva. Să sară măcar peste-un obstacol.

— Asta trebuie să fie nevasta Directorului…

O aplaud moale, de complezenţă.

Acuşi vine Săulescu. O dragoste caldă şi duioasă îmi umple sufletul, la gândul săriturilor nemaipomenite, extraordinare, pe care le voi vedea acuşi. Numărul acesta săritor al lui Săulescu, cred eu că-i unic în lume. Nu-i posibil ca să mai sară cineva aşa de grozav, toţi ceilalţi pe care i-am văzut până acuma, sunt departe de salturile eroului meu, ca de la cer la pământ. Săulescu e un fenomen. Sunt mândră de el, de-abia aştept să-l văd apărând, să se avânte şi să sară.

În sfârşit. Pregătirile emoţionate; se instalează trambulina şi se aşează unul lângă altul doi cai, în mijlocul circului.

Iată-l şi pe Săulescu; altul decât acel de mai adineaori; a lepădat haina şi masca de clovn. E om ca toţi oamenii, serios, cu un aer de suferinţă pe faţa-i osoasă şi slabă. E Săulescu cel de demult, aşa cum l-am văzut întâia oară, la „Arenă”. Îl aplaud cu disperare.

S-a înclinat fără zâmbet, apoi s-a retras înapoi, până în fundul intrării cu perdelele de catifea date în laturi. Vine în fugă, sare pe trambulină, zboară pe deasupra celor doi cai alăturaţi şi cade în picioare la celălalt capăt al arenei – între cei doi oameni care-l aşteaptă ca să-l sprijine la nevoie.

Dar asta nu-i nimic. Aştept cu entuziasm salturile cele grozave de la sfârşit. Trei cai, apoi cinci cai, după aceea şase şi în sfârşit şapte. Şapte cai! Nu este nimeni pe lume care să poată executa un asemenea salt!

Săulescu îşi dă vânt ca de obicei, sare pe trambulină şi traversează spaţiul ca o săgeată pe deasupra celor şapte cai şi cade în picioare după ce a făcut două salturi mortale în aer. Aplaud, aplaud cu disperare, până mi se înroşesc mâinile, urmărind cu o privire entuziastă pe eroul acestui număr, care se înclină fără zâmbet, stăpânindu-şi cu mâna zbaterile pricipitate ale inimii.

Cel din urmă salt şi cel mai teribil. O cămilă, pe spatele căreia stă călare un om, care ţine un cerc în aer, deasupra capului. Săulescu traversează în poziţie orizontală acest cerc şi cade în picioare, după ce a făcut mai multe tumbe în aer. Furtună de aplauze; lumea e încântată.

Mă uit cu dragoste şi cu strângere de inimă la trupul lui slab, la obrajii săpaţi, la părul care-i cade obosit în ochi. Oare e adevărat că-i oftigos? Dacă sare într-una aşa de grozav! Toţi gimnasticii de la circ sunt oftigoşi şi îmbătrânesc repede. Uite ce cute adânci are Săulescu în jurul gurii şi ce privire tristă au ochii lui! Şi doar n-are mai mult de douăzeci şi patru de ani; acum patru ani când l-a întrebat tata la „Arenă” ce vârstă are, avea douăzeci de ani…

August Prostul şi glumele lui copilăreşti…

Dansatoarea pe sârmă…

Numerele s-au isprăvit. Consult programul; nu mai este decât Pantomina de la sfârşit.

…Lumină gălbie, învăluită în ceaţa ceasului târziu… Costume fantastice care îmbracă trupuri cunoscute. Recunosc în personagiile pantominei pe toţi artiştii circului. Balet de vis în care Săulescu e prima dansatoare; îşi ridică picioarele sus, sus de tot, punându-le pe rând în capul celui dinainte… Un han la vreme de seară, un chinez călător gâtuit de-un hoţ… O execuţie pe-un trunchi acoperit cu catifea roşie, o procesiune funebră în care Săulescu cântă pe nas, popeşte. Îmi astup ochii în clipa în care călăul repede paloşul să despartă capul de trup. Ştiu bine că nu-i adevărat, dar îmi face rău. Mai cu seamă că ridică cu atâta meşteşug capul condamnatului întins pe-un cerşaf alb, că pare într-adevăr că e decapitat. Da, am văzut bine: capul a rămas mai jos şi trupul a săltat în sus.

S-a isprăvit. Programul nu mai arată nimic; totuşi nimeni nu se scoală de pe scaun. Apare Monsieur Georges şi anunţă solemn:

— Domnilor şi Doamnelor! Reprezentaţia s-a terminat!…

Atunci numai publicul se scoală în picioare şi iese dezordonat, stricând rânduiala scaunelor şi înghesuindu-se spre ieşire.

Mă desprind încet de locul meu şi pornesc cu capul întors spre cortina de catifea unde doresc din tot sufletul să mai zăresc un obraz cunoscut. Mă împiedic de scaune, rămân în urma tuturor.

— Profiriţă! mă strigă tata. Haide mai repede că n-avem timp de pierdut! E târziu.

Afară plouă. Mă izbeşte în faţă răcoarea umedă a nopţii. E întuneric şi pustiu; iarmarocul nu mai trăieşte decât în berăria spre care ne îndreptăm, de unde vine o lumină care cântă, învăluită în cernerea măruntă a ploii.

O baracă de lemn, cu scaune care miroase a brad, cu mese pătate de bere şi coji de alune americane. Ne strecurăm greu printre lume şi ne instalăm la o masă mai retrasă, lângă gărduţul cu ostreţe în formă

de romb.

Parc-am intrat în iad. În lumina roşcată a felinarelor scârţâie şi se tânguie o muzică stridentă. Urcată pe-un scaun, c-o ţigară în gură, o fată cum eu n-am văzut, ţipă cu voce răguşită, întovărăşind cu legănări de şolduri cântecul tărăgănat de mahala.

Vin' mămicule
Vin' tăticule
Vin'
Cu portofelul plin,
Să te sărut puţin!...

Dă ochii peste cap, oftează, în vreme ce taraful de lăutari schelălăieşte ascuţit, întinzând ca o alviţă notele cleioase şi murdare.

De când sunt n-am văzut aşa ceva. Mi-e ruşine.

— Asta spală pe jos, la otel la Ghimpovici... spune cineva lângă mine.

Am întors capul spre întunericul care curge mărunt în picuşuri de ploaie. În noaptea umedă, cortelul cenuşiu al Circului stă trist şi pleoştit şi lângă el câteva căruţe cu coviltir îi încarcă măruntaiele. Un om slab şi uscat, cu părul bătut de ploaie în ochi, supraveghează încărcatul, răcnind răguşit. N-aud ce spune, cuvintele sunt înecate de ploaie. E foarte supărat şi dă din mâini, zbătându-se.

E Săulescu. Altul decât paiaţa cu jiletca până în genunchi, altul decât saltimbancul în tricou negru care sare peste şapte cai. Săulescu. Şi Circul pleacă, se dezbracă de toate minunile lui şi se încarcă în căruţe la glasul de surugiu al lui Săulescu.

Nu plânge, Profiriţă. Circul e tot al tău, a rămas în sufletul copilăriei şi nu ţi-l mai poate lua nimeni...

Sfârşit